

Green Page

- سؤال‌هایی که با توجه به تمرین‌ها و مثال‌های کتاب درسی و سؤال‌های امتحان‌های نهایی برگزار شده، تو آزمون خیلی سبز براتون شبیه‌سازی شدن، البته سؤال‌های خاص امتحان نهایی؛ همون سؤال‌هایی که تضمین می‌کنه ۲۰ بگیری
- (سبک و نوع نگارش سؤال‌ها مشابهت دقیق با امتحان‌های نهایی دارن)
- تقریباً تو هر آزمون، برای هر درس ۲ یا ۳ تا سؤال شبیه‌ساز نهایی (Green Page) داریم.
- رنگ زمینه صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها سبزرنگه به همین دلیل معروفن به (Green page)

فیزیک

۶۲ هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

۸ / ۷۶ (۲)
۸۷ / ۶ (۴)

۵ / ۲۶ (۱)
۵۲ / ۶ (۳)

پاسخ: گزینه ۳

تبدیل یکای زنجیره‌ای، برای تبدیل یکای یک کمیت به یکاهای دیگر، از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم. برای نمونه، برای این‌که ببینیم ۲۰ in معادل چند cm است، به صورت زیر عمل می‌کنیم:

الف) ابتدا تساوی بین دو یکا را می‌نویسیم. تا کسر تبدیل مناسب به دست آید:

$$\frac{2.54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 1$$

ب) سپس به کمک کسر تبدیل مناسب، تبدیل یکای زنجیره‌ای را می‌نویسیم:

$$20 \text{ in} = 20 \cdot \text{in} \times \frac{2.54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 50.8 \text{ cm}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم:

$$\frac{60}{\text{ساعت}} \times \frac{24}{\text{روز}} \times \frac{365}{\text{سال}} \times \frac{100}{\text{قرن}} \times \frac{10^{-6}}{\text{میکروقرن}} = 1 \text{ میکروقرن}$$

دقیقه ۵۲/۶ = دقیقه ۵۲/۵۶ = ۱۰^{-۶} × ۱۰۰ × ۳۶۵ × ۲۴ × ۶۰

(فیزیک (۱) - تمرین ۶ پایان فصل صفحه ۹ کتاب درسی)

الف) هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

کتاب درسی

پایین صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها، سؤال اصلی که تو امتحان نهایی اومده (یا تمرین و مثال کتاب) با ذکر آدرسش نوشته شده.

Red Page

- برای این که با سبک سؤال‌های کنکور خیلی دقیق آشنا بشین؛ خیلی سبز تو هر آزمون برای هر درس ۲ یا ۳ تا از سؤال‌های کنکور رو شبیه‌سازی می‌کنه.
- همیشه سعی میشه که این مدل شبیه‌سازی‌ها از بین (سؤال‌های کنکور) که معمولاً تکرار میشن انجام بشه
- توی پاسخنامه صفحه مربوط به پاسخ این سؤال‌ها رنگ زمینه قرمز داره به خاطر همین بهش می‌گیم (Red page)
- اگه دقت کنید می‌بینید که سبک و مدل این سؤال‌های شبیه‌سازی شده دقیقاً مثل همون سؤال کنکوره

فیزیک

مشابه کنکور

۴۵ معادله سرعت - زمان متحرکی که در امتداد محور x حرکت می‌کند، در SI به صورت $v = t^2 - 4t + 5$ است. شتاب متوسط این متحرک از مبدأ زمان تا لحظه‌ای که سرعت آن به $\vec{v} = (1 \text{ m/s})\vec{i}$ می‌رسد، بر حسب متر بر مربع ثانیه کدام است؟

۱) $4\vec{i}$
 ۲) $-4\vec{i}$
 ۳) $2\vec{i}$
 ۴) $-2\vec{i}$

پاسخ: گزینه ۴

Hint: سرعت در مبدأ زمان (v_0) و لحظه t_1 که بردار سرعت در آن لحظه برابر $\vec{v}_1 = (1 \text{ m/s})\vec{i}$ است را به دست آورید و سپس از رابطه $\vec{a}_{av} = \frac{\Delta\vec{v}}{\Delta t}$ خواسته سؤال را حساب کنید.

بردار شتاب متوسط متحرک از رابطه زیر به دست می‌آید:
 بردار سرعت متحرک (m/s)
 t: زمان (s)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: سرعت متحرک در مبدأ زمان را به دست می‌آوریم:

گام دوم: اکنون لحظه‌ای را که سرعت متحرک 1 m/s است، محاسبه می‌کنیم:

گام سوم: بردار شتاب متوسط متحرک را در بازه زمانی « تا ۲ ثانیه به دست می‌آوریم:

$$\vec{a}_{av} = \frac{\Delta\vec{v}}{\Delta t} = \frac{v_{2s} - v_0}{2 - 0} = \frac{(1-5)\vec{i}}{2} = (-2 \text{ m/s}^2)\vec{i}$$

معادله سرعت - زمان متحرکی در SI به صورت $v = 2t^2 - 8$ است. شتاب متوسط آن در ۲ ثانیه دوم چند متر بر مربع ثانیه است؟

(سؤال ۳۸ کنکور ریاضی ۱۳۰۳ - نوبت اول)

۱) ۱۸
 ۲) ۱۲
 ۳) ۸
 ۴) ۴

سؤال اصلی کنکور که این سؤال از درشش شبیه‌سازی شده رو می‌تونن پایین صفحه پاسخنامه ببینید.

Purple Page

- مرسومه که هر سال سؤال های یکی دو تا درس تو کنکور سراسری سخت تر (یا خاص تر) طراحی میشن
- مثلاً کنکور سال ۱۴۰۴ تو رشته ریاضی و تجربی درس های ریاضی و شیمی اینجوری بودن و برای رشته انسانی این اتفاق برای علوم و فنون و فلسفه (کمی هم جغرافیا) افتاده بود.
- خیلی سبز این مدل سؤال های خاص رو هم تو هر آزمون شبیه سازی می کنه (۱ یا ۲ سؤال برای هر درس)
- صفحه پاسخ هر کدوم از این سؤال ها رنگ زمینه بنفش داره.
- Purple Page برای همه درس ها نیست و فقط برای درس هایی که سؤال خاص تر (یا سخت تر) تو کنکور همون سال داشتن از این مدل شبیه سازی ها داریم.

مشابه کنکور ۱۴۰۴

ریاضی

۱۱۴ تابع f ثابت و تابع g همانی است. اگر $6x = 2f(2x-1) + 3g(2x+1)$ باشد، حاصل $(\frac{g}{f})(3)$ کدام است؟

$g(x) = x$ است.

$\frac{1}{2}$ (۱)
 2 (۳)
 $-\frac{1}{2}$ (۲)
 -2 (۴)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: ضابطه تابع f را $f(x) = c$ و ضابطه تابع g را $g(x) = x$ در نظر می گیریم. حالا طبق رابطه مفروض داریم:

$$2c + 3(2x+1) = 6x \Rightarrow 6x + 2c + 3 = 6x$$

برای این که تساوی بالا همواره برقرار باشد، لازم است $2c + 3$ برابر صفر باشد:

$$c = -\frac{3}{2}$$

گام دوم: یعنی $f(x) = -\frac{3}{2}$ است و داریم:

$$(\frac{g}{f})(3) = \frac{g(3)}{f(3)} = \frac{3}{-\frac{3}{2}} = -2$$

اگر f تابعی همانی و g تابع ثابت بوده و $g(3x) + 2f(3+x) = 3 + 2x$ باشد، مقدار $\frac{f(-1)}{g(4)}$ کدام است؟

(سؤال ۱۱۶ کنکور تهری ۱۳۰۴ - نوبت دوم)

کنکور

$\frac{1}{4}$ (۱)
 $-\frac{1}{4}$ (۳)
 $\frac{1}{3}$ (۲)
 $-\frac{1}{3}$ (۴)

سؤال اصلی کنکور که این سؤال با توجه به اون شبیه سازی شده هم پایین صفحه پاسخنامه سؤال آورده شده که بتونی بلافاصله بعد از حل کردنش سؤال اصلی کنکور رو هم ببینی و این مدل سؤال خاص رو دقیقاً به ذهن بسپری.

پاسخنامه‌های برای تکمیل یادگیری

- پاسخنامه خیلی سبز فقط یک پاسخنامه معمولی نیست، بلکه به مسیره؛ به مسیر فکر شده و مرحله به مرحله برای تکمیل یادگیری.
- هر سؤال و پاسخ رو تو به صفحه میاریم که دسترسی به هر سؤال راحت‌تر باشه.

گاهی وقت‌ها دلیل اینکه نتونستی به جواب برسی اینه که صورت سؤال رو خوب متوجه نشدی، **تعبیر سؤال** (که دقیقاً رو قسمت خاص فهم سؤال نوشته می‌شه) به فهم دقیق سؤال کمک می‌کنه.

صورت سؤال رو دوباره اینجا میاره که حین بررسی پاسخنامه صورت سؤال هم دم دست باشه.

زیست‌شناسی

۱۶ شکل زیر، ترسیمی ساده مربوط به یکی از انواع الگوهای پیشنهادی برای همانندسازی دنا است. کد به این شکل، درست بیان شده است؟ (فرض کنید تمام نوکلئوتیدهای دنا A معمولی هستند. در فرآیند همانندسازی حفاظتی را برابر با یک رشته پلی‌نوکلئوتیدی در نظر بگیرید.)

(۱) شکستن پیوند اشتراکی در این الگو تنها به واسطه فعالیت نوکلئازی دنباسپاراز محتمل است.

(۲) در این الگو برخلاف الگوی تأییدشده توسط مزلسون و استال، تغییر ساختار رشته الگو محتمل نیست.

(۳) به دنبال ۲ دور همانندسازی دنا B با این الگو و در شرایطی مشابه با آزمایش مزلسون و استال، تشکیل نوار در میانه لوله محتمل است.

(۴) در پی ۴ دور همانندسازی دنا C با این الگو و در محیط دارای ^{15}N ، فقط یک نوار در لوله تشکیل می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: زیست دوازدهم - فصل ۱ - طرح‌های همانندسازی

شکل، نشان‌دهنده طرح همانندسازی حفاظتی است، چراکه در آن، هر دو رشته دنا اولیه به صورت دست‌نخورده باقی مانده، وارد یکی از یاخته‌های حاصل از تقسیم می‌شوند، دو رشته دنا جدید هم با هم، وارد یاخته دیگر می‌شوند. از طرفی، دارای نیتروژن ۱۴ هستند و دنا C هم فقط دارای نیتروژن ۱۵ است.

حفاظتی: هر دو رشته دنا قبلی (اولیه) به صورت دست‌نخورده باقی مانده، وارد یکی از یاخته‌های حاصل از تقسیم می‌شوند، دو رشته دنا جدید هم با هم، وارد یاخته دیگر می‌شوند؛ چون دنا اولیه به صورت دست‌نخورده در یکی از یاخته‌ها حفظ شده است.

نیمه‌حفاظتی: در این طرح در هر یاخته یکی از دو رشته دنا مربوط به دنا اولیه است و رشته دیگر با نوکلئوتیدهای جدید ساخته شده است، چون در هر یاخته حاصل، فقط یکی از دو رشته دنا قبلی وجود دارد.

غیرحفاظتی (پراکنده): هر کدام از رشته‌های دناهای حاصل، قطعاتی از رشته قبلی و در صورت پراکنده در خود دارند.

طرح‌های پیشنهادی همانندسازی دنا

اگر دنا با نیتروژن ۱۵ (دنا C)، یک بار در محیط دارای نیتروژن ۱۵ به روش حفاظتی همانندسازی شود، دنا با نوکلئوتیدهای حاوی نیتروژن ۱۵ ایجاد می‌شود. اگر این دو دنا جدید دوباره به صورت حفاظتی همانندسازی دناهای دارای نیتروژن ۱۵ ایجاد می‌شود. پس در نهایت، فقط یک نوار در سانتریفیوژ ایجاد می‌شود که دناهای بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): طی همانندسازی دنا، هنگام اضافه شدن هر نوکلئوتید سه‌فسفاته به انتهای رشته پلی‌نوکلئوتیدی در طی فعالیت بسپارازی دنباسپاراز، دوتا از فسفات‌های آن از نوکلئوتید جدا می‌شوند. طی فعالیت نوکلئازی د فسفودی‌استر برای رفع اشتباه شکسته می‌شود. پس هم طی همانندسازی دنا (فعالیت بسپارازی) و هم طی دنباسپاراز شکستن پیوند اشتراکی رخ می‌دهد.

اگر همانندسازی دنا در آزمایش‌های مزلسون و استال با الگوی حفاظتی ممکن باشد، به ازای هر دور همانندسازی تشکیل شده دارای چگالی سبک یا سنگین هستند و در لوله آزمایش هیچ‌گاه دناهایی با چگالی متوسط تشکیل

هدف اصلی این مدل پاسخنامه اینه که فقط پاسخنامه رو نخونی و رد بشی بلکه مرحله به مرحله بهت کمک بکنه خودت سؤال رو حل کنی. **Hint** به اشاره دقیقیه برای اینکه بدونی برای جواب دادن به این سؤال از کجا شروع کنی و چیکار کنی.

درس‌Box به درسنامه کامل در عین حال جمع‌وجوره برای یادآوری درسنامه مربوط به اون سؤال. اگه تا این مرحله هنوز به جواب نرسیدی درس باکس کمک می‌کنه به یادآوری و تلاش مجدد برای حل سؤال.

پاسخ خیلی تشریحی به پاسخنامه خیلی خیلی تشریحی که هم پاسخ درست رو کامل تشریح می‌کنه و هم تک‌تک گزینه‌ها رو بررسی می‌کنه. معمولاً این پاسخنامه گام به گامه و برای اینکه با خوندن گام اول دوباره سعی کنی ادامه راه حل رو خودت پیدا کنی.

نکته نکته‌های خیلی خاص (کنکوری)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد (ب) و (ت) درست‌اند.

بررسی موارد:

(الف) یون‌ها با قرارگیری در مدار الکتریکی به سوی قطب‌های ناهمنام خود حرکت می‌کنند، نه قطب‌های همنام!

(ب) گرافیت، رسانای الکترونی است و دو مادهٔ دیگر، رسانای جریان برق نیستند.

ترکیب‌های یونی در حالت جامد، رسانای جریان برق نیستند؛ زیرا یون‌ها در حالت جامد نمی‌توانند آزادانه جابه‌جا شوند.

گول نخوری ❗

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: برای این‌که نمودار سهمی پایین‌تر از خط قرار گیرد باید $(-2, 3)$ مجموعهٔ جواب‌های نامعادلهٔ زیر باشد:

$$b < 2ax + 4b \Rightarrow x^2 - 2ax - 5b < 0$$

گام دوم: با توجه به تعیین علامت عبارت درجه ۲، می‌توان نتیجه گرفت که $x = 3$ و $x = -2$ جواب

$$x^2 - 2ax - 5b = 0 \text{ هستند، در نتیجه:}$$

$$\begin{cases} 9a - 5b = 0 \\ 4a - 5b = 0 \end{cases} \xrightarrow{\text{بالایی را از پایینی کم می‌کنیم}} 5a = 0 \Rightarrow a = \frac{1}{5}, b = \frac{6}{5}$$

$$\frac{1}{5} \times \frac{6}{5} = \frac{6}{25} = 0.24$$

می‌توانستی برای مشخص کردن a و b از S و P استفاده کنی.

یه جور دیگه 🔄

$$2a = 1 \Rightarrow a = \frac{1}{2}$$

$$-5b = -6 \Rightarrow b = \frac{6}{5}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: از جدول تعیین علامت استفاده می‌کنیم؛ زیرا دامنهٔ تابع f مجموعهٔ جواب‌های نامعادلهٔ $\frac{1-2x}{\sqrt{2x-1}} \geq 0$ است.

$$\frac{1}{\sqrt{2x-1}}$$

و براساس روابط درس‌باکس، جدول تعیین علامت عبارت $2[x]-1$ را می‌نویسیم:

$$\frac{1}{-}$$

$$\frac{1}{+}$$

$$\frac{1}{+}$$

$$\frac{1}{-}$$

گام دوم: حالا جدول هم‌زمان این دو عبارت را داریم:

با توجه به جدول بالا، مجموعهٔ جواب‌های نامعادلهٔ $\frac{1-2x}{\sqrt{2x-1}} \geq 0$ که همان دامنهٔ تابع f است، بازهٔ $(\frac{1}{2}, 1)$ خواهد هیچ عدد صحیحی را شامل نمی‌شود.

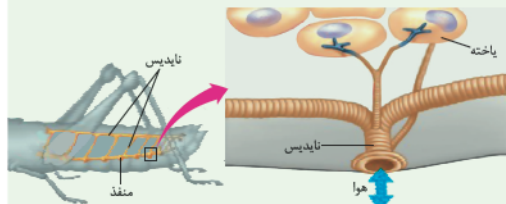
اگر $x \in \mathbb{Z}$ ، آن‌گاه $[x] = x$ و ضابطهٔ تابع f به صورت $f(x) = \sqrt{x-1}$ خواهد شد که غیر قابل قبول است؛ پس شامل هیچ عدد صحیحی نیست.

تیزبازی 🎯

شکل‌نامه 📐

(۱) قطر نایدیس‌ها با میزان انشعابات آن‌ها، رابطهٔ عکس دارد؛ یعنی هر چه قدر از بخش‌های ابتدایی به سمت انت می‌رویم، قطر کاهش می‌یابد.

(۲) جهت جریان هوا درون نایدیس‌ها دوطرفه است.

(۳) از یک نایدیس می‌تواند انشعاباتی با قطر متفاوت جدا شود. این انشعابات می‌توانند به بخش‌های مختلف بدن بروند، از به سمت منافذ تنفسی دیگر می‌روند تا با انشعابات آن‌ها یکی شوند، گروهی هم می‌توانند بروند و انشعابات پایانی نایدیس

(۴) در مجاورت هر یاخته، ممکن است بیش از یک انشعاب پایانی وجود داشته باشد.

درون سیتوپلاسم کروموزوم کمکی نیز حضور دارد و از نظر تعداد جایگاه آغاز همانندسازی و یک یا دو همانند اغلب پروکاریوت‌ها است.

(الف) ساختاری متشکل از دو رشتهٔ موازی است که در جهتی خاص حول محور فرضی پیچیده شده‌اند.

(ب) در یک نقطهٔ ویژه از دنا، فرایند همانندسازی، آغاز شده و با رسیدن مجدد به آن پایان می‌یابد.

(ج) مشابه دنا، کمکی، از طریق بخش مشترکی به غشای یاخته اتصال می‌یابد.

(د) تعداد ساختارهای λ شکل آن حین همانندسازی کم‌تر از دنا اصلی آغازیان است.

(۲) «الف»، «ب» و «د»

(۱) «الف» و «د»

(۴) «الف»، «ب»، «ج» و «د»

(۳) «ب»، «ج» و «د»

گول نخوری ❗ سعی کردیم اشتباهات

متدوالی که تو هر سؤال اتفاق می‌افته رو تحت عنوان گول نخوری برای هر سؤال بیاریم.

این قراره بهت کمک کنه که تو دام سؤال‌ها نیفتی و بعد از به مدتی دام سؤال‌ها رو بشناسی.

یه جور دیگه 🔄 اگر سؤال رو درست حل

کردی، به راه حل متفاوت هم اینجا ببین.

یه جور دیگه نگاه کردن به هر سؤال کمک زیادی به بالا بردن سرعت حل تست‌ها می‌کنه.

تیزبازی 🎯 حتی اگر یکی دوتا سؤال

رو بتونی سر جلسه آزمون (مخصوصاً کنکور) سریع و خاص حل کنی علاوه بر ذخیره کردن زمان از نظر روحی هم خیلی خیلی بهت کمک می‌کنه.

تیزبازی یه آیتم جذابه برای یاد گرفتن و تمرین کردن حل سؤال‌ها باروش‌های تند و تیز.

شکل‌نامه 📐 شکل‌های کتاب

تو بعضی از درس‌ها (مخصوصاً زیست‌شناسی) خیلی خیلی مهمه. موشکافی شکل‌های مهم کتاب درسی رو اینجا ببین.

مشاوره 🗣️ اهمیت تست‌ها توی

کنکور، پرتکرار بودنشون و توضیحات تخصصی یه طراح حرفه‌ای رو توی مشاوره هر تست دقیق بخون.

این همه آیتم توی پاسخنامه به خاطر اینه که هر کسی متناسب با نیاز خودش از اون بهره‌مند بشه.

مثلاً کسی که به به سؤال جواب درست داده فقط می‌تونه یه جور دیگه یا تیزبازی سؤال رو ببینه نه همه پاسخنامه رو.

مشاوره تو یکی از سؤال‌های کنکور که تیپ مشابهی با سؤال ما داشت، یکی از موارد تو همه گزینه‌ها تکرار شده بود (مثل مورد ۵) تو این‌جا) خب این یعنی این گزینه درسته و لازم نیست بخونیش. پس با خیالت راحت برو سراغ بقیه گزینه‌ها و زمانت رو save کن.

آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله دهم

پایه دهم

رشته انسانی

۱۴۰۴/اسفند/۲۲

سال تحصیلی ۰۵-۱۴۰۴

مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی	دهم
ریاضی	۱۰	۱	۱۰	۱۵ دقیقه	فصل ۲ (درس ۴) و فصل ۳ صفحه ۶۳ تا ۹۸
زبان و ادبیات فارسی	۱۵	۱۱	۲۵	۱۵ دقیقه	درس ۷ تا ۹ و کارگاه تحلیل فصل سوم صفحه ۵۹ تا ۷۸
علوم اجتماعی	۱۰	۲۶	۳۵	۱۰ دقیقه	درس ۹ تا ۱۲ صفحه ۷۹ تا ۱۰۷
زبان عربی	۱۵	۳۶	۵۰	۱۵ دقیقه	درس ۵ و ۶ صفحه ۶۷ تا ۹۲
تاریخ	۱۰	۵۱	۶۰	۱۰ دقیقه	درس ۹ تا ۱۲ صفحه ۸۰ تا ۱۱۷
جغرافیا	۱۰	۶۱	۷۰	۱۰ دقیقه	درس ۶ تا ۸ صفحه ۴۷ تا ۸۲
منطق	۱۰	۷۱	۸۰	۱۰ دقیقه	درس ۷ و ۸ صفحه ۶۲ تا ۸۲
اقتصاد	۱۰	۸۱	۹۰	۱۰ دقیقه	درس ۸ تا ۱۱ صفحه ۸۱ تا ۱۲۸
مجموع	۹۰ سؤال			۹۵ دقیقه	-

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
ریاضی و آمار	مسعود شیعی کارشناس علمی: علی شهبازی	مسعود شیعی
علوم و فنون ادبی	مهدی نظری قهرودی کارشناس علمی: عماد فیض آبادی	مهدی نظری قهرودی
جامعه‌شناسی	الهام رضایی کارشناس علمی: سید هانی رکن‌الدینی	فروغ نجمی تیموریان
عربی، زبان قرآن	اسرافیل قربان‌پور کارشناس علمی: محمدصادق خادم	اسرافیل قربان‌پور
تاریخ	عارف گلی‌وری کارشناس علمی: حبیبه محبی	عارف گلی‌وری
جغرافیا	بهروز یحیی کارشناس علمی: حبیبه محبی	سعید بهروزی فر - بهروز یحیی
منطق	نیما جواهری کارشناس علمی: مهشید رستمی	نیما جواهری
اقتصاد	نوشین خدایی‌نیا کارشناس علمی: رضا احمدی زمانی	علی محسنی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاچانپور

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفتر چه سوالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه ها، نوع صفحه آرایی، فونت سوالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و...) در شبیه ترین حالت به دفتر چه سوالات کنکور سراسری طراحی می شود.

ریاضی و آمار دهم

۱- کدام گزینه جاهای خالی متن زیر را به درستی پر می‌کند؟
 «در روش گردآوری داده‌ها، از روش بیشتر زمانی استفاده می‌شود که آمارگیر اطلاع کافی از همه پاسخ‌های ممکن را ندارد. یکی از مزیت‌های روش مشاهده، این است که نیاز به فرد پاسخگو وجود و روش شامل مجموعه‌ای از اطلاعات ذخیره شده است.»

- (۱) مشاهده - دارد - دادگان
 (۲) مصاحبه - ندارد - دادگان
 (۳) پرسش‌نامه - دارد - دادگان
 (۴) مصاحبه - ندارد - پرسش‌نامه

۲- اگر $2x + 5y = 20$ باشد، حداکثر مقدار xy کدام است؟

- (۱) ۵ (۲) ۱۰ (۳) ۱۵ (۴) ۲۰

۳- سهمی به معادله $y = -x^2 + ax + b$ ، نسبت به خط به معادله $x = 1$ متقارن است. اگر خط به معادله $y = 3$ سهمی را فقط در یک نقطه قطع کند، مقدار $\frac{a}{b}$ کدام است؟

- (۱) ۱ (۲) -۱ (۳) $\frac{3}{2}$ (۴) $\frac{2}{3}$

۴- انحراف معیار داده‌های ۱۰، ۹، ۶، ۳ و ۲ کدام است؟

- (۱) ۲ (۲) $2\sqrt{2}$ (۳) ۳ (۴) $\sqrt{10}$

۵- مد منحصر به فرد داده‌های آماری $a + b$ ، $-a + 2b$ و $a + b$ ، ۱، ۳، ۱، ۲ و ۲ برابر ۳ است. میانگین داده‌های آماری ۳، ۴، ۱، ۵، a و b کدام است؟

- (۱) $1/5$ (۲) ۲ (۳) $2/5$ (۴) ۳

۶- دو مجموعه $A = \{2x_1 + 1, 2x_2 + 1, 2x_3 + 1, \dots, 2x_{10} + 1\}$ و $B = \{\frac{1}{3}x_1 - 2, \frac{1}{3}x_2 - 2, \frac{1}{3}x_3 - 2, \dots, \frac{1}{3}x_{10} - 2\}$ را در نظر بگیرید. اگر مجموع اعضای مجموعه A برابر ۳۱۰ باشد، میانگین اعضای مجموعه B کدام است؟

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۷- روی یک بطری شیر، عدد 100 ± 1500 میلی‌لیتر نوشته شده است. واریانس حجم این بطری‌ها چند برابر میانگین حجم آن‌ها است؟

- (۱) $\frac{1}{3}$ (۲) $\frac{5}{3}$ (۳) $\frac{10}{3}$ (۴) $\frac{20}{3}$

۸- در داده‌های آماری زیر، داده‌های بزرگ‌تر از چارک سوم و کوچک‌تر از چارک اول را حذف می‌کنیم. میانگین داده‌های باقی‌مانده چه قدر است؟

۱، ۱، ۳، ۳، ۲، ۱۳، ۱۰، ۴، ۳، ۸، ۵

- (۱) ۳ (۲) ۴ (۳) ۵ (۴) ۶

۹- واریانس ۴۰ داده آماری که ۲۰ درصد آن‌ها با میانگین برابر است، ۱۶ می‌باشد. اگر داده‌های برابر میانگین را از کل داده‌ها کنار بگذاریم، انحراف معیار داده‌های باقی‌مانده کدام است؟

$$2\sqrt{5} \quad (4)$$

$$4 \quad (3)$$

$$2\sqrt{3} \quad (2)$$

$$\sqrt{10} \quad (1)$$

۱۰- اگر یکی از داده‌های ۱، ۳، ۵، ۷ و ۹ را با یک عدد زوج که فقط بزرگ‌تر از همان عدد است، جایگزین کنیم، به طوری که واریانس داده‌های جدید کم‌تر از واریانس داده‌های اولیه باشد، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

$$5/2 \quad (4)$$

$$5 \quad (3)$$

$$4/8 \quad (2)$$

$$4/6 \quad (1)$$

علوم و فنون ادبی دهم

۱۱- کدام واژه‌ها به ترتیب، جاهای خالی متن زیر را به درستی پر می‌کنند؟

«نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام، ابتدا در و سپس در خراسان بزرگ پدید آمد. به سبک این آثار، «سبک خراسانی» می‌گوئیم و اوج آن در زمان بوده است. سبک خراسانی به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود. سبک دوره را باید «بینابین» نام نهاد؛ زیرا ویژگی‌های سبک نیز در آن به چشم می‌خورد.»

(۱) بخارا - ساسانیان - غزنوی - خراسانی

(۲) سیستان - سامانیان - سلجوقی - عراقی

(۳) بخارا - غزنویان - غزنوی - خراسانی

(۴) سیستان - سلجوقیان - سلجوقی - عراقی

۱۲- با توجه به ویژگی‌های شعر سبک خراسانی در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری، کدام گزینه در تحلیل بیت زیر نادرست است؟

«ابر آذاری چمن‌ها را پر از حورا کند / باغ پر گلبن کند، گلبن پر از دیبا کند»

(۱) در قلمرو زبانی، کاربرد واژه کهن دیده می‌شود: «آذار» به معنی فروردین است و «آذاری» یعنی منسوب به فروردین.

(۲) در قلمرو ادبی، قافیه و ردیف در این بیت ساده است: قافیه: حورا و دیبا / ردیف: کند

(۳) در قلمرو فکری، واقع‌گرا بودن شعر و محسوس و عینی بودن توصیفات، ویژگی برجسته بیت است.

(۴) به طور کلی مضمون پندآموز این بیت، جنبه عملی و دستوری دارد.

۱۳- در هر گزینه، در برابر یک اثر ادبی، نام پدیدآورنده آن قرار دارد. کدام گزینه نادرست است؟

(۱) سفرنامه: ناصر خسرو

(۲) قابوس‌نامه: کیکاووس

(۳) تفسیر سوره یوسف: احمد بن زید طوسی

(۴) ترجمه تفسیر طبری: بلعمی

۱۴- با توجه به اطلاعات سؤال، ملاک تقسیم‌بندی سبک ادبی در چند مورد نادرست نوشته شده است؟

«تعلیمی (موضوع و نوع) / عرفانی (هدف) / عالمانه (مخاطب) / مشروطه (زمان و دوره اثر) / فلسفی (قلمرو دانشی) /

حماسی (موضوع و نوع)»

۱ (۴)

۲ (۳)

۳ (۲)

۴ (۱)

۱۵- کدام گزینه به گونه‌ای متفاوت با گزینه‌های دیگر تقطیع هجایی می‌شود؟

(۱) صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را / که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را

(۲) ندانم از چه سبب رنگ آشنایی نیست / سهی‌قدان سیه‌چشم ماه‌سیما را

(۳) دهروزه مهر گردون افسانه است و افسون / نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا

(۴) چو با حبیب نشینی و باده پیمایی / به یاد دار محبان بادپیما را

۱۶- کدام بیت، با تکرار چهارباره رکنی با علائم هجایی «—|—|—|—» سروده شده است؟

(۱) با زمانی دیگر انداز ای که پندم می‌دهی / کاین زمانم گوش بر چنگ است و دل در چنگ نیست

(۲) گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد / اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم

(۳) روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد / چرخ بازیگر از این بازیچه‌ها بسیار دارد

(۴) پروانه صفت سوختم از آتش عشقت / بگذشت ز سر آب و ز پیمان نگذشتم

۱۷- با توجه به علائم هجایی در چند واژه «همزه» تلفظ شده است؟

«مردافکن: -U--U / روح‌انگیز: U---U / نشاط‌آور: U---U / خوش‌اقبال: U---U / برآمده: U-U-U»
خودآموز: U--U»

۱ (۱)	۲ (۲)
۳ (۳)	۴ (۴)

۱۸- کدام گزینه الگوی هجایی مصراع «مرا دلی است گرفتار عشق دلداری» را به درستی نشان می‌دهد؟

- (۱) ---U-U--UU--U-U
(۲) -UU-U-U--UU-U-U
(۳) ---U-U--U--U-U
(۴) ---U-U--UU-U-U

۱۹- همه بیت‌ها آراسته به آرایه «موازنه» اند، به جز

(۱) ای طاق نهم رواق بالا	بشکسته ز گوشه کلاهت
(۲) مه، طاسک گردن سمنندت	شب، طره پرچم سیاهت
(۳) جبریل، مقیم آستانت	افلاک، حریم بارگاهت
(۴) چرخ ارچه رفیع، خاک پایت	عقل ارچه بزرگ، طفل راهت

۲۰- در کدام بیت، آرایه ترصیع به چشم می‌خورد؟

(۱) شد مزین به تو مقام و جلال	شد مبین به تو حرام و حلال
(۲) صبر ایوبی نکرده درد را درمان چه خواهی	حزن یعقوبی ندیده بیت احزان را چه دانی
(۳) شاکر نعمت به هر مقام که بودیم	داعی دولت به هر طریق که هستیم
(۴) عشق سهراب است بروی حمله کم‌کن‌ای هجیر	رود غرقاب است در وی باره کم‌ران‌ای سوار

۲۱- در کدام گزینه، آرایه موازنه دیده می‌شود؟

(۱) بهاری کز دور خسارش همی شمس و قمر خیزد	نگاری کز دو یاقوتش همی شهد و شکر ریزد
(۲) از باغ و گل دل شادتر وز سرو هم آزادتر	وز عقل و دانش رادتر وز آب حیوان پاک‌تر
(۳) از دولت وصالش حاصل نشد مرادی	وز محنت فراقش بر دل بماند باری
(۴) چون توسرگردان نگشتی منکرگوی از چه گردی؟	چون تو در میدان نبودی حال چوگان را چه دانی؟

۲۲- کدام گزینه مفهومی متفاوت با سایرین دارد؟

(۱) گل بخندید و باغ شد پدرام	ای خوشا این جهان، بدین هنگام
(۲) چون بُناگوش نیکوان شد باغ	از گل سیب و از گل بادام
(۳) ای پسر عمر را غنیمت دان	کی توان یافتن چنین ایام؟
(۴) همچو لوح زمردین گشته است	دشت همچون صحیفه‌ای ز زُخام

۲۳- مفهوم کدام گزینه در برابر آن درست نوشته نشده است؟

(۱) بامن بگو تا کیستی، مهری بگو، ماهی بگو	خوابی خیالی چیستی، اشکی بگو آهی بگو (گریستن عاشق در فراق معشوق)
(۲) مرّوت نباشد بر افتاده زور	برد مرغ دون، دانه از پیش مور (نکوهش ضعیف‌کشی)
(۳) گر عزم جفا داری، سر در رهنم اندازم	ور راه وفا گیری، جان در قدمت ریزم (جان‌فشانی عاشق)
(۴) دانه باشی مرغکانت برچنند	غنچه باشی کودکانت برکنند (فضیلت موجب گرفتاری است.)

۲۴- کدام گزینه با عبارت زیر تناسب مفهومی بیشتری دارد؟

«پس عبدالمطلب گفت که ایّها المَلِک، من خداوند اُشترم، نه خداوند خانه؛ و مر این خانه را خداوندی هست و او خود خانه خود را نگاه دارد.»

(۱) خدایی کآفرینش در سجودش	گواهی مطلق آمد بر وجودش
(۲) تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار	که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند
(۳) اشتر به شعر عرب در حالت است و طرب	گر ذوق نیست تو را کژطبع جانوری
(۴) خدا از عابدان آن را گزینند	که در راه خدا خود را نبینند

۲۵- کدام گزینه با بیت زیر «تقابل معنایی» دارد؟

«مرنجان دلم را که این مرغ وحشی	ز بامی که برخاست مشکل نشیند»
(۱) دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند	از گوشه بامی که پریدیم پریدیم
(۲) شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل	کجا دانند حال ما سبک‌باران ساحل‌ها
(۳) ای صاحب کرامت شکرانه سلامت	روزی تفقدی کن درویش بی‌نوا را
(۴) مرغ مألوف که با خانه خدا انس گرفت	گر به سنگش بزنی جای دگر می‌نرود

جامعه‌شناسی دهم

۲۶- کدام گزینه به ترتیب در مورد «جامعه‌پذیری»، «اقناع» و «کنترل اجتماعی» درست، نادرست و درست است؟

- (۱) فرایندی است که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند. - روشی است که به واسطه آن فرهنگ در افراد درونی می‌شود. - مجموعه فعالیت‌هایی است که برای پذیرش فرهنگ جامعه انجام می‌شود.
- (۲) مسیری است که برای انطباق افراد با انتظارات جامعه طی می‌شود. - فرهنگ‌هایی که عقلانی‌ترند، قدرت اقناع کم‌تری دارند. - فرایندی است که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود.
- (۳) می‌تواند به دو شکل رسمی و غیررسمی باشد. - از روش‌های کنترل اجتماعی است که برای افرادی استفاده می‌شود که دچار کژروی اجتماعی شده باشند. - مجموعه فعالیت‌هایی است که برای انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌گیرد.
- (۴) مسیری است که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود. - فرهنگ‌هایی که با فطرت انسان سازگارترند، قدرت اقناعی بیشتری دارند. - به کنش‌هایی گفته می‌شود که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند.

۲۷- پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- امر به معروف و نهی از منکر، در چه فرایندهایی نقش مهمی دارند؟
- عضویت در جهان اجتماعی همواره با چه چیزی همراه است؟
- در چه صورتی افراد کنش‌های متناسب با یک فرهنگ را به شکل بهتر انجام می‌دهند؟
- صدور شناسنامه برای نوزادان، نشان‌دهنده چیست؟

- (۱) جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - نظارت و کنترل اجتماعی - بیشتربودن قدرت اقناع آن فرهنگ - جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند.
- (۲) اقناع، تبلیغ و تشویق - جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - استفاده آن فرهنگ از روش‌های مناسب در کنترل اجتماعی - جهان اجتماعی قبل از تولد هر فرد، هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند.
- (۳) جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - بازتولید هویت اجتماعی - عقلانی و منطقی‌تر بودن آن فرهنگ - جهان اجتماعی فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد.
- (۴) اقناع، تشویق و تنبیه - فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی - استفاده بیشتر آن فرهنگ از جامعه‌پذیری - جهان اجتماعی برای هر فرد ویژگی‌های متناسب با موقعیت او در نظر می‌گیرد.

۲۸- هر یک از موارد زیر، به ترتیب نشان‌دهنده چیست؟

- جایگاه فرد در جامعه یا در یک گروه اجتماعی
 - وضعیت محرومان در جامعه سرمایه‌داری
 - پذیرش معیار فایده‌مندی توسط عموم مردم در جامعه فئودالی
 - پیدایش اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی
- (۱) جایگاه اجتماعی - تحرک اجتماعی صعودی - بی‌اعتبارشدن طبقه سوم - تعارض فرهنگی
 - (۲) موقعیت اجتماعی - انسداد اجتماعی - معتبرشدن طبقه متوسط - بحران هویت
 - (۳) تحرک اجتماعی - تحرک اجتماعی نزولی - بی‌اعتبارشدن اشراف - بحران هویت
 - (۴) موقعیت اجتماعی - انسداد اجتماعی - پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی - تعارض فرهنگی

۲۹- کدام گزینه، دربارهٔ جامعهٔ سکولار درست و دربارهٔ تحرک اجتماعی صعودی درون‌نسلی نادرست است؟

(۱) هویت دینی و معنوی افراد نمی‌تواند بروز و ظهور اجتماعی داشته باشد و راه تحرک اجتماعی صعودی بر محرومان جامعه بسته می‌شود. - کارگری که درس می‌خواند و پزشک می‌شود.

(۲) امکان رأی‌دادن به قوانین الهی وجود ندارد و فعالیت‌هایی که هویت دینی افراد را آشکار کنند، منع می‌شود. - معلمی که به جای فیزیک، شیمی درس می‌دهد.

(۳) جلوگیری از تحصیل دختران محجبه در برخی جوامع غربی و کودتای نظامی در الجزایر نمونه‌هایی از پیامدهای جامعهٔ سکولار است. - معلمی که استاد دانشگاه می‌شود.

(۴) هویت‌هایی که ابعاد الهی و دینی انسان را نفی کنند به رسمیت شناخته نمی‌شود و تحرک اجتماعی صعودی را فقط برای صاحبان ثروت امکان‌پذیر می‌سازد. - فرزند کارمندی که رئیس‌جمهور می‌شود.

۳۰- در جدول زیر، موارد کدام گزینه به ترتیب در جایگاه «الف» تا «د» قرار می‌گیرد؟

علت	معلول
رسیدن جهان اجتماعی به پوچ‌انگاری	«ج»
«الف»	کهولت و مرگ جهان اجتماعی
شکل‌گیری بحران هویت در یک جهان اجتماعی	«ب»
«د»	با چالش مواجه‌شدن دوام هویت فرهنگی

(۱) مواجه‌شدن جهان اجتماعی با کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی - تحولات فرهنگی - از دست رفتن نشاط زندگی - از دست رفتن اهمیت و اعتبار عقاید و ارزش‌ها نزد اعضای جهان اجتماعی

(۲) نوآوری‌های مثبت و منفی اعضای جهان اجتماعی - فراتر رفتن تغییرات از محدودهٔ تغییرات درون جهان اجتماعی - روبه‌روشدن با انواع آسیب‌ها مانند یأس و ناامیدی و خودکشی - عمل نکردن اعضا به عقاید و ارزش‌ها

(۳) مرتاض‌شدن و راهبه‌شدن - تبدیل جهان اجتماعی به جهان دیگر - بازاندیشی دربارهٔ بنیان‌های عقیدتی جهان اجتماعی - مورد پذیرش قرارنگرفتن عقاید و ارزش‌ها توسط اعضا

(۴) عمل نکردن جهان اجتماعی متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد - تغییرات درون یک جهان اجتماعی واحد - پاسخ‌ندادن به پرسش اعضا دربارهٔ زندگی و مرگ - مقاومت اعضا در برابر هویت‌های اجتماعی ناسازگار

۳۱- هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب به کدام مفهوم اشاره دارد؟

• بسیاری از متفکران، آن را تحول هویت جهان متجدد می‌دانند.

• وضعیت نهاد خانواده در ایران امروز

• ابداعات و نوآوری‌های مثبت و منفی اعضای جهان اجتماعی

• هویت اجتماعی افراد در پرتو آن شکل می‌گیرد.

(۱) انکار معنا برای زندگی انسان - تزلزل فرهنگی - علل بیرونی تحولات فرهنگی - تحولات فرهنگی جهان اجتماعی

(۲) کاستی و خلأ معنوی - تعارض فرهنگی - علل بیرونی تعارض فرهنگی - تحولات هویتی جهان اجتماعی

(۳) دوران مدرن - تزلزل فرهنگی - علل درونی تعارض فرهنگی - هویت اجتماعی جهان فرهنگی

(۴) دوران پسامدرن - تعارض فرهنگی - علل درونی تحولات فرهنگی - هویت فرهنگی جهان اجتماعی

۳۲- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب نتیجه چیست؟

- گرفتاری فطرت آدمی به اضطراب و تشویش
- بیگانه کردن انسان از حقیقت جهان و خود
- از خودبیگانگی تاریخی

• خودباختگی فرهنگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب

- (۱) جهان‌هایی که دچار از خودبیگانگی فطری هستند. - از خودبیگانگی فطری - فراموشی فرهنگ حقیقی خود - غرب‌زدگی
- (۲) جهان‌هایی که براساس فطرت انسان شکل نگرفته‌اند. - جهان اجتماعی مشرکانه اساطیری - فراموشی فرهنگ تاریخی خود - مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی غرب شدن جوامع غیرغربی
- (۳) جهان‌هایی که از عقاید و ارزش‌های حق برخوردار نیستند. - جهان اجتماعی سکولار و دنیوی - از یاد بردن تاریخ خود - مرعوب قدرت اقتصادی و نظامی غرب شدن جوامع غیرغربی
- (۴) جهان‌هایی که انسان را با حقیقت خود و جهان هستی بیگانه می‌کنند. - از خودبیگانگی حقیقی - از یاد بردن هویت خود - غرب‌زدگی

۳۳- چند مورد از عبارتهای زیر درست هستند؟

- مسلمانان آثار فلسفی، پزشکی، ریاضی و نجوم یونان و روم را ترجمه کردند، ولی آثار تاریخی، ادبی، افسانه‌ها و اسطوره‌های آن‌ها را رها کردند.
- امروزه رسانه‌ها و فضای مجازی، تعامل فرهنگی را از سطح عموم کاربران و مصرف‌کنندگان فرهنگی به محققان و مولدان فرهنگی منتقل کرده‌اند.
- همه حالت‌های گم‌شدگی، نه تنها برای افراد، بلکه برای گروه‌ها، ملت‌ها، امتهای جهان‌های اجتماعی نیز ممکن است.
- از نظر قرآن، انسان هنگامی به شناخت حقیقت خود و جهان می‌رسد که با نگاه توحیدی به خود و جهان بنگرد.
- غرب‌زدگی جوامع غیرغربی مهم‌ترین عامل تعامل آن‌ها با جهان غرب است.

(۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

۳۴- کدام گزینه به ترتیب در مورد پروسه دگرگونی فرهنگ و تحول هویتی در جهان اسلام درست است؟

- (۱) ناتوانی جهان اجتماعی در سامان‌دادن کنش‌های اجتماعی براساس فرهنگ خود ← تزلزل فرهنگی ← ناتوانی جامعه در حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← بحران هویت ← فراتر رفتن تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون یک فرهنگ ← در سده‌های نخستین رویارویی با جهان‌های اجتماعی دیگر، با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آن‌ها پرداخت.
- (۲) تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تعارض فرهنگی ← ناتوانی جامعه در دفاع از هنجارها و نمادهای اجتماعی ← بحران هویت ← تزلزل فرهنگی ← عناصر سازگار با هویت خود را از جهان‌های دیگر گرفت و در موارد مورد نیاز، به بازسازی آن عناصر پرداخت.
- (۳) ناتوانی جامعه در حفظ عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تعارض فرهنگی ← تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تزلزل فرهنگی ← بحران هویت ← به تناسب جهان‌شناسی توحیدی خود در دانش‌های مختلف یونان و روم دخل و تصرف کرد.
- (۴) عدم استقرار مبادی هویت‌ساز فرهنگ ← تزلزل فرهنگی ← تداوم شیوه ناسازگار با عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← بحران هویت ← تحول هویتی فرهنگ ← علاوه بر عناصر عقلی، عناصر اساطیری و مشرکانه یونان و روم را نیز پذیرفت.

۳۵- «با مشکل مواجه شدن بازتولید جهان اجتماعی»، «تأخیر در ازدواج»، «خودباختگی فرهنگی» و «سرایت دادوستد

فرهنگی به لایه‌های عمیق» به ترتیب ناشی از کدام است؟

- ۱) استفاده نامناسب از ابزارهای کنترل اجتماعی - تعارض فرهنگی - مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شدن - پشت کردن جهان اجتماعی به عقاید و ارزش‌های خود
- ۲) قرارگرفتن آن جهان اجتماعی در معرض آسیب - تزلزل فرهنگی - قطع ارتباط با فرهنگ و تاریخ خود - ملحق شدن یک جهان اجتماعی به جهان دیگر
- ۳) نداشتن روش مناسب برای کنترل اجتماعی - تعارض فرهنگی - از دست دادن حالت فعال و خلاق در گزینش عناصر فرهنگی دیگر - پافشاری نکردن جهان اجتماعی بر عقاید و ارزش‌های خود
- ۴) موفق عمل نکردن جامعه‌پذیری - خودباختگی فرهنگی - فراگرفتن عناصر فرهنگی دیگر به صورت تقلیدی - قبول کردن عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی دیگر

عربی، زبان قرآن دهم

• عَيْنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۳۶ - ۴۳):

۳۶- ﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ﴾:

- (۱) و هنگامی که مؤمنان گروه‌ها را دیدند، گفتند: این است آن چه خدا وعده‌مان داده است!
- (۲) و موقعی که مؤمنان دسته‌ها را دیده بودند، گفتند: این چیزی است که خدا به ما وعده داد!
- (۳) و مؤمنان وقتی آن گروه‌ها را دیدند، گفتند: این همان وعده خدا به ماست!
- (۴) و مؤمنان احزاب را ندیدند و گفتند: این همان چیزی است که خدا وعده‌اش را به ما داده است!

۳۷- «تَبَعَتْ الْأَسْمَاكُ الْمُضِيئَةَ مَنَاتِ الْأَضْوَاءِ الْمُلَوَّنَةِ الَّتِي نَشَاهِدُهَا فِي أَعْمَاقِ الْبَحَارِ!»:

- (۱) از ماهیان درخشان صدها نور رنگارنگ فرستاده می‌شود که آن‌ها را در اعماق دریاها می‌بینیم!
- (۲) ماهی‌های نورانی صدها نور رنگارنگ می‌فرستند که در اعماق دریاها می‌بینیمشان!
- (۳) صدها ماهی درخشان نورهای رنگارنگ را می‌فرستند که در دریاها عمیق دیده می‌شوند!
- (۴) در اعماق دریاها صدها نور رنگارنگی که توسط ماهی‌های نورانی فرستاده می‌شوند مشاهده می‌کنیم!

۳۸- «بَرِي بَعْضُ السَّائِحِينَ إِيْرَانَ بَلَدًا مُمْتَازًا لِقَضَاءِ غَطْلَاتِهِمْ لِأَنَّهَا تَحْتَوِي عَلَى الْعَدِيدِ مِنَ الْمُنْ وَالْمَنَاطِقِ الثَّقَافِيَّةِ وَالتَّارِيخِيَّةِ!»:

- (۱) برخی گردشگران ایران را سرزمینی عالی برای گذراندن تعطیلات خود می‌بینند، زیرا بسیاری از شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی را در بر دارد!
- (۲) برخی از گردشگران ایران را به دلیل داشتن شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی زیاد، کشوری عالی برای گذراندن تعطیلاتشان می‌دانند!
- (۳) برخی گردشگران برای گذراندن تعطیلات ایران را سرزمینی برجسته می‌بینند چون دارای شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی بسیاری است!
- (۴) ایران از دید برخی گردشگران سرزمین ممتازی است تا تعطیلات خود را بگذرانند برای این که آن شامل بسیاری از شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی می‌باشد!

۳۹- «يَلْعَقُ الْفِطْرُ أَقْدَامَهُ الْمَجْرُوحَةَ بِلِسَانِهِ الْمُطَهَّرِ عِدَّةَ مَرَّاتٍ حَتَّى تَلْتَمَّ!»:

- (۱) گربه با زبان پاک خود چند بار پاهای زخمی‌اش را لیس می‌زند تا التیام یابد!
- (۲) چند بار پاهای زخمی گربه را با زبان پاک‌کننده‌اش می‌لیسد تا بهبود یابد!
- (۳) گربه چند بار پاهای زخمی خود را با زبان پاک‌کننده‌اش لیس می‌زند تا بهبود یابد!
- (۴) چند بار گربه زخمی پاهایش را با زبان پاک‌کننده خود می‌لیسد تا بهبود یابد!

۴۰- عَيْنِ الْخَطَا:

- (۱) ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾: و او کسی است که توبه را از بندگانش قبول می‌کند!
- (۲) لا يُصَدِّقُ الْعَاقِلُ قَوْلَ الَّذِي يَكْذِبُ كَثِيرًا: عاقل حرف کسی را که راست نمی‌گوید بسیار دروغ می‌پندارد!
- (۳) ﴿وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾: و از خدا آمرزش بخواهید زیرا خدا آمرزنده و مهربان است!
- (۴) سَيَسْتَخْرِجُ فَلَا حُونَ قَرَيْنِنَا الْمِيَاءَ مِنَ الْأَرْضِ بِحَفْرِ الْأَبَارِ: کشاورزان روستایمان با کندن چاه‌ها آب‌ها را از زمین استخراج خواهند کرد!

۴۱- عین الصحیح:

- (۱) ﴿وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾: و هیچ کس به پروردگارت ستم نمی کند!
 (۲) مَا عِنْدِي وَصَفَةٌ وَأُرِيدُ هَذِهِ الْأَدْوِيَةَ الْمَكْتُوبَةَ عَلَى الْوَرَقَةِ: نسخه‌ای ندارم، و این داروی نوشته‌شده بر روی برگه را می‌خواهم!
 (۳) ﴿أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ﴾: آیا مردم را به نیکی دستور می‌دهید و خودتان را فراموش می‌کنید!
 (۴) أَشْتَرِي هَذِهِ الْأَطْعَمَةَ لِزَمَلَانِي فِي الْقَافِلَةِ: این غذاها را برای دوستانم در کاروان خریدم!

۴۲- «فرزند نام روی شن ساحل تصویر زیبایی می‌کشیدند!»:

- (۱) أَوْلَادِي يَرَسُمُونَ صُورَةً جَمِيلَةً عَلَى رَمْلِ السَّاحِلِ!
 (۲) أَوْلَادِي كَانُوا يَرَسُمُونَ صُورَةً جَمِيلَةً عَلَى رَمْلِ السَّاحِلِ!
 (۳) كَانَ الْأَوْلَادُ يَرَسُمُونَ عَلَى الرَّمْلِ السَّاحِلِ صُورَةً جَمِيلَةً!
 (۴) عَلَى رَمْلِ السَّاحِلِ كَانَ أَوْلَادِي يَرَسُمُونَ صُورَةَ الْجَمِيلَةِ!
- ۴۳- عین الصحیح فی المفهوم لهذا الحديث: «جمال العلم نشره و ثمرته العمل به!»:

- (۱) بیاموز اگر چند دشوارت آید که دشوار از آموختن گردد آسان
 (۲) چنین داد پاسخ که دانش گزین چو خواهی ز پروردگار آفرین
 (۳) ای که دانش به مردم آموزی آن چه گویی به خلق خود بنیوش
 (۴) جز علم طلب مکن تو اندر عالم چیزی که تو را ز غم رهند، علم است

• اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ (٤٤-٤٦):

إنَّ إيرانَ مشهورةً بالكثيرِ مِنَ المناطقِ الخَلَابَةِ وَ المَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ التَّقَافِيَّةِ؛ وَ فِيهَا صِنَاعَاتٌ يَدَوِيَّةٌ نَجَذِبُ السَّائِحِينَ مِنْ كُلِّ العَالَمِ. شَهِدَتْ إيرانُ مِنْ بَدَايَةِ عَامِ ١٣٩٠ إِلَى نِهَآيَةِ ١٣٩٨ نُمُوًّا مَلْحُوظًا فِي السِّيَاحَةِ، تَمَلِّكُ إيرانُ المَرْتَبَةَ العَاشِرَةَ فِي المَعَالِمِ الأَثَرِيَّةِ وَ التَّارِيخِيَّةِ وَ الخَامِسَةَ فِي المَعَالِمِ الطَّبِيعِيَّةِ فِي العَالَمِ، فَهِيَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَحْضَلَ مِنَ السِّيَاحَةِ عَلَى ثَرَوَةٍ عَظِيمَةٍ بَعْدَ النَّفْطِ. تَنَوَّعَ مَعَالِمُ إيرانَ وَ التَّقَافَةُ العَنِيَّةُ لِشَعْبِهَا، وَ اسْتِقْرَارُ الوَضْعِ الأَمْنِيِّ فِيهَا يُشَجِّعُ السَّائِحِينَ إِلَى السَّفَرِ إِلَيْهَا لِرُؤْيَةِ جَمَالِ أَثَارِهَا وَ طَبِيعَتِهَا الخَلَابَةِ.

۴۴- عین الصحیح حسب النص:

- (۱) شَهِدَتْ إيرانُ نُمُوًّا جَيِّدًا فِي السِّيَاحَةِ لِمُدَّةِ ثَمَانِي سَنَوَاتٍ مُنْذُ عَامِ ١٣٩٠!
 (۲) النِّفْطُ أَهْمُ ثَرَوَةٍ وَطَنِيَّةٍ لِإيرانِ!
 (۳) عَدَدُ المَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ وَ التَّقَافِيَّةِ فِي إيرانِ قَلِيلٌ!
 (۴) إنَّ إيرانَ تَمَلِّكُ المَرْتَبَةَ الخَامِسَةَ فِي المَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ!

۴۵- «... سَبَبُ تَشْجِيعِ السَّائِحِينَ إِلَى السَّفَرِ إِلَيْهَا؟» عین الخطأ حسب النص:

- (۱) اسْتِقْرَارُ الوَضْعِ الأَمْنِيِّ فِي إيرانِ!
 (۲) تَنَوُّعُ مَعَالِمِ إيرانِ!
 (۳) طَبِيعَةُ إيرانِ الخَلَابَةُ!
 (۴) التَّقَافَةُ العَنِيَّةُ لِشَعْبِ إيرانِ!

٤٦- عَيْنُ الْخَطَا الْكَلِمَاتِ الْمَعِينَةَ فِي النَّصِّ:

- ١) يُشَجِّعُ: فعلٌ مضارعٌ من باب تَفْعِيلٍ (لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ وَاحِدٌ) - مفردٌ مذكَّرٌ غَائِبٌ - متعدُّ / خبرٌ من نوع الجملة
- ٢) شَهِدَتْ: فعلٌ ماضٍ من مجرد ثلاثي (لَيْسَ لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ) - مفردٌ مؤنَّثٌ غَائِبٌ - متعدُّ / فعلٌ و «إيران» فاعله
- ٣) مَلْحُوظًا: اسمٌ معرَّبٌ على وزن «مفعول» - مفردٌ - مذكَّرٌ / صفةٌ للمفعول «نمواً» و منصوب
- ٤) السَّائِحِينَ: اسمٌ على وزن «فاعل» - جمعٌ سالمٌ للمذكَّر - معرَّبٌ / مفعولٌ و منصوبٌ بالفتحة

• عَيْنِ الْمُنَاسِبِ لِلْجَوَابِ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ (٤٧-٥٠):

٤٧- عَيْنُ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- ١) لِلْغُرَابِ صَوْتٌ يُحَدِّرُ بِهِ بَقِيَّةَ الْحَيَوَانَاتِ حَتَّى تَتَبَعَدَ عَنِ مَنَاطِقِ الْخَطَرِ!
- ٢) يَكْذِبُ الْإِنْسَانُ الضَّعِيفُ وَ يَصْدُقُ الْإِنْسَانُ الْقَوِيُّ!
- ٣) قَدْ سَجَّلَتْهَا مُنَظَّمَةُ الْيُونِسْكَو الدُّوَلِيَّةُ فِي قَائِمَةِ التُّرَاثِ الْعَالَمِيِّ!
- ٤) الشَّرْطِيُّ يَحْفَظُ الْأَمْنَ بِالْكَلابِ!

٤٨- عَيْنِ مَا فِيهِ الْفَاعِلُ مَرْفُوعًا بِالْوَاوِ:

- ١) يَحْتَرِّمُ الطُّلَّابُ الْمُؤَدِّبُونَ الْمُعَلِّمِينَ!
- ٢) تَسْتَحْدِمُ الطُّيُورُ بَعْرِيزَتَهَا الْأَعْشَابَ الطَّبِيَّةَ فِي عِلَاجِهَا!
- ٣) قَدْ مَضَتْ قُرُونٌ عَدِيدَةٌ لِيَكْتَشِفَ الْعُلَمَاءُ أَسْرَارَ الْبِحَارِ!
- ٤) يَسْتَنْطِيعُ الْعَوَاصِمُونَ التَّقَاطُصُورَ فِي أَضْوَاءِ هَذِهِ الْأَسْمَاكِ!

٤٩- عَيْنِ الْمَفْعُولِ بِخْتَلَفِ فِي الْإِعْرَابِ:

- ١) قَرَأَ الطَّالِبُ الْمَجْدَّ قَصِيدَةَ رَائِعَةٍ!
- ٢) يُمَكِّنُ أَنْ يَسْتَحْدِمَ الْبَشَرَ يَوْمًا هَذِهِ الْمُعْجِزَةَ الْبَحْرِيَّةَ!
- ٣) ﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾
- ٤) سَاعَدَتِ الْمُمَرِّضَتَانِ الْمَرَأَةَ الَّتِي تَصَادَمَتْ بِالسَّيَّارَةِ!

٥٠- عَيْنِ الْخَبْرِ جَمَلَةً:

- ١) صَدِيقَايَ الذَّكْيَانَ وَقَفَا فِي بَدَايَةِ السَّاحَةِ الْأُولَى!
- ٢) لِسَانُ الْقَطِّ سِلَاحٌ طَبِّ دَائِمٌ!
- ٣) الْأَعْشَابُ الطَّبِيَّةُ نَبَاتَاتٌ مُفِيدَةٌ لِلْمُعَالَجَةِ نَسْتَفِيدُ مِنْهَا كَدَوَاءٍ!
- ٤) الْمُعَلِّمُونَ حَاضِرُونَ فِي مَهْرَجَانِ الْمَدْرَسَةِ!

تاریخ دهم

۵۱- کدام گزینه به علت اقدام لشکرکشی داریوش یکم به شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی اشاره می‌کند؟

(۱) سرکوب گوماته مُغ و دیگر شورشیان و مدعیان قدرت

(۲) دفع حملات قبایل صحراگرد سکایی

(۳) گسترش قلمرو حکومت هخامنشیان در آسیا

(۴) گسترش جاده شاهی به مناطق مختلف دنیا

۵۲- هر یک از عبارات زیر، به ترتیب، به توصیف کدام یک از فرمانروایان ایران باستان پرداخته است؟

(الف) حکومت ماد در زمان فرمانروایی او، به اوج قدرت رسید.

(ب) اسکندر مقدونی در دوره او به ایران حمله کرد.

(ج) در دوران فرمانروایی او، سلسله اشکانیان از یک حکومت محلی در شرق فلات ایران به پادشاهی قدرتمندی تبدیل شد.

(د) والریانوس، امپراتور روم در زمان فرمانروایی او به اسارت ساسانیان درآمد.

(۱) آستیاگ - اردشیر دوم - مهرداد دوم - شاپور دوم (۲) آستیاگ - داریوش سوم - مهرداد دوم - شاپور دوم

(۳) هووخشتر - داریوش سوم - مهرداد یکم - شاپور یکم (۴) هووخشتر - اردشیر دوم - مهرداد یکم - شاپور یکم

۵۳- یک پژوهشگر که تحقیقاتش بر دوره اشکانیان متمرکز است، در یافته است که میراث اشکانیان، بازگرداندن استقلال و حیثیت به ایران پس از یک دوره از تسخیر شدن کشور بود. کدام سیاست این سلسله، نقش اصلی را در احیای ایران و استقلالش داشته است؟

(۱) سعی در از بین بردن میراث یونانی با ترویج دوباره ارزش‌های دینی و میهنی ایرانیان

(۲) حفظ اقوام و فرقه‌های دینی گوناگون و حتی یونانی‌تباران ایران در کنار یکدیگر با آسان‌گیری و مداراجویی فرهنگی و دینی

(۳) یکسان‌سازی فرهنگی و دینی اقوام مختلف ایرانی و یونانیان ساکن ایران با ترویج دین زرتشتی

(۴) تلاش برای گسترش قلمرو ایران و از بین بردن فرهنگ یونانی با تلاش‌های نظامی و سیاسی

۵۴- در صورت وقوع کدام یک از رویدادها، موارد (الف) و (ب) در تاریخ ایران رخ می‌داد؟

(الف) مردم در زندگی از امکانات یکسان برخوردار می‌شدند.

(ب) زمین و دارایی طبقات بالا، میان تهیدستان تقسیم می‌شد.

(۱) پیروزی جنبش مزدک در دوره پادشاهی قباد یکم

(۲) کاهش قدرت اشراف، نجبا و موبدان در دوره پادشاهی خسرو انوشیروان

(۳) عدم حمایت امپراتوری روم از جانشین هرمز چهارم در برابر بهرام چوبین

(۴) قدرت‌گیری موبدان در دوره پادشاهی قباد یکم

۵۵- کدام گزینه به درستی اوضاع ایران پس از سقوط سلسله هخامنشی را بیان کرده است؟

(۱) در نتیجه مقاومت‌هایی که به شکل نافرمانی و شورش در مناطق مختلف صورت گرفت، بخش‌هایی از ایران از سلطه بیگانگان خارج شد.

(۲) مردم ایران به دلیل نبود حکومت مرکزی واحد و هم‌چنین عدم امکانات لازم، نتوانستند علیه سلطه بیگانگان اقدامی بکنند.

(۳) مقاومت‌های سازمان‌یافته‌ای در مناطق مختلف ایران به دلیل نارضایتی مردم از سلطه بیگانگان شکل گرفت.

(۴) نافرمانی‌ها و شورش‌های پراکنده‌ای در مناطق مختلف ایران به دلیل نارضایتی مردم از سلطه بیگانگان شکل گرفت.

۵۶- کدام گزینه به ترتیب به مطالب سنگ‌نوشته‌های شاهان هخامنشی و اشارات نویسندگان یونانی دربارهٔ قانون، اخلاق و دادرسی در عصر هخامنشی اشاره دارد؟

- ۱) نکته‌ها و مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بیداد - وجود قوانینی که قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرد.
- ۲) وجود قوانینی که قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرد. - نکته‌ها و مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بیداد
- ۳) وجود قوانینی که قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرد. - وجود کتابی به نام مادیان هزاردادستان که تمامی مطالب حقوقی در آن ذکر شده است.
- ۴) نکته‌ها و مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بیداد - وجود کتابی به نام مادیان هزاردادستان که تمامی مطالب حقوقی در آن ذکر شده است.

۵۷- کدام موارد دربارهٔ نظام سیاسی و اداری ساسانیان مطلب درستی را بیان می‌کنند؟

- الف) گردآوری و تألیف سفرنامه‌ها از جمله کارها و وظایف اصلی دبیران بود.
- ب) زمانی که پادشاه در جنگ یا سفر بود، وزیر به عنوان جانشین او کشور را اداره می‌کرد.
- ج) دبیران در بخش‌های مختلف تشکیلات اداری، مالیاتی، قضایی و نظامی کار می‌کردند و برخی از آنان با چند زبان و خط آشنا بودند.
- د) تشکیلات اداری ساسانیان از اداره‌ها یا دیوان‌های مختلفی تشکیل شده بود که در رأس آن‌ها، پادشاه قرار داشت.

- ۱) «الف» - «ج»
- ۲) «الف» - «د»
- ۳) «ب» - «ج»
- ۴) «ب» - «د»

۵۸- کدام گزینه دربارهٔ زنان و موقعیت و حقوق آنان در ایران باستان مطلب درستی را بیان می‌کند؟

- ۱) دربارهٔ زنان در دورهٔ ایران باستان اطلاعات نسبتاً کاملی از گروه‌ها و طبقات اجتماعی مختلف وجود دارد.
- ۲) در سراسر کتاب اوستا، آموزه‌ها به تناسب زن یا مرد بودن تفاوت دارند.
- ۳) شواهد و مدارکی که حضور زنان در فعالیت‌های اقتصادی در بیرون از منزل را تأیید کنند، وجود ندارد.
- ۴) لوح‌های گلی هخامنشی به فعالیت زنان در کارگاه‌های شاهی اشاره کرده است.

۵۹- کدام گزینه به موضع موبدان دربارهٔ نابرابری‌های اجتماعی و امتیازات طبقهٔ حاکم اشاره می‌کند؟

- ۱) اعتقاد داشتند این تفاوت‌ها و تمایزها برای حفظ نظم و ثبات کشور لازم است.
- ۲) تحرک اجتماعی و رفتن از یک طبقه به طبقهٔ دیگر را برای رشد جامعه مفید می‌دانستند.
- ۳) معتقد بودند که نابرابری‌ها و امتیازات باعث به وجود آمدن فساد در جامعه می‌شود.
- ۴) تنها به برتر بودن روحانیون و رهبران دینی اعتقاد داشتند و امتیازات سایر گروه‌ها را نادرست می‌دانستند.

۶۰- نظام طبقاتی جامعهٔ ایران در عصر ساسانیان تحت تأثیر کدام عوامل گسترش یافت و تثبیت شد؟

- ۱) تأسیس حکومت مرکزی قدرتمند و تقسیم‌بندی افراد جامعه به سه گروه
- ۲) تأسیس حکومت مرکزی قدرتمند و رسمیت‌یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان
- ۳) رسمیت‌یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان و تقسیم‌بندی افراد جامعه به سه گروه
- ۴) رسمیت‌یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان و شکل‌گیری حکومت ملوک‌طوایفی

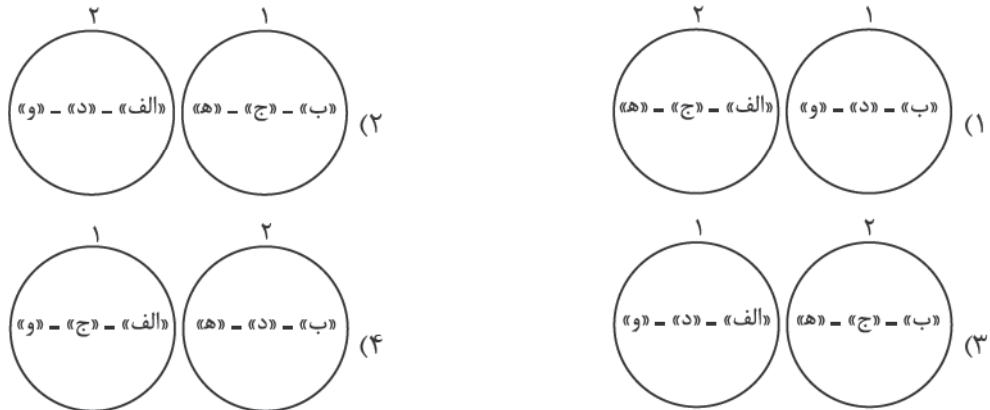
جغرافیای دهم

۶۱- با توجه به عبارات زیر کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

(۱) در فصول پربارش وسعت می‌یابند.

(۲) اغلب این نوع دریاچه‌ها در نیمه غربی ایران هستند.

الف) زریوار (ب) جازموریان (ج) نیریز
د) مهارلو (ه) مسیله (و) پریشان

۶۲- با توجه به نقشه زیر که موقعیت دریای خزر را نمایش می‌دهد، هر فلش نشان دهنده محل ورود یکی از رودهایی است که

به این دریا می‌ریزد. با توجه به مسیر فلش‌ها، کدام گزینه به درستی نام این رودها را به ترتیب از «الف» تا «د» بیان می‌کند؟

(۱) اورال - هراز - اترک - کورا

(۲) ولگا - گرگان - سفیدرود - ارس

(۳) هراز - ولگا - اترک - گرگان

(۴) کورا - سفیدرود - ارس - اورال

۶۳- با توجه به اهمیت‌های هر یک از دریاهاى طبرستان (۱)، مکران (۲) و پارس (۳)، کدام گزینه به درستی تنظیم شده است؟

الف) تجارت دریایی (ب) صید و پرورش مروارید (ج) دسترسی به آب‌های آزاد

د) منابع نفت و گاز (ه) ایستگاه پرندگان مهاجر

(۱) «الف» و «د» جزء اهمیت‌های مشترک دریاهاى (۱) و (۳) هستند و «ج» مخصوص دریای شماره (۱) است.

(۲) «د» و «ج» جزء اهمیت‌های مشترک دریاهاى (۱) و (۲) هستند و «ب» تنها به دریای شماره (۳) مربوط می‌شود.

(۳) «الف» و «د» جزء اهمیت‌های مشترک دریاهاى (۱) و (۳) هستند و «ه» مختص دریای شماره (۱) است.

(۴) «ج» و «ه» جزء اهمیت‌های مشترک دریاهاى (۱) و (۳) هستند و «د» تنها به دریای شماره (۲) اختصاص دارد.

۶۴- با توجه به هرم سنی ایران در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ که در زیر آمده است، بیشترین و کمترین جمعیت به ترتیب در کدام گروه سنی مشاهده می‌شود و گروهی که کمترین جمعیت را به خود اختصاص داده است، چه مشکلاتی را برای کشور به همراه دارد؟

(۱) بزرگسالان - جوانان - نیاز به ایجاد اشتغال

(۲) بزرگسالان - سالمندان - ایجاد مانع بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه

(۳) جوانان - سالمندان - ایجاد مانع بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه

(۴) کودکان و نوجوانان - جوانان - نیاز به ایجاد اشتغال

۶۵- هر یک از ویژگی‌های زیر مربوط به کدام یک از کانون‌های آبگیر است؟

(الف) حداقل در هشت ماه از سال، بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارد.

(ب) در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم حفظ می‌کند.

(ج) در کوهستان‌های نزدیک به نواحی گرم و خشک که بارش‌های کوتاه رخ می‌دهد، شکل می‌گیرد.

(۱) دائمی - دائمی - فصلی

(۲) فصلی - اتفاقی - دائمی

(۳) اتفاقی - دائمی - فصلی

(۴) دائمی - فصلی - اتفاقی

۶۶- اگر جمعیت کل یک کشور ۵۰ میلیون نفر و میزان موالید آن یک میلیون و سیصد هزار (۱,۳۰۰,۰۰۰) نفر و میزان

مرگ‌ومیر ۴۰۰ هزار نفر باشد و در ضمن در همین سال ۳۰۰ هزار نفر از کشور مهاجرت کرده و ۲۰۰ هزار نفر نیز به کشور

وارد شده باشند، رشد مطلق کشور چند درصد بوده است؟

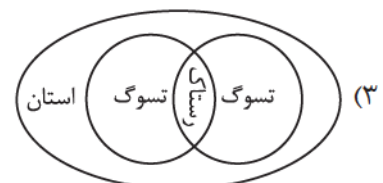
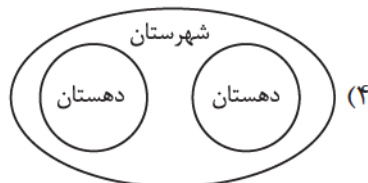
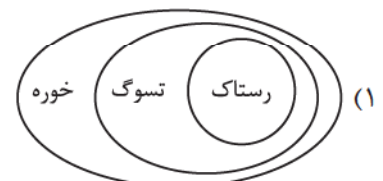
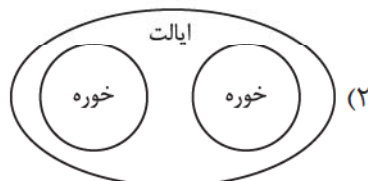
(۴) ۰/۸ درصد

(۳) ۰/۶ درصد

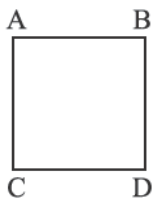
(۲) ۱/۸ درصد

(۱) ۱/۶ درصد

۶۷- با توجه به آن چه از تقسیمات سرزمین ایران پیش از اسلام می‌دانید، کدام یک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

منطق دهم

۷۱- با توجه به این شکل مربع تقابل، کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟

- (۱) قضایای A و B هم در سور و هم در نسبت اختلاف دارند.
- (۲) موضوع و محمول تمامی قضایای A, B, C و D مشترک هستند.
- (۳) قضایای B و D دو قضیهٔ موجبه هستند که در سور متفاوت‌اند.
- (۴) بین قضایای C و D نسبت تداخل تحت تضاد دیده می‌شود.

۷۲- متضاد یا متداخل کدام قضیه را نمی‌توان در عبارت زیر یافت؟

«سنگ یاقوت کبود یا سفایر به طور معمول به رنگ آبی است. یاقوت‌های کبود اکثراً به صورت صیقلی برش داده شده و در صنعت زیورسازی به کار می‌روند. مناطقی از سریلانکا سنگ‌هایی به رنگ آبی روشن دارند. یاقوت کبود ساخته‌شده از اکسید آلومینیم است و پس از الماس و یاقوت سخت‌ترین سنگ به شمار می‌رود.»

- (۱) همهٔ سنگ‌های یاقوت کبود به رنگ آبی هستند.
- (۲) هر یاقوت کبودی در صنعت زیورسازی به کار می‌رود.
- (۳) هیچ‌یک از مناطق سریلانکا یاقوت کبود روشن ندارند.
- (۴) هیچ یاقوت کبودی ساخته‌شده از اکسید آلومینیم نیست.

۷۳- در صورت صدق قضیهٔ «بعضی الف ب است» و کذب قضیهٔ «هیچ ج د نیست»، ارزش کدام قضایا به ترتیب «نامعلوم» و «صادق» است؟

- (۱) بعضی الف ب نیست - بعضی ج د نیست.
- (۲) هیچ الف ب نیست - بعضی ج د است.
- (۳) هر الف ب است - بعضی ج د است.
- (۴) بعضی الف ب نیست - هر ج د است.

۷۴- با توجه به قواعد استنتاج، در کدام یک از گزینه‌های زیر به وضوح «مغالطهٔ ایهام انعکاس» دیده می‌شود؟

- (۱) از آن‌جا که هیچ‌یک از فلزات شناخته‌شده، در دمای اتاق عایق الکتریکی نیستند، می‌توان با اطمینان نتیجه گرفت که هیچ ماده‌ای که در دمای اتاق عایق الکتریکی است، در گروه فلزات شناخته‌شده قرار نمی‌گیرد.
- (۲) برخی از سیاستمداران برجسته، افرادی نیستند که به تمام وعده‌های انتخاباتی خود عمل کرده باشند؛ بنابراین، بدیهی است که برخی از افرادی که به تمام وعده‌های انتخاباتی خود عمل نکرده‌اند، سیاستمداران برجسته‌ای نیستند.
- (۳) با توجه به این‌که تمام نظریه‌های اثبات‌شدهٔ علمی از طریق روش تجربی تأیید شده‌اند، منطقی است که بگوییم هیچ نظریهٔ اثبات‌شدهٔ علمی وجود ندارد که از طریق روشی غیرتجربی تأیید شده باشد.
- (۴) می‌دانیم که بعضی از آثار هنری که در موزه‌های بزرگ نگهداری می‌شوند، شاهکارهای دوران رنسانس هستند. پس این نتیجه حاصل می‌شود که بعضی از شاهکارهای دوران رنسانس، آثاری هنری هستند که در موزه‌های بزرگ نگهداری می‌شوند.

۷۵- کدام گزینه دربارهٔ شکل‌های چهارگانهٔ قیاس اقترانی حمله صحیح است؟

- (۱) جایگاه حد وسط در مقدمات شکل سوم قیاس اقترانی حمله، قرین موضوع قضیهٔ حمله است.
- (۲) برای نتیجه‌گیری از شکل دوم قیاس اقترانی حمله، اشتراک محمول نتیجه با مقدمات قیاس شرطی ضروری است.
- (۳) در شکل اول قیاس اقترانی، موضوع مقدمهٔ اول و محمول مقدمهٔ دوم قیاس، در نتیجهٔ آن کنار هم اقتران می‌یابند.
- (۴) در شکل چهارم قیاس اقترانی، موضوع نتیجه همان موضوع مقدمهٔ اول، و محمول نتیجه همان محمول مقدمهٔ دوم است.

۷۶- مشخص کنید در کدام یک از استدلال‌های زیر، قانون کمیت و کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی به درستی رعایت نشده است؟

- (۱) هر الف ب است؛ بعضی ب ج نیست؛ پس بعضی الف ج نیست.
- (۲) هیچ ب الف نیست؛ هر ب ج است؛ پس هیچ ج الف نیست.
- (۳) هر الف ب است؛ هر ب ج است؛ پس بعضی ج الف است.
- (۴) بعضی الف ب نیست؛ هر ب ج است؛ پس هیچ الف ج نیست.

۷۷- در قضایای زیر، از جهت دامنهٔ مصادیق موضوع و محمول، به ترتیب چند مورد موضوع با علامت مثبت و چند مورد محمول با علامت منفی دارند؟

«ایران کشوری سربلند است. - بعضی کتاب‌ها خواندنی هستند. - هر دانش‌آموزی تلاشگر است. - فلزات عایق الکتریسته نیستند. - شهرهایی ویران شدند. - اکثر فیلسوفان شکاک نیستند.»

(۱) سه مورد - چهار مورد	(۲) سه مورد - پنج مورد
(۳) چهار مورد - سه مورد	(۴) چهار مورد - چهار مورد

۷۸- با توجه به قواعد قیاس اقترانی حملی، کدام یک از استدلال‌های زیر معتبر است؟

- (۱) هر کتاب خوبی آموزنده است و می‌دانیم که این جزوه آموزنده است؛ بنابراین، این جزوه یک کتاب خوب است.
- (۲) هر ورزشکاری به سلامتی خود اهمیت می‌دهد، اما هیچ شاعری ورزشکار نیست؛ از این رو می‌توان گفت هیچ شاعری به سلامتی خود اهمیت نمی‌دهد.
- (۳) هیچ دانشمندی خرافاتی نیست و هر منطق‌دانی یک دانشمند است؛ پس بدون شک هیچ منطق‌دانی خرافاتی نیست.
- (۴) می‌دانیم که هیچ فیلسوفی سیاستمدار نیست و همچنین بعضی از دانشمندان فیلسوف نیستند؛ پس نتیجه می‌گیریم که بعضی از دانشمندان سیاستمدار نیستند.

۷۹- در یک قیاس اقترانی معتبر، نقیض یکی از مقدمات «هیچ روشنفکری آرمان‌گرا نیست» و نتیجهٔ قیاس «بعضی روشنفکران، واقع‌گرا نیستند» است. با این فرض، مقدمهٔ دیگر این قیاس کدام است؟

(۱) هیچ آرمان‌گرایی واقع‌گرا نیست.	(۲) همهٔ آرمان‌گراها واقع‌گرا هستند.
(۳) بعضی آرمان‌گراها واقع‌گرا نیستند.	(۴) بعضی واقع‌گراها آرمان‌گرا نیستند.

۸۰- کدام یک از گزاره‌های زیر دربارهٔ شرایط اعتبار یک قیاس اقترانی حملی نادرست است؟

- (۱) در هر قیاس معتبر، مصادیق اراده‌شده از حد وسط باید دست‌کم در یکی از دو مقدمه به صورت تمام افراد باشد.
- (۲) اگر هر دو مقدمهٔ قیاس سالبه باشند، یا هر دو مقدمه جزئی باشند، قیاس نتیجهٔ معتبری در پی نخواهد داشت.
- (۳) در شکل‌های گوناگون قیاس اقترانی حملی، همواره می‌توان از دو مقدمهٔ کلی، یک نتیجهٔ کلی استخراج کرد.
- (۴) موضوع و محمول نتیجهٔ قیاس همواره از نظر دامنهٔ مصادیق همانند وضعیت قبلی خود در مقدمه‌ای که از آن گرفته شده‌اند نیستند.

اقتصاد دهم

۸۱- کدام گزینه در مورد نقدینگی صحیح نیست؟

- ۱) چگونگی افزایش نقدینگی در کشور سازوکار نسبتاً پیچیده‌ای دارد.
- ۲) در اغلب موارد حجم نقدینگی در کشورها با افزایش روبه‌رو است.
- ۳) ایجاد نقدینگی در کشور، سازوکار نسبتاً پیچیده‌ای دارد.
- ۴) افزایش نقدینگی همواره ناشی از عملکرد بانک‌هاست.

۸۲- بعد از شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی، آن چه مورد نظر امام خمینی، رهبر ایران و خواسته ملت بود، در تجلی یافت و تصویری از خطوط کلی نیز در آن درج شد.

- ۱) بیانات مقام معظم رهبری - اقتصاد مطلوب اسلامی
- ۲) چشم‌انداز انقلاب اسلامی - اقتصاد مطلوب
- ۳) قانون اساسی - اقتصاد مطلوب
- ۴) قانون اساسی - اصول مقاوم‌سازی اقتصاد

۸۳- چرا اقتصاددانان برای به دست آوردن اختلاف درآمدي، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند؟

- ۱) گاهی درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک‌ها قابل ثبت نیست.
- ۲) مقایسه اختلاف هزینه‌ای نسبت به اختلاف درآمدي در محاسبه شاخص دهک‌ها، نشان‌دهنده مقایسه دقیق‌تری برای اقتصاددانان است.
- ۳) محاسبه اختلاف هزینه‌ای، راهکار مناسب‌تری است که می‌توان به وسیله آن شاخص دهک‌ها را بدون نیاز به سایر شاخص‌ها محاسبه و بررسی کرد.
- ۴) امروزه به دلیل افزایش تورم، هزینه‌ها و مخارج افزایش یافته است؛ بنابراین بهتر است برای بررسی اختلاف سطح طبقاتی و عدم توزیع مناسب درآمدها، از اختلاف هزینه‌ای استفاده کرد.

۸۴- در اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی ایران، کدام گزینه مورد محاسبه قرار می‌گیرد؟

- ۱) خرید و فروش لوازم خانگی دست‌دوم
- ۲) تولید خارجی‌ان که در ایران فعالیت تولیدی دارند.
- ۳) میزان تدریسی که دبیران ایرانی برای فرزندان خود در منزل انجام داده‌اند.
- ۴) فعالیت‌هایی که دارای ارزش بالایی هستند، مانند کمک داوطلبانه در هلال احمر.

۸۵- درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

- الف) مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق هستند.
 ب) در گذشته که پول طلا و نقره رایج بود، پشتوانه پول همان طلا و نقره موجود در خود پول بود.
 ج) وام دادن به تولیدکنندگان از جمله فعالیت‌هایی است که دولت جهت اعمال سیاست پولی انبساطی انجام می‌دهد.
 د) نبودن برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری اقتصادی از مشکلات اقتصادی دوره پهلوی بود.

- ۱) الف) درست / ب) نادرست / ج) نادرست / د) درست
 ۲) الف) نادرست / ب) درست / ج) نادرست / د) نادرست
 ۳) الف) نادرست / ب) نادرست / ج) نادرست / د) درست
 ۴) الف) نادرست / ب) درست / ج) درست / د) نادرست

۸۶- چه تعداد از عبارتهای زیر درست است؟

- الف) پیشرفت اقتصادی مفهومی کیفی است.
 ب) رشد اقتصادی می‌تواند تصویر بهتری را از پیشرفت کشور ارائه دهد.
 ج) الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، آغاز حرکتی مستمر و بلندمدت است برای دستیابی به یک الگوی پیشرفت بومی که با فرهنگ ما سازگاری داشته باشد.
 د) یک کشور می‌تواند با صرفه‌جویی، منحنی PPF را به سمت بالا منتقل کند.

- ۱) (۱) ۲) (۲) ۳) (۳) ۴) (۴)

۸۷- اگر هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۲ برابر دو میلیارد و صد میلیون تومان باشد و هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۳، ۱/۱ برابر هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۲ در نظر گرفته شود و هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۴ برابر دو میلیارد و هشتصد میلیون تومان باشد، نرخ تورم در سال ۱۴۰۴ چند درصد است؟

- ۱) ۲۱ درصد ۲) ۲۰ درصد ۳) ۱۸/۵ درصد ۴) ۱۹/۵ درصد

۸۸- با توجه به اطلاعات وضعیت توزیع درآمد برای کشورهای A، B و C در جدول زیر، پاسخ صحیح پرسش‌های زیر کدام است؟

- الف) توزیع درآمد در کدام کشور مناسب‌تر است؟
 ب) کدام گروه کم‌ترین درصد درآمد ملی را دارد؟
 ج) توزیع درآمد در کدام جامعه نامناسب‌تر است؟

کشور	سهام دهک اول	سهام دهک هشتم	سهام دهک دهم
A	۸	۱۸	۵۶
B	۱۰	۱۶	۴ برابر دهک هشتم
C	۱۰ درصد دهک دهم	۱۸	۵۰

- ۱) الف) B / ب) دهک اول کشور C / ج) A
 ۲) الف) B / ب) دهک اول کشور C / ج) C
 ۳) الف) A / ب) دهک اول کشور A / ج) B
 ۴) الف) A / ب) دهک اول کشور B / ج) A

۸۹- با توجه به جدول زیر به ترتیب تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۹۸ کدام است و نرخ رشد تولید واقعی سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ چه قدر است؟

سال	کالای A		کالای B	
	قیمت (p) تومان	مقدار (q)	قیمت (p) تومان	مقدار (q)
۱۳۹۷ سال پایه	۱۰۰۰	۲۰۰	۲۰۰۰	۱۰۰۰
۱۳۹۸	۱۲۰۰۰	۵۰۰	۴۰۰۰	۱۲۰۰

$$۳۱/۱۸ - ۸,۱۰۰,۰۰۰ (۲)$$

$$۳۳ - ۱۰,۸۰۰,۰۰۰ (۱)$$

$$۳۳ - ۸,۱۰۰,۰۰۰ (۴)$$

$$۳۱/۸۱ - ۱۰,۸۰۰,۰۰۰ (۳)$$

۹۰- با توجه به اطلاعات زیر در خصوص تولیدات یک کشور، ارزش تولید افراد کشور که در خارج اقامت دارند، چه قدر است؟

- تولید ناخالص ملی = ۲۵۰ میلیارد تومان
- تولید ناخالص داخلی = ۵۰ درصد GNP
- تولید خارجیان مقیم کشور = ۲۵ میلیارد تومان

$$(۲) ۱۲۵ \text{ میلیارد تومان}$$

$$(۱) ۱۰۰ \text{ میلیارد تومان}$$

$$(۴) ۱۷۵ \text{ میلیارد تومان}$$

$$(۳) ۱۵۰ \text{ میلیارد تومان}$$

پاسخ نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی؛

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

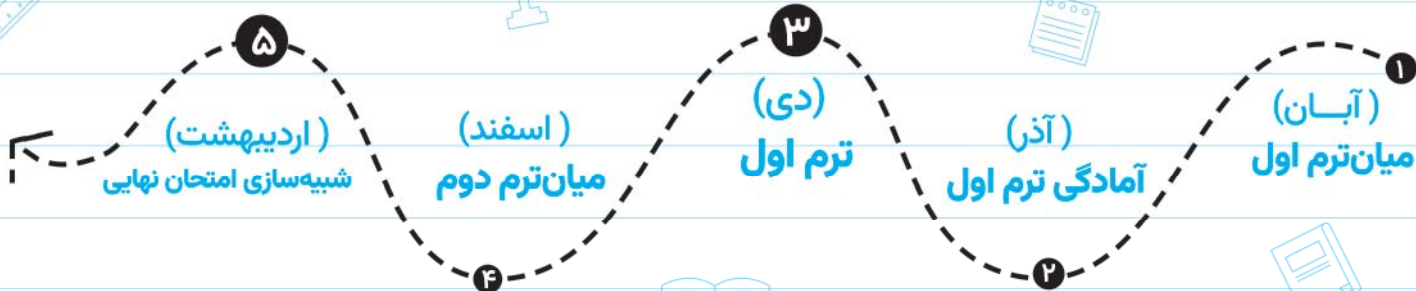
آزمون‌های تشریحی خیلی سبز

۵ مرحله در طول سال

شبیه‌سازی کامل امتحان نهایی

- منطبق بر بارم‌بندی آموزش و پرورش
- تشابه کامل فرم برگه سوال، پاسخ‌برگ، کلید، پاسخنامه و حتی فونت سوال‌ها با امتحان نهایی
- پوشش همه مطالب و انواع سوالات
- ارائه یک یا دو تست عینا مشابه امتحان نهایی
- هم‌سطح با دشواری سوالات امتحان نهایی

پاسخنامه‌های خیلی تشریحی

- ارائه پاسخ کامل و مرحله به مرحله
- محتوای یاددهنده شامل درسنامه
- ارائه نکات کلیدی هر سوال

تصحیح کاملا مکانیزه

- تصحیح کاملا حرفه‌ای توسط دو مصحح
- تصحیح سوم در صورت اختلاف نظر دو مصحح قبل
- تصحیح به صورت بررسی یک سوال برای گروهی از دانش‌آموزان
- امکان کامنت‌گذاری مصحح در فرایند تصحیح
- امکان درخواست تصحیح مجدد در پنل ثبت اعتراض

کارنامه‌های بسیار کاربردی

- کارنامه تحلیلی و مقایسه‌ای
- نمره به تفکیک سوال
- کارنامه مبحثی

پاسخ نامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله دهم

پایه دهم

۲۲/ اسفند/ ۱۴۰۴

سال تحصیلی ۰۵-۱۴۰۴

رشته انسانی

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	مسعود شفیعی
زبان و ادبیات فارسی	مهدی نظری قهرودی
علوم اجتماعی	الهام رضایی
زبان عربی	اسرافیل قربان پور
تاریخ	عارف گلی وری
جغرافیا	بهرز یحیی
منطق	نیما جواهری
اقتصاد	نوشین خدایی نیا

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	مسعود شفیعی	مسعود شفیعی	علیرضا کاظمی بقا	علی شهبازی	وحید جعفری زهره فتحی منصور زرکش اصفهانی
زبان و ادبیات فارسی	مهدی نظری قهرودی	مهدی نظری قهرودی	مهدی نظری قهرودی	عماد فیض آبادی	محمد هادی روحانی مهدی صیرفیان مژده میرزایی
علوم اجتماعی	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فرناز سلیمانی	علی سلوکی نگار کاتبی
زبان عربی	اسرافیل قربان پور	اسرافیل قربان پور	اسرافیل قربان پور	محمد صادق خادم	پروانه حسینی فرد منیژه خسروی محمد مهدی عسکری آبادی
تاریخ	عارف گلی وری	عارف گلی وری	عارف گلی وری	حبیبه محبی	وجیهه صادقی مالو اجردی یاسین ساعدی
جغرافیا	سعید بهروزی فر	بهرز یحیی	بهرز یحیی	حبیبه محبی	خدیدجه جنت علیپور کیانا یوسف زاده
منطق	نیما جواهری	نیما جواهری	نیما جواهری	مهشید رستمی	علی سلوکی سحر محمدزاده سالیانی
اقتصاد	علی محسنی	علی محسنی	علی محسنی	رضا احمدی زمانی	آفرین ساجدی ریحانه سادات هاشمی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاجانپور

مسئول پروژه: فرناز سلیمانی

ویژه دهمی های ۱۴۰۴

آزمون آزمایشی خیلی سبز

فرناز سلیمانی - مینا کریمزاده - مزده میرزایی

تیم اجرایی و تألیف آزمون

الناز علی یاری زاده	سرپرست تولید
نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - هدیه خسروی زهرا صفری - الهه صفری - فاطمه علی اکبری محیا غنی فرد - زهرا فرهادی مهر - نادره ناز آوری ساعده نمازی	ویراستاران فنی
ندا فخاری سارا گنجی آزادپور	رسام
صدف امام - مریم حسین زاده سپیده سخائی - الهام سهرابی - طاهره صادق نژاد مائده صبری - نیلوفر فرخجسته - فاطمه قیاسوند مهدیه گل پور - دریا لطفی	صفحه آرایی

کدام گزینه جاهای خالی متن زیر را به درستی پر می‌کند؟

«در روش گردآوری داده‌ها، از روش بیشتر زمانی استفاده می‌شود که آمارگیر اطلاع کافی از همهٔ پاسخ‌های ممکن را ندارد. یکی از مزیت‌های روش مشاهده، این است که نیاز به فرد پاسخگو وجود و روش شامل مجموعه‌ای از اطلاعات ذخیره شده است.»

- (۱) مشاهده - دارد - دادگان
 (۲) مصاحبه - ندارد - دادگان
 (۳) پرسش‌نامه - دارد - دادگان
 (۴) مصاحبه - ندارد - پرسش‌نامه

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۱

درس‌Box

روش‌های گردآوری داده‌ها

- ← مشاهده: گردآوری داده‌ها بدون نیاز به فرد پاسخگو
- ← مصاحبه: معمولاً بین دو نفر انجام می‌شود، یکی مصاحبه‌گر یا آمارگیر و دیگری مصاحبه‌شونده.
- ← پرسش‌نامه: مجموعهٔ سؤالات از پیش تعیین‌شده که توسط تعدادی پاسخگو تکمیل می‌شود. (مرسوم‌ترین روش گرفتن اطلاعات از مردم)
- ← دادگان‌ها: شامل مجموعه‌ای از اطلاعات ذخیره‌شده‌اند.

برخی از معایب روش‌های گفته‌شده:

- اگر تعداد واحدهای نمونه زیاد باشد، روش پرسش‌نامه زمان‌بر است.
- اگر به دقت زیادی نیاز داشته باشیم، روش مشاهده مناسب نیست.
- اگر اطلاعات ثبتی در اختیار نباشد، نمی‌توانیم از دادگان استفاده کنیم.

وقتی آمارگیر اطلاع کافی از همهٔ پاسخ‌های ممکن را ندارد، باید از طریق مصاحبه، پاسخ‌ها را به دست آورد. جای خالی‌های بعدی نیز طبق درس باکس، به ترتیب ندارد و دادگان می‌شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۲ اگر $2x + 5y = 20$ باشد، حداکثر مقدار xy کدام است؟

۲۰ (۴)

۱۵ (۳)

۱۰ (۲)

۵ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۴

از طریق تساوی $2x + 5y = 20$ ، y رو برحسب x بنویسین و توی xy جای گذاری کنین، بعدش عرض رأس سهمی رو به دست بیارین.

Hint

درسی Box

• بیشترین یا کمترین مقدار سهمی:

بیشترین یا کمترین مقدار سهمی، در رأس آن اتفاق می افتد، طول رأس سهمی $f(x) = ax^2 + bx + c$ که در آن $(a \neq 0)$ ، از رابطه زیر به دست می آید:

$$x_s = -\frac{b}{2a}$$

• برای به دست آوردن بیشترین یا کمترین مقدار سهمی، طول رأس سهمی را در معادله سهمی جای گذاری می کنیم.

بیشترین یا کمترین مقدار سهمی را می توان به صورت مستقیم از رابطه زیر به دست آورد:

$$y_s = \frac{-\Delta}{4a} \quad (\Delta = b^2 - 4ac)$$

نکته

گام اول: ابتدا y را برحسب x می نویسیم:

$$2x + 5y = 20 \Rightarrow 5y = 20 - 2x \xrightarrow{+5} y = 4 - \frac{2}{5}x$$

گام دوم: حال $y = 4 - \frac{2}{5}x$ را در xy جای گذاری می کنیم:

$$xy = x(4 - \frac{2}{5}x) \Rightarrow xy = 4x - \frac{2}{5}x^2$$

گام سوم: حال طول رأس سهمی را به دست می آوریم:

$$xy = 4x - \frac{2}{5}x^2 \Rightarrow x_s = \frac{-4}{2(-\frac{2}{5})} = \frac{-4}{-\frac{4}{5}} = \frac{1}{\frac{1}{5}} = \frac{20}{4} = 5$$

گام چهارم: با جای گذاری طول رأس سهمی در رابطه $xy = 4x - \frac{2}{5}x^2$ ، بیشترین مقدار xy را پیدا می کنیم:

$$\max(xy) = 4(5) - \frac{2}{5}(5)^2 = 20 - \frac{2}{5}(25) = 10$$

پاسخ خیلی تشریحی

بعد از این که رابطه $xy = 4x - \frac{2}{5}x^2$ تشکیل شد، از طریق فرمول $y_s = -\frac{\Delta}{4a}$ ، خواسته سؤال را به دست می آوریم:

یه جور دیگه

$$\max(xy) = -\frac{\Delta}{4a} = \frac{-(4^2 - 4(-\frac{2}{5})(0))}{4(-\frac{2}{5})} = \frac{-16}{-\frac{8}{5}} = \frac{-16}{-\frac{8}{5}} = \frac{16}{8} \times \frac{5}{1} = 10$$

سهمی به معادله $y = -x^2 + ax + b$ ، نسبت به خط به معادله $x = 1$ متقارن است. اگر خط به معادله $y = 3$ سهمی را فقط در یک نقطه قطع کند، مقدار $\frac{a}{b}$ کدام است؟

$$\frac{2}{3} \text{ (۴)}$$

$$\frac{3}{2} \text{ (۳)}$$

$$-1 \text{ (۲)}$$

$$1 \text{ (۱)}$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۴

Hint

مقدار a رو به کمک معادله خط تقارن به دست بیارین و بعدش دلتای معادله تقاطع سهمی با خط رو برابر صفر قرار بدین تا b به دست بیاد.

درس Box

خط تقارن سهمی:

سهمی $y = ax^2 + bx + c$ دارای خط تقارن به معادله زیر است:

$$x = \frac{-b}{2a}$$

↑ ضرب x
↓ ضرب x^2

توجه! $-\frac{b}{2a}$ همان طول رأس سهمی است.

تعداد جواب‌های معادله درجه دوم:

در معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ اگر:

$\Delta > 0 \Rightarrow$ معادله ۲ ریشه یا جواب متمایز دارد.

$\Delta = 0 \Rightarrow$ معادله یک ریشه یا جواب مضاعف دارد.

$\Delta < 0 \Rightarrow$ معادله ریشه ندارد.

گام اول: معادله خط تقارن به صورت $x = 1$ است، به کمک رابطه درس باکس، a را به دست می‌آوریم:

$$y = -x^2 + ax + b \xrightarrow{\text{طبق رابطه درس باکس}} \frac{-a}{2(-1)} = 1 \Rightarrow \frac{a}{2} = 1 \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} a = 2$$

پس معادله سهمی به صورت $y = -x^2 + 2x + b$ است.

گام دوم: حال معادله سهمی و معادله خط $y = 3$ را برابر یکدیگر قرار می‌دهیم.

$$\begin{cases} y = -x^2 + 2x + b \\ y = 3 \end{cases} \Rightarrow -x^2 + 2x + b = 3 \Rightarrow -x^2 + 2x + b - 3 = 0$$

گام سوم: سهمی و خط $y = 3$ فقط در یک نقطه برخورد دارند، پس دلتای معادله به دست آمده در گام دوم باید برابر صفر باشد:

$$\Delta = 2^2 - 4(-1)(b-3) \xrightarrow{\Delta=0} 4 + 4b - 12 = 0 \Rightarrow 4b - 8 = 0 \Rightarrow 4b = 8 \Rightarrow b = 2$$

گام چهارم: بنابراین خواسته سؤال برابر می‌شود با:

$$\frac{a}{b} = \frac{2}{2} = 1$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۴ انحراف معیار داده‌های ۲، ۳، ۶، ۹، ۱۰ کدام است؟

$$\sqrt{10} \quad (۴)$$

$$۳ \quad (۳)$$

$$۲\sqrt{2} \quad (۲)$$

$$۲ \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۳

درس Box

میانگین: اگر n داده داشته باشیم، میانگین آن‌ها از تقسیم مجموع داده‌ها به تعداد آن‌ها به دست می‌آید:

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n}$$

انحراف معیار: برای به دست آوردن انحراف معیار n داده، ابتدا باید مربع اختلاف هر داده از میانگین را به دست آوریم و سپس طبق فرمول زیر عمل کنیم:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(X_1 - \bar{X})^2 + (X_2 - \bar{X})^2 + \dots + (X_n - \bar{X})^2}{n}}$$

گام اول: ابتدا میانگین داده‌ها را به دست می‌آوریم:

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n} \Rightarrow \bar{X} = \frac{۲ + ۳ + ۶ + ۹ + ۱۰}{۵} = \frac{۳۰}{۵} = ۶$$

گام دوم: حال به کمک فرمول انحراف معیار، خواسته سؤال را به دست می‌آوریم:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(X_1 - \bar{X})^2 + (X_2 - \bar{X})^2 + \dots + (X_n - \bar{X})^2}{n}}$$

$$\Rightarrow \sigma = \sqrt{\frac{(۲-۶)^2 + (۳-۶)^2 + (۶-۶)^2 + (۹-۶)^2 + (۱۰-۶)^2}{۵}} = \sqrt{\frac{۱۶+۹+۰+۹+۱۶}{۵}} = \sqrt{\frac{۵۰}{۵}} = \sqrt{۱۰}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۱۳ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

میانگین، انحراف معیار و واریانس داده‌های زیر را به دست آورید.

۲، ۵، ۸، ۹

امتحان نهایی

مد منحصربه‌فرد داده‌های آماری $a+b, -a+2b, 2, 1, 3, 1, 2$ و 3 برابر 3 است. میانه داده‌های آماری $3, 1, 4, 5, a$ و b کدام است؟

۳ (۴)

۲/۵ (۳)

۲ (۲)

۱/۵ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۲

$a+b$ و $-a+2b$ هر دو برابر 3 هستند.

Hint

درسی Box

مد: در بین داده‌ها، اگر داده‌ای بیشترین تکرار را داشته باشد، به آن «مد» می‌گویند.

توجه ممکن است که مد منحصربه‌فرد نباشد، به عنوان مثال، اگر در بین تعدادی داده، فراوانی دو داده از بقیه بیشتر باشد، دو مد خواهیم داشت.

میانه:

اگر داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب کنیم، برای به دست آوردن میانه خواهیم داشت:

(۱) اگر تعداد داده‌ها فرد باشد ← داده وسط، میانه است.

(۲) اگر تعداد داده‌ها زوج باشد ← میانگین دو داده وسط میانه است.

گام اول: در داده‌های $a+b, -a+2b, 2, 1, 3, 1, 2$ و 3 مد منحصربه‌فرد برابر 3 است، پس داده 3 باید سه بار تکرار شود، در نتیجه $a+b$ و $-a+2b$ باید برابر 3 باشند. به کمک حل دستگاه دو معادله و دو مجهول، مقدار a و b را به دست می‌آوریم:

$$\begin{cases} a+b=3 \\ -a+2b=3 \end{cases} \xrightarrow{+} 3b=6 \Rightarrow b=2 \xrightarrow{a+b=3} a=1$$

گام دوم: پس داده‌های $3, 1, 4, 5, b$ و a به صورت زیر هستند:

$$1, 2, 5, 1, 4, 3 \xrightarrow{\text{مرتب می‌کنیم}} 1, 1, 2, 3, 4, 5$$

گام سوم: شش داده داریم، پس میانه برابر با میانگین داده‌های سوم و چهارم است:

$$1, 1, 2, 3, 4, 5$$

$$\text{میانه} = \frac{2+3}{2} = 2.5$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۶ دو مجموعهٔ $A = \{2x_1 + 1, 2x_2 + 1, 2x_3 + 1, \dots, 2x_{10} + 1\}$ و $B = \{\frac{1}{3}x_1 - 2, \frac{1}{3}x_2 - 2, \frac{1}{3}x_3 - 2, \dots, \frac{1}{3}x_{10} - 2\}$ را در نظر بگیرید. اگر مجموع اعضای مجموعهٔ A برابر 310 باشد، میانگین اعضای مجموعهٔ B کدام است؟

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: مجموع اعضای مجموعهٔ A برابر 310 است، پس:

$$(2x_1 + 1) + (2x_2 + 1) + (2x_3 + 1) + \dots + (2x_{10} + 1) = 310 \Rightarrow 2x_1 + 2x_2 + 2x_3 + \dots + 2x_{10} + 10 = 310$$

$$\Rightarrow 2x_1 + 2x_2 + 2x_3 + \dots + 2x_{10} = 300 \xrightarrow{\text{از ۲ فاکتور می‌گیریم}} 2(x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_{10}) = 300$$

$$\xrightarrow{\div 2} x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_{10} = 150$$

گام دوم: حال مجموع اعضای مجموعهٔ B را به دست می‌آوریم:

$$x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_{10} = 150 \xrightarrow{\times \frac{1}{3}} \frac{1}{3}(x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_{10}) = \frac{1}{3}(150)$$

$$\Rightarrow \frac{1}{3}x_1 + \frac{1}{3}x_2 + \frac{1}{3}x_3 + \dots + \frac{1}{3}x_{10} = 50$$

$$\xrightarrow{10 تا -۲ به دو طرف اضافه می‌کنیم} (\frac{1}{3}x_1 - 2) + (\frac{1}{3}x_2 - 2) + (\frac{1}{3}x_3 - 2) + \dots + (\frac{1}{3}x_{10} - 2) = 50 - 20$$

$$\Rightarrow (\frac{1}{3}x_1 - 2) + (\frac{1}{3}x_2 - 2) + (\frac{1}{3}x_3 - 2) + \dots + (\frac{1}{3}x_{10} - 2) = 30$$

گام سوم: پس میانگین اعضای مجموعهٔ B برابر می‌شود با:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} = \frac{30}{10} = 3$$

دو مجموعهٔ $A = \{3x_1 - 5, 3x_2 - 5, \dots, 3x_{10} - 5\}$ و $B = \{\frac{x_1 + 4}{5}, \frac{x_2 + 4}{5}, \dots, \frac{x_{10} + 4}{5}\}$ را در نظر بگیرید. اگر میانگین اعضای مجموعهٔ A برابر 13 باشد، میانگین اعضای مجموعهٔ B کدام است؟

(سؤال ۱۲ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴) ۵ (۵)

روی یک بطری شیر، عدد 100 ± 1500 میلی لیتر نوشته شده است. واریانس حجم این بطری‌ها چند برابر میانگین حجم آن‌ها است؟

$$\frac{20}{3} \quad (4)$$

$$\frac{10}{3} \quad (3)$$

$$\frac{5}{3} \quad (2)$$

$$\frac{1}{3} \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۳

کافیست به این توجه کنیم که 100 ، دو برابر انحراف معیار حجم بطری‌ها است.

درسی Box

به عنوان مثال، اگر عدد 100 ± 400 را بر روی بسته‌های مواد غذایی مشاهده کردید، 400 وزن ماده غذایی است و 100 مقدار خطای آن است، این مقدار خطا، دو برابر انحراف معیار وزن مواد غذایی است. 400 نیز میانگین وزن کل مواد تولید شده است. به عبارت دیگر 96 درصد داده‌ها در فاصله $\bar{X} + 2\sigma$ و $\bar{X} - 2\sigma$ قرار دارد که به این فاصله «دو برابر انحراف از میانگین» می‌گویند. واریانس: به توان دوم انحراف معیار «واریانس» می‌گویند.

گام اول: با توجه به درس باکس، عدد 1500 میانگین حجم بطری‌ها و عدد 100 ، دو برابر انحراف معیار حجم بطری‌ها است، در نتیجه:

$$2\sigma = 100 \xrightarrow{\div 2} \sigma = 50 \xrightarrow{\text{توان } 2} \sigma^2 = 2500$$

پس واریانس حجم بطری‌ها 2500 است.

گام دوم: خواسته سؤال برابر می‌شود با:

$$\frac{\sigma^2}{\bar{X}} = \frac{2500}{1500} = \frac{5}{3}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در داده‌های آماری زیر، داده‌های بزرگ‌تر از چارک سوم و کوچک‌تر از چارک اول را حذف می‌کنیم. میانگین داده‌های باقی‌مانده چه قدر است؟

۱, ۱, ۳, ۳, ۳, ۲, ۱۳, ۱۰, ۴, ۳, ۸, ۵

۶ (۴)

۵ (۳)

۴ (۲)

۳ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۳

کرتس Box

چارک‌ها:

چارک‌ها که آن‌ها را با Q_1 , Q_2 و Q_3 نمایش می‌دهیم، داده‌ها را به چهار قسمت تقسیم می‌کنند.

چارک اول (Q_1): به میانه داده‌های قبل از میانه، چارک اول می‌گویند.

میانه (Q_2): میانه، داده‌ها را به دو قسمت تقسیم می‌کند.

چارک سوم (Q_3): به میانه داده‌های بعد از میانه، چارک سوم می‌گویند.

گام اول: ابتدا داده‌ها را مرتب می‌کنیم:

۱, ۱, ۲, ۳, ۳, ۳, ۴, ۵, ۸, ۱۰, ۱۳

گام دوم: ۱۱ داده داریم، ابتدا میانه را مشخص و سپس Q_1 و Q_3 را پیدا می‌کنیم:

۱, ۱, ۲, ۳, ۳, ۳, ۴, ۵, ۸, ۱۰, ۱۳

Q_1

میانه

Q_3

گام سوم: داده‌های بزرگ‌تر از چارک سوم و کوچک‌تر از چارک اول را حذف می‌کنیم و میانگین داده‌های باقی‌مانده را محاسبه می‌کنیم.

۲, ۳, ۳, ۳, ۴, ۵, ۸

$$\bar{X}_{\text{جدید}} = \frac{2+3+3+3+4+5+8}{7} = \frac{28}{7} = 4$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۹ واریانس 40 داده آماری که 20 درصد آن‌ها با میانگین برابر است، 16 می‌باشد. اگر داده‌های برابر میانگین را از کل داده‌ها کنار بگذاریم، انحراف معیار داده‌های باقی‌مانده کدام است؟

$\sqrt{10}$ (۱) $2\sqrt{3}$ (۲) 4 (۳) $2\sqrt{5}$ (۴)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: 20 درصد داده‌ها همان $\frac{1}{5} \times 40 = 8$ داده‌ها است، پس $\frac{1}{5} \times 40 = 8$ داده با میانگین برابر هستند. واریانس این 40 داده، 16 است، در نتیجه مجموع مربع‌های اختلاف داده‌ها از میانگین برابر است با:

$$\sigma^2 = \frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_{40} - \bar{x})^2}{40} = 16 \xrightarrow{16 \times 40 = 640} (x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_{40} - \bar{x})^2 = 640$$

گام دوم: 8 داده با میانگین برابر هستند، آن‌ها را کنار می‌گذاریم، چون این داده‌ها با میانگین برابرند، تغییری در مجموع مربع‌های اختلاف داده‌ها از میانگین ایجاد نمی‌شود، پس انحراف معیار داده‌های باقی‌مانده برابر می‌شود با:

$$\sigma_{\text{جدید}} = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_{32} - \bar{x})^2}{32}} = \sqrt{\frac{640}{32}} = \sqrt{20} = \sqrt{4 \times 5} = 2\sqrt{5}$$

انحراف معیار 30 داده آماری که 10 درصد آن‌ها با میانگین برابر است، 3 می‌باشد. اگر داده‌های برابر میانگین را از کل داده‌ها کنار بگذاریم، واریانس داده‌های باقی‌مانده کدام است؟

(سوال ۱۳ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

3 (۱) 5 (۲) 9 (۳) 10 (۴)

۱۰ اگر یکی از داده‌های ۱، ۳، ۵، ۷ و ۹ را با یک عدد زوج که فقط بزرگ‌تر از همان عدد است، جایگزین کنیم، به طوری که واریانس داده‌های جدید کم‌تر از واریانس داده‌های اولیه باشد، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

۴ / ۶ (۱) ۴ / ۸ (۲) ۵ (۳) ۵ / ۲ (۴)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۳

کافی به جای ۱، قرار بدین ۲ و بعدش میانگین رو حساب کنین.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: می‌خواهیم یکی از داده‌های ۱، ۳، ۵، ۷ و ۹ را با یک عدد زوج که فقط بزرگ‌تر از همان عدد است جایگزین کنیم، پس عدد ۲ را باید به جای عدد ۱ قرار دهیم:

۱، ۳، ۵، ۷، ۹ → داده‌های جدید ۱، ۲، ۳، ۵، ۷، ۹

در این حالت، واریانس نسبت به داده‌های قبلی کم‌تر است، چرا که پراکندگی کم‌تر شده است.

گام دوم: میانگین داده‌های جدید برابر می‌شود با:

$$\bar{x}_{\text{جدید}} = \frac{۱+۲+۳+۵+۷+۹}{۵} = \frac{۲۷}{۵} = ۵.۴$$

اگر یکی از داده‌های ۲، ۴، ۶ و ۸ را با یک عدد فرد که فقط کوچک‌تر از همان عدد است، جایگزین کنیم، به طوری که واریانس داده‌های جدید کم‌تر از واریانس داده‌های اولیه باشد، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

(سؤال ۹ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

۴ (۱) ۴ / ۲۵ (۲) ۴ / ۵ (۳) ۴ / ۷۵ (۴)

کدام واژه‌ها به ترتیب، جاهای خالی متن زیر را به درستی پر می‌کنند؟

«نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام، ابتدا در و سپس در خراسان بزرگ پدید آمد. به سبک این آثار، «سبک خراسانی» می‌گوییم و اوج آن در زمان بوده است. سبک خراسانی به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود. سبک دوره را باید «بینابین» نام نهاد؛ زیرا ویژگی‌های سبک نیز در آن به چشم می‌خورد.»

(۱) بخارا - ساسانیان - غزنوی - خراسانی

(۲) سیستان - سامانیان - سلجوقی - عراقی

(۳) بخارا - غزنویان - غزنوی - خراسانی

(۴) سیستان - سلجوقیان - سلجوقی - عراقی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۷

سبک‌شناسی شعر دوره اول:

نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام، ابتدا در سیستان و سپس در خراسان بزرگ (خراسان کنونی و افغانستان و تاجیکستان، ماوراءالنهر و ترکستان) پدید آمد. به سبک این آثار، «سبک خراسانی» می‌گوییم و به علت این که اوج این سبک در زمان سامانیان بوده، به آن «سبک سامانی» هم گفته می‌شود. از طرف دیگر، سبک خراسانی براساس زمان، به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود که ویژگی‌های مشترکی دارند. سبک دوره سلجوقی را باید «بینابین» نام‌گذاری کنیم، زیرا ویژگی‌های سبک عراقی هم در آن دیده می‌شود. از شعرای معروف سبک خراسانی می‌توانیم به رودکی، فردوسی و ناصرخسرو اشاره کنیم.

با توجه به اطلاعات کتاب درسی درباره سبک‌شناسی شعر در دوره اول، تنها کلمات گزینه ۲ (۲) جاهای خالی متن را به درستی پر می‌کنند.

مشاوره این سؤال، از پرسش‌هایی است که عین اطلاعات کتاب درسی را به طور دقیق مورد سنجش قرار می‌دهد. در این گونه سوالات لازم است ابتدا عبارات کتاب را خوب بفهمیم و بعد آن‌ها را به طور دقیق به خاطر بسپاریم.

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به ویژگی‌های شعر سبک خراسانی در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری، کدام گزینه در تحلیل بیت زیر نادرست است؟

«ابر آذاری چمن‌ها را پر از حورا کند / باغ پر گلبن کند، گلبن پر از دیبا کند»

- ۱) در قلمرو زبانی، کاربرد واژه کهن دیده می‌شود: «آذار» به معنی فروردین است و «آذاری» یعنی منسوب به فروردین.
- ۲) در قلمرو ادبی، قافیه و ردیف در این بیت ساده است: قافیه: حورا و دیبا / ردیف: کند.
- ۳) در قلمرو فکری، واقع‌گرا بودن شعر و محسوس و عینی بودن توصیفات، ویژگی برجسته بیت است.
- ۴) به طور کلی مضمون پندآموز این بیت، جنبه عملی و دستوری دارد.

مشاوره این سؤال، از نوع سوالات کاربردی است. در این گونه سوالات، علاوه بر این که باید درس‌نامه کتاب درسی را خوانده باشیم و به اطلاعات مورد نیاز تسلط داشته باشیم، باید بتوانیم کاربرد ویژگی‌های زبانی و ادبی و فکری را در بیت بررسی کنیم و درستی یا نادرستی آن‌ها را تشخیص بدهیم.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: درس ۷

ویژگی‌های سبکی شعر خراسانی:

در جدول زیر، «ویژگی‌های سبکی شعر خراسانی، در سه سطح زبانی و ادبی و فکری» مورد بررسی قرار گرفته است.

ویژگی‌های سبکی شعر خراسانی	
نمونه / توضیح	ویژگی سبکی
زبان بسیار ساده است و دشواری و پیچیدگی ندارد.	سادگی زبان
در این دوره هنوز واژه‌های عربی به گستردگی قرن‌های بعد، وارد فارسی نشده‌اند.	استفاده اندک از لغات عربی
مانند: یک - هزار / یک - هزار	تفاوت تلفظ کلمات با شکل امروزی
مانند: گبر - جوشن	کهنه و مهجور بودن بعضی کلمات
مانند: «زدش بر زمین بر به کردار شیر»	کاربرد دو نشانه برای یک مضمون
قالب برتر، قصیده است. مسقط و ترجیع بند و مثنوی هم کم کم با می‌گیرند و غزل هم در اواخر این دوره، رشد می‌کند.	قالب قصیده، مسقط، ترجیع بند، مثنوی، غزل
آرایه‌ها به صورت افراطی و مصنوعی و بیش از حد به کار نمی‌روند.	کاربرد طبیعی و متعادل آرایه
واژه‌های قافیه ساده و کوتاه‌اند، نه مانند بعضی دوره‌ها طولانی و مرکب	سادگی قافیه و ردیف
در توصیف پدیده‌ها از تشبیهات قابل درک با حواس پنج‌گانه استفاده می‌شود.	کاربرد تشبیه حسی
در شعر این دوره روح شادی و نشاط و خوش‌باشی غلبه دارد.	خوش‌باشی
توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است.	واقع‌گرا بودن شعر
معشوق، یک انسان است، نه یک معشوق آسمانی و نه معبود	زمینی بودن معشوق
روحیه حماسه‌سرایی بر بسیاری از شعرها تسلط دارد.	حاکمیت روح حماسه
اشعار اندرزگونه این دوره، ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد.	سادگی اشعار پندآموز
مضمون عمده اشعار این سبک، حماسه، مدح و اندرز و ... است.	حماسه، مدح، پند
شعر هنوز با پیچیدگی‌های عرفان، حکمت و فلسفه آمیخته نشده است.	سادگی فکر و کلام

پاسخ خیلی تشریحی

با توجه به ویژگی‌های فکری سبک خراسانی که در جدول به طور کامل معرفی شده، اطلاعات سه گزینه اول درست هستند. درباره گزینه چهارم، به طور کلی، این که «اشعار پندآموز و اندرزگونه سبک خراسانی ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد»، عبارت درستی است، اما این ویژگی ربطی به بیت مورد سؤال ندارد؛ در واقع، بیت، یک بیت غنایی و موضوع آن توصیف طبیعت است، نه یک بیت تعلیمی با موضوع پند و اندرز؛ بنابراین چیزی که در گزینه (۴) گفته شده، با وجود این که یکی از ویژگی‌های فکری سبک خراسانی است، از ویژگی‌های فکری این بیت نیست.

(سؤال ۳۵ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

بوی تو نیارود و پیامت نرسانید
یا صبحدم از رشک، سلامت نرسانید
زین هر دو ندانم که کدامت نرسانید
و ایام به من، جرعه جامت نرسانید

آمد نفس صبح و سلامت نرسانید
یا تو به دم صبح، سلامی نسپردی
بر باد سپردم دل و جان، تا به تو آزاد
عمری است که چون خاک، جگر تشنه عشقم
الف) دو ویژگی ادبی متن را بنویسید.

ب) شعر را به لحاظ قلمرو فکری تحلیل کنید. (ذکر دو مورد)

در هر گزینه، در برابر یک اثر ادبی، نام پدیدآورنده آن قرار دارد. کدام گزینه نادرست است؟

۱۳

- (۱) سفرنامه: ناصر خسرو
- (۲) قابوس‌نامه: کیکاووس
- (۳) تفسیر سوره یوسف ع: احمد بن زید طوسی
- (۴) ترجمه تفسیر طبری: بلعمی

مشاوره در این پرسش، نام اثر و مؤلف، مورد سؤال قرار گرفته است. معمولاً نام کتاب‌ها و شاعران و نویسندگان آن‌ها را در درس‌هایی با موضوع تاریخ ادبیات می‌بینیم، اما در دروس دیگری با موضوعاتی غیر از تاریخ ادبیات (مثلاً آرایه) هم ممکن است به نام اثر و مؤلف اشاره شده باشد؛ یعنی بعد از بیت‌ها و نمونه‌هایی که لابه‌لای درس، یا در بخش خودارزیابی و کارگاه تحلیل متن می‌آید.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«سفرنامه» کتابی است به قلم ناصر خسرو قبادیانی. «قابوس‌نامه» را شخصی به نام کیکاووس بن اسکندر نوشته است. «تفسیر سوره یوسف ع» نام اثری است نوشته احمد بن زید طوسی و «ترجمه تفسیر طبری» به دست جمعی از دانشمندان انجام شده و کتاب «تفسیر طبری» را هم محمد بن جریر طبری نوشته، اما نام این نویسنده (محمد بن جریر طبری) را در درس هفتم کتاب درسی بیان نمی‌کند و تنها به ترجمه یکی از آثار او، یعنی «ترجمه تفسیر طبری» در پایان متنی که از همین اثر انتخاب شده، اشاره می‌کند.

با توجه به اطلاعات سؤال، ملاک تقسیم‌بندی سبک ادبی در چند مورد نادرست نوشته شده است؟

«تعلیمی (موضوع و نوع) / عرفانی (هدف) / عالمانه (مخاطب) / مشروطه (زمان و دوره اثر) / فلسفی (قلمرو دانشی) / حماسی (موضوع و نوع)»	۴ (۱)
۳ (۲)	۲ (۳)
۱ (۴)	

مشاوره در مورد دسته‌بندی سبک‌های ادبی به شیوه ارسطو، نکته مهم این است که بعضی از عنوان‌های این دسته‌بندی، ممکن است شبیه به هم باشند؛ عنوان‌هایی مانند «موضوع و نوع، قلمرو دانشی و هدف» دقت کنید که این موارد را با هم اشتباه نگیرید.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

سبک‌های ادبی را از دیدگاه‌های مختلفی دسته‌بندی می‌کنند. یکی از آن‌ها دسته‌بندی براساس نظریه ارسطو، فیلسوف یونانی است. بر این اساس، شعر به چند دسته تقسیم می‌شود:

- (۱) براساس نام شاعر یا نویسنده؛ مانند سبک فردوسی و سبک بیهقی
- (۲) براساس زمان و دوره اثر؛ مانند سبک دوره غزنوی و سبک دوره مشروطه
- (۳) براساس موضوع و نوع؛ مانند سبک عرفانی و سبک حماسی
- (۴) براساس محیط جغرافیایی؛ مانند سبک آذربایجانی و سبک خراسانی
- (۵) به تناسب مخاطب؛ مانند سبک عامیانه و سبک عالمانه
- (۶) براساس هدف؛ مانند سبک تعلیمی و سبک فکاهی
- (۷) براساس قلمرو دانشی؛ مانند علمی و فلسفی

همان‌طور که در بخش درس باکس خواندیم، «سبک تعلیمی» نوعی نام‌گذاری براساس «هدف» است، نه «موضوع و نوع». همین‌طور «سبک عرفانی» نوعی نام‌گذاری براساس «موضوع و نوع» است و نه «هدف».

پاسخ خیلی تشریحی

کدام گزینه به گونه‌ای متفاوت با گزینه‌های دیگر تقطیع هجایی می‌شود؟

- (۱) صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را
 (۲) ندانم از چه سبب رنگ آشنایی نیست
 (۳) ده‌روزه مهر گردون افسانه است و افسون
 (۴) چو با حبیب نشینی و باده پیمایی
- که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را
 سهی‌قدان سیه‌چشم ماه‌سایما را
 نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا
 به یاد دار محبان بادپیما را

مشاوره دقت کنید که در تشخیص وزن، تقطیع هجایی و علائم هجایی، به دنبال تفاوت‌ها هستیم و نه شباهت‌ها! این‌جا کوچک‌ترین تفاوت هم، مثلاً در تعداد هجاها یا کوتاه و بلند بودن آن‌ها مهم است، چراکه می‌تواند علائم هجایی و در نتیجه وزن شعر را تغییر بدهد.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ‌خیلی تشریحی

برای پاسخ به سؤال و پیدا کردن بیتی که تقطیع هجایی آن با سایر بیت‌ها متفاوت است، لازم نیست تقطیع هجایی هر چهار بیت را بنویسیم و زمان پاسخ‌گویی به یک تست عروض هم، چنین فرصتی به ما نمی‌دهد. برای رسیدن به پاسخ درست، در روش «سماعی» (شنیداری) وزن را تنها با درست شنیدن تشخیص می‌دهیم. در روش نوشتاری هم، کافی است یک مصراع از هر گزینه را بخوانیم (فقط یک مصراع) و علائم هجایی مصراع را روی آن بنویسیم. گزینه‌ای که علائم هجایی متفاوتی دارد، پاسخ درست است. با به دست آوردن علائم هجایی هر گزینه به روشی که بالا گفته شد، می‌بینیم که گزینه (۳) علائم هجایی متفاوتی دارد. علائم هجایی متفاوت هم، نشان‌دهنده وزن متفاوت بیت است:

● علائم هجایی گزینه (۳): --U-U----U-U--

● علائم هجایی سایر گزینه‌ها: ---U-U--UU-U-U

تقطیع هجایی گزینه (۳) به این صورت است:

ده‌روزه مهر گردون افسانه است و افسون نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا

ده	رو	ز	مه	ر	گر	دون	اف	سا	ن	اس	ت	اف	سون
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
نی	کی	ب	جا	ی	یا	ران	فر	صت	ش	ما	ر	یا	را
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

کدام بیت، با تکرار چهاربارهٔ رکنی با علائمِ هجایی «-U-» سروده شده است؟

- (۱) با زمانی دیگر انداز ای که پندم می‌دهی
 (۲) گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد
 (۳) روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد
 (۴) پروانه صفت سوختم از آتش عشقت
- کاین زمانم گوش بر چنگ است و دل در چنگ نیست
 اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم
 چرخ بازیگر از این بازیچه‌ها بسیار دارد
 بگذشت ز سر آب و ز پیمان نگذشتم

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبدا: درس ۸

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

برای تشخیص درست علائم هجایی بیت‌ها، هم‌زمان با خواندن هر مصراع، با توجه به کوتاه یا بلند بودن هجاها، علائم هجایی متناسب با آن‌ها را یادداشت می‌کنیم و این کار را تنها برای یک مصراع از هر بیت انجام می‌دهیم؛ مثلاً فقط مصراع اول. با این روش، علائم هجایی خواسته‌شده در صورت سؤال، یعنی تکرار چهار بار «-U-» به راحتی مشخص می‌شود. این علائم در گزینهٔ (۳) دیده می‌شود. تقطیع هجایی بیت گزینهٔ (۳) را در ادامه می‌بینیم:

روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد چرخ بازیگر از این بازیچه‌ها بسیار دارد

رو	ز	گا	رس	تین	ک	گه	عز	زت	د	هد	گه	خا	ر	دا	رد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
چر	خ	با	زی	گر	ا	زین	با	زی	ج	ها	بس	یا	ر	دا	رد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): -U---U---U---U-

گزینهٔ (۲): -U-U--UU-U-U--

گزینهٔ (۴): --UU--UU--UU--

تیزبازی

تشخیص وزن و علائم هجایی در مورد بیت‌هایی که علائم هجایی تکراری دارند، معمولاً آسان‌تر است. برای پاسخ به این سؤال، لازم نیست همهٔ علائم هجایی بیت را بنویسیم. حتی در یک مصراع هم، لازم نیست به طور کامل این کار را انجام بدهیم. سؤال، تکرار علائم هجایی «-U-» را خواسته، آن هم، چهار بار؛ پس کافی است ابتدا همین چهار هجای اول را در مصراع‌های اول هر گزینه بررسی کنیم. با این کار، گزینه‌های (۲) و (۴) به راحتی حذف می‌شوند. با دقت در گزینهٔ (۱) هم، متوجه می‌شویم که با وجود سه بار تکرار پی‌درپی علائم هجایی «-U-»، در رکن چهارم، یک هجا کم‌تر وجود دارد: -U-

با توجه به علائم هجایی در چند واژه «همزه» تلفظ شده است؟

«مردافکن: -U- / روح‌انگیز: U--- / نشاط‌آور: U--- / خوش‌اقبال: U--- / برآمده: UU-U»
خودآموز: U--U»

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

می‌دانیم که در خط عروضی، واژه‌ها را همان‌طور که می‌خوانیم، می‌نویسیم و علائم هجایی را هم بر همین اساس مشخص می‌کنیم. هنگام تلفظ بعضی از واژه‌ها و عبارت‌ها، همزه حذف می‌شود؛ مانند نمونه زیر:

نخواهیم کعبه بی دیدار رویت بخوایم مردن اندر خاک کویت

ن	خا	هم	کع	ب	بی	دی	دا	ر	رو	یت
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
ب	خا	هم	مر	د	نن	در	خا	ک	کو	یت
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
مفاعیلن			مفاعیلن				فعولن			

● تأثیر حذف همزه:

حذف همزه معمولاً امتداد هجاها و کوتاه و بلندی آن‌ها را تغییر می‌دهد، اما گاهی هم، این اتفاق نمی‌افتد. تأثیر یا بی‌تأثیر بودن حذف همزه در تعیین امتداد هجاها را با آوردن نمونه‌هایی نشان می‌دهیم.

● کوتاه و بلند شدن هجا:

دل اگر (بدون حذف همزه): دل اگر (-U-)؛ مثلاً این‌جا: «دل اگر بردی، بیا بازش رسان!»

دل اگر (با حذف همزه): دلگَر (UU-)؛ مثلاً این‌جا: «دل اگر خدا شناسی همه در رخ علی بین!»

نتیجه حذف همزه تأثیر دارد و تأثیر آن، تغییر امتداد هجاها (کوتاه و بلند شدن هجاها) است.

● بدون تغییر باقی ماندن هجا:

گاهی حذف همزه تأثیری در امتداد هجاها و کوتاه و بلندی آن‌ها ندارد:

چنان از (بدون حذف همزه): چنان از (-U-)؛ مثلاً این‌جا: «چنان، از اشتیاق بی‌قرارم»

چنان از (با حذف همزه): چنانز (UU-)؛ مثلاً همان‌جا: «چنان از اشتیاق بی‌قرارم»

نتیجه حذف همزه تأثیر ندارد و بی‌تأثیر بودن حذف همزه، وقتی است که قبل از همزه، «نوی ساکنی» بعد از مصوت بلند بیاید.

علائم هجایی واژه‌ها به صورتی است که نشان می‌دهد در بیشتر آن‌ها، واج «همزه» حذف شده و تنها در دو واژه، همزه خوانده شده است:

● مردافکن (با خواندن همزه): -U- / مردافکن (با حذف همزه): ---

● خوش‌اقبال (با خواندن همزه): U--- / خوش‌اقبال (با حذف همزه): U--U

کلماتی که در آن‌ها واج همزه هنگام خوانده شدن واژه حذف شده است:

روح‌انگیز: U--- / نشاط‌آور: U--- / برآمده: UU-U / خودآموز: U--U

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه الگوی هجایی مصراع «مرا دلی است گرفتار عشق دلداری» را به درستی نشان می‌دهد؟

- (۱) ---U-U--UU--U-U
 (۲) -UU-U-U--UU-U-U
 (۳) ---U-U--U--U-U
 (۴) ---U-U--UU-U-U

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای تجزیه درست هجاهای مصراع (تقطیع هجایی)، اول باید مصراع را درست بخوانیم؛ یعنی دقیقاً همان طوری که تلفظ می‌شود و نه لزوماً طوری که نوشته شده است. با خوانش درست کلمات، متوجه می‌شویم که عبارت «دلی است» به صورت «دلیست» خوانده می‌شود (رد گزینه‌های (۱) و (۳))؛ همین‌طور، واژه «دلداری» دارای سه هجای بلند است (رد گزینه (۲)).
 تقطیع هجایی مصراع را در ادامه می‌بینید:

مرا دلی است گرفتار عشق دلداری

م	را	د	لی	شْت	گ	رف	تا	ر	عش	ق	دل	دا	ری
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-

نکته دیگر این‌که در تقطیع هجایی، به جای دو صامت ساکن پشت سر هم، می‌توان به یکی از آن‌ها حرکت داد و آن‌ها را روی هم، معادل با یک هجای کوتاه در نظر گرفت: شْت ← س / دلیسْت ← دلیس

مهارت خواندن شعر و همین‌طور، آشنایی با نکات و ظرافت‌های عروض، کلید حل این سؤال است. در همین یک مصراع کوتاه، واژه‌هایی وجود دارند که درست خواندن آن‌ها، در تقطیع هجایی، نوشتن علائم هجایی و تعیین وزن، کاملاً مؤثر است.

گول‌نخوری ✖

همه بیت‌ها آراسته به آرایه «موازنه» اند، به جز

- (۱) ای طاق نهم رواق بالا بشکسته ز گوشه کلاحت
 (۲) مه، طاسک گردن سمندت شب، طره پرچم سیاهت
 (۳) جبریل، مقیم آستانت افلاک، حریم بارگاهت
 (۴) چرخ ارچه رفیع، خاک پایت عقل ارچه بزرگ، طفل راهت

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

آرایه موازنه:

دربش Box

موازنه این است که همه واژه‌های دو مصراع، در برابر هم قرار بگیرند، به شرطی که هر دو واژه معادل، «هم‌وزن» باشند و به بیان دیگر، «سجع متوازن» بسازند. در موازنه، مهم، وجود داشتن دست‌کم یک مورد سجع متوازن است، حتی اگر همه «جفت‌واژه‌ها»ی دیگر، کاملاً تکرار شده باشند یا سجع متوازی داشته باشند.

منظور این است که بقیه هم، دست‌کم سجع متوازن را دارند، بلکه بیشتر از آن هم آهنگ‌اند؛ مثلاً سجع متوازی دارند یا اصلاً تکرار یک واژه هستند.

تحلیل	نمونه
برخی واژه‌ها دوبه‌دو سجع متوازن دارند.	چه اسبان تازی به ززین ستام / چه شمشیر هندی به ززین نیام
برخی واژه‌ها دوبه‌دو سجع متوازن دارند.	روندست و رفتنش در مغز شییران / خوردست و خوردنش هم جان کافر
برخی واژه‌ها دوبه‌دو سجع متوازن دارند.	هوا از چهر او گردد به سان دیده شاهین / زمین از اشک او گردد به سان سینه عنقا
برخی واژه‌ها دوبه‌دو سجع متوازن دارند.	ای اژدهای دهر، دلم بیشتر بخور / وی آسیای چرخ، تنم تنگ‌تر بسای
برخی واژه‌ها دوبه‌دو سجع متوازن دارند.	به بزم و رزم تو ماند همی خزان و بهار / به تیغ و کلک تو ماند همی قضا و قدر

برای نشان دادن چگونگی معادل هم قرار گرفتن واژه‌ها در موازنه و نوع سجع میان هر «جفت‌واژه»، یکی از نمونه‌های بالا را بررسی می‌کنیم:

ای اژدهای دهر، دلم بیشتر بخور / وی آسیای چرخ، تنم تنگ‌تر بسای

ای	اژدهای	دهر	دلم	بیشتر	بخور
↓	↓	↓	↓	↓	↓
وی	آسیای	چرخ	تنم	تنگ‌تر	بسای
متوازی	متوازی	متوازن	متوازن	متوازن	متوازن

شرایط شکل‌گیری آرایه موازنه:

(۱) وجود دست‌کم یک سجع متوازن میان واژه‌ها

(۲) معادل (دوبه‌دو) بودن واژه‌هایی که سجع متوازن دارند.

(۳) موازنه، تقابل سجع‌های متوازن است؛ کم‌تر از این (سجع‌نداشتن) قابل قبول نیست، اما بیشتر از آن (تکرار واژه و سجع متوازی)، پذیرفته است.

(۴) کم‌ترین هم‌آهنگی دو واژه در سجع، متوازن بودن است؛ بنابراین در موازنه اگر حتی یک مورد از «جفت‌واژه»های مقابل هم، سجع نداشته باشند، موازنه در کل بیت از بین می‌رود.

موازنه در نیم‌مصراع‌ها:

می‌دانیم که نیم‌مصراع حکم مصراع را دارد و تقریباً هر چه در عروض، دربارهٔ مصراع و وزن و قافیه و قواعدش یاد گرفته‌اید، در نیم‌مصراع هم، صدق می‌کند. این‌جا هم، نیم‌مصراع‌ها می‌توانند موازنه بسازند، انگار که مصراع را بیت فرض کنیم و واژه‌های دو نیمهٔ آن را معادل هم قرار دهیم.

نمونه: مهر تویی وفا تویی جور تویی جفا تویی

تحلیل: مهر = جور / تویی = تویی / وفا = جفا / تویی = تویی

می‌دانیم در موازنه لازم است واژه‌ها در دو مصراع، با هم، سجع متوازی یا متوازن داشته باشند و یا تکرار شده باشند. در گزینه (۱) این وضعیت دیده نمی‌شود، اما در سه گزینهٔ دیگر، معادل قراردادن واژه‌ها در دو مصراع، شرایط آرایهٔ موازنه را پدید می‌آورد. واژه‌های معادل را در این گزینه‌ها ببینیم:

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): مه = شب / طاسک = طره / گردن = پرچم / سمنند = سیاهت

گزینه (۳): جبریل = افلاک / مقیم = حریم / آستان = بارگاہت

گزینه (۴): چرخ = عقل / ارچه = ارچه / رفیع = بزرگ / خاک = طفل / پایت = راحت

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام بیت، آرایه ترصیع به چشم می‌خورد؟

- (۱) شد مزین به تو مقام و جلال
 (۲) صبر ایوبی نکرده درد را درمان چه خواهی
 (۳) شاکر نعمت به هر مقام که بودیم
 (۴) عشق سهراب است بر وی حمله کم کن ای هجیر
- شد میین به تو حرام و حلال
 حزن یعقوبی ندیده بیت احزان را چه دانی
 داعی دولت به هر طریق که هستیم
 رود غرقاب است در وی باره کم ران ای سوار

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

آرایه ترصیع:

کارتنن Box

ترصیع این است که همه واژه‌های دو مصراع، در برابر هم قرار بگیرند، به شرطی که هر دو واژه معادل، دست‌کم با هم «سجع متوازی» بسازند.

در ترصیع، هم‌وزن و هم‌پایان بودن تمام «جفت‌واژه‌ها» مهم است. وجود حتی دو واژه معادل که سجع ندارند یا وجود حتی یک مورد سجع متوازن، ترصیع را خراب می‌کند، حتی اگر همه «جفت‌واژه‌ها» ی دیگر، کاملاً تکرار شده باشند یا سجع متوازی داشته باشند.

تحلیل	نمونه
واژه‌ها دوبه‌دو تکرار یا سجع متوازی دارند.	ای منور به تو نجوم جلال وی مقتر به تو رسوم کمال
واژه‌ها دوبه‌دو تکرار یا سجع متوازی دارند.	یکی از جمله آفات رویش یکی از جمله آفات خویش
واژه‌ها دوبه‌دو تکرار یا سجع متوازی دارند.	دانه باشی مرغکانت برچنند غنچه باشی کودکانت برکنند
واژه‌ها دوبه‌دو تکرار یا سجع متوازی دارند.	به بالای ایوان او راغ نیست به پهنای میدان او باغ نیست

حالا معادل‌سازی واژه‌ها و رابطه میان آن‌ها (سجع یا تکرار) را در یک بیت بررسی می‌کنیم:

امل گوید که آمد رهبر من اجل گوید که آمد خنجر من

من	رهبر	آمد	که	گوید	امل
↓	↓	↓	↓	↓	↓
من	خنجر	آمد	که	گوید	اجل
تکرار واژه	متوازی	تکرار واژه	تکرار واژه	تکرار واژه	متوازی

نوع سجع و همانندی

شرایط شکل‌گیری آرایه ترصیع:

- (۱) وجود دست‌کم، سجع متوازی میان واژه‌ها
 (۲) معادل (دوبه‌دو) بودن واژه‌هایی که سجع متوازی یا تکرار دارند.
 (۳) ترصیع، تقابل سجع‌های متوازی و تکرار است؛ کم‌تر از این (سجع متوازی) قابل قبول نیست، اما بیشتر از آن (تکرار واژه)، پذیرفته است.
 (۴) کم‌ترین هم‌آهنگی دو واژه در ترصیع، متوازی بودن است؛ بنابراین اگر حتی یک مورد از «جفت‌واژه‌ها» مقابل هم، سجع متوازی یا تکرار نداشته باشند، ترصیع در کل بیت از بین می‌رود.

ترصیع در نیم‌مصراع‌ها:

مانند چیزی که در موازنه دیدیم، این جا هم، نیم مصراع‌ها می‌توانند ترصیع بسازند، انگار که مصراع را بیت فرض کنیم و واژه‌های دو نیمه آن را معادل هم قرار دهیم. روشن است که در این حالت، واژه‌ها دوبه‌دو، سجع متوازی یا تکرار دارند.

مثال

ماه تویی سما منم شاه تویی گدا منم

تحلیل: ماه = شاه / تویی = تویی / سما = گدا / منم = منم

تنها معادل‌سازی واژه‌ها در گزینه (۱) نشان‌دهنده آرایه ترصیع است و سایر گزینه‌ها ترصیع ندارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

شد مزین به تو مقام و جلال شد مبین به تو حرام و حلال

شد	مزین	به	تو	مقام	و	جلال
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
شد	مبین	به	تو	حرام	و	حلال

در کدام گزینه، آرایهٔ موازنه دیده می‌شود؟

- (۱) بهاری کز دو رخسارش همی شمس و قمر خیزد
 (۲) از باغ و گل دل شادتر وز سرو هم آزادتر
 (۳) از دولت وصالش حاصل نشد مرادی
 (۴) چون توسرگردان نگشتی منکرگوی از چه گردی؟
- نگاری کز دو یاقوتش همی شهد و شکر ریزد
 وز عقل و دانش رادتر وز آب حیوان پاک‌تر
 وز محنت فراقش بر دل بماند باری
 چون تو در میدان نبودی حال چوگان را چه دانی؟

مشاوره در پاسخ به سؤالی که از آرایهٔ موازنه می‌پرسد، مهم‌ترین چیز این است که بتوانیم کلمات را، به شرط وجود مقدار معینی از همانندی، دوبه‌دو معادلِ همدیگر قرار بدهیم. با این معادل‌سازی، مشخص می‌شود که کدام بیت‌ها موازنه دارند و کدام‌ها موازنه ندارند.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

در گزینهٔ (۱)، همهٔ واژه‌ها در دو مصراع، با هم، سجع متوازی یا متوازن دارند و یا تکرار شده‌اند. در گزینه‌های (۱) و (۳) و (۴) این‌طور نیست.

بهاری	کز	دو	رخسارش	همی	شمس	و	قمر	خیزد
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
نگاری	کز	دو	یاقوتش	همی	شهد	و	شکر	ریزد

کدام گزینه مفهومی متفاوت با سایرین دارد؟

- (۱) گل بخندید و باغ شد پدرام
 (۲) چون بُناگوش نیکوان شد باغ
 (۳) ای پسر عمر را غنیمت دان
 (۴) همچو لوح زمزدین گشته است
- ای خوشا این جهان، بدین هنگام
 از گل سیب و از گل بادام
 کی توان یافتن چنین ایام؟
 دشت همچون صحیفه‌ای ز زُخام

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم گزینه (۳): توصیه به غنیمت‌شمردن عمر
 مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: توصیف طبیعت سرسبز و خرم
 واژه‌های نشان‌دهنده مفهوم را در گزینه‌های دیگر ببینیم:
 بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱):

گل بخندید و باغ شد پدرام ای خوشا این جهان، بدین هنگام

گزینه (۲):

چون بُناگوش نیکوان شد باغ از گل سیب و از گل بادام

گزینه (۳):

ای پسر عمر را غنیمت دان کی توان یافتن چنین ایام؟

گزینه (۴):

همچو لوح زمزدین گشته است دشت همچون صحیفه‌ای ز زُخام

گول نخوری ✗

دقت کنید که همه ابیات، ظاهراً بر یک وزن و قافیه سروده شده‌اند، اما موضوع گزینه پاسخ، با گزینه‌های دیگر کاملاً تفاوت دارد. گزینه (۳) به طور مشخص مخاطب را دعوت می‌کند به این‌که قدر عمر را بداند و از آن درست استفاده کند، اما در گزینه‌های دیگر، موضوع بیت، صرفاً توصیف است؛ توصیف طبیعت و «دعوت» به موضوع خاصی صورت نگرفته است.

کنکور

مفهوم کدام بیت با سایر ابیات تفاوت دارد؟

(سؤال ۴۹ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

- (۱) ارغوان در روضه نیلوفری آمد به بار
 (۲) بر بساط ازرق گردون پدید آمد هلال
 (۳) عقد پروین از سپهر نیلگون تابان شده
 (۴) تا بتابد هر مهی خورشید از برج دگر
- چون فرورفت این گل صدبرگ زرد آفتاب
 همچو شخص ناتوان بر روی نیلی جامه خواب
 در بناگوش سیاه زنگیان در خوشاب
 باد از برج شرف خورشید دولت تیرتاب

مفهوم کدام گزینه در زیر آن درست نوشته نشده است؟

- (۱) با من بگو تا کیستی، مه‌ری بگو، ماهی بگو
(گریستن عاشق در فراق معشوق)
- (۲) مرّوت نباشد بر افتاده زور
(نکوهش ضعیف‌کشی)
- (۳) گر عزم جفا داری، سر در رخت اندازم
(جان‌فشانی عاشق)
- (۴) دانه باشی مرغکانت برچنند
(فضیلت موجب گرفتاری است).

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبهد: درس‌های ۸ و ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم گزینه (۱): ناباوری عاشق و ستایش معشوق؛ شاعر در برابر زیبایی یار، حیرت‌زده است و «ناباورانه» از معشوق می‌خواهد که خود را به او معرفی کند و در واقع، با این طرز بیان، به نوعی، معشوق را مورد «ستایش» قرار می‌دهد. مفهوم گزینه‌های دیگر در برابر آن‌ها درست نوشته شده است: مفهوم گزینه (۲) پرهیز از زورگویی به شخص ضعیف (نکوهش ضعیف‌کشی) است. مفهوم گزینه (۳)، پاکبازی و جان‌فشانی عاشق است و مفهوم گزینه (۴) این است که «آرامش در گمنامی و فضیلت موجب گرفتاری است».

واژه‌های نشان‌دهنده مفهوم را در گزینه‌ها ببینیم:

گزینه (۱):

با من بگو تا کیستی، مه‌ری بگو، ماهی بگو
گزینه (۲):

مرّوت نباشد بر افتاده زور
گزینه (۳):

گر عزم جفا داری، سر در رخت اندازم
گزینه (۴):

دانه باشی مرغکانت برچنند
گزینه (۱):

خوابی خیالی چیستی، اشکی بگو آهی بگو
گزینه (۲):

برد مرغ دون، دانه از پیش مور
گزینه (۳):

ور راه وفا گیری، جان در قدمت ریزم
گزینه (۴):

غنچه باشی کودکانت برکنند
گزینه (۱):

در تشخیص مفهوم، واژه‌های کلیدی، نقش مهمی دارند، اما دقت کنیم که گاهی همین واژه‌های کلیدی، ممکن است ما را به اشتباه بیندازند؛ مثلاً در گزینه (۱) واژه «اشک» ممکن است ما را به یاد «گریستن عاشق در فراق معشوق» بیندازد، در حالی که مفهوم بیت اصلاً ربطی به گریه کردن عاشق ندارد، بلکه پرسش عاشق از معشوق درباره هویت اوست و در حقیقت، عاشق با این کار، زیبایی معشوق خودش را توصیف می‌کند.

گول نخوری

کدام گزینه با عبارت زیر تناسب مفهومی بیشتری دارد؟

«پس عبدالمطلب گفت که ايتها المَلِك، من خداوند اُشترم، نه خداوند خانه؛ و مر این خانه را خداوندی هست و او خود خانه خود را نگاه دارد.»

گواهی مطلق آمد بر وجودش	(۱) خدایی کافرینش در سجودش
که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند	(۲) تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار
گر ذوق نیست تو را کژطبع جانوری	(۳) اشتر به شعر عرب در حالت است و طرب
که در راه خدا خود را نبیند	(۴) خدا از عابدان آن را گزیند

مشاوره برای رسیدن به گزینه درست، باید پیام محوری بیت مورد سؤال و گزینه‌ها را پیدا کنیم و فریب شباهت‌های ظاهری و واژه‌های «غلط‌انداز» را نخوریم.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۷

مفهوم مشترک عبارت سؤال و گزینه (۲): توصیه به توکل

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): همه موجودات ستایشگر خداوند هستند و به وجود او گواهی می‌دهند.

گزینه (۳): بیان ارزشمندی موسیقی و تأثیر آن حتی بر روی حیوانات

گزینه (۴): بندگان برگزیده خداوند، وجود خودشان را در راه رسیدن به خدا به شمار نمی‌آورند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۲۵

کدام گزینه با بیت زیر «تقابل معنایی» دارد؟

ز بامی که برخاست مشکل نشیند»
از گوشهٔ بامی که پریدیم پریدیم
کجا دانند حال ما سبک‌باران ساحل‌ها
روزی تفقدی کن درویش بی‌نوا را
گر به سنگش بزنی جای دگر می‌نرود

«مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
(۱) دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند
(۲) شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل
(۳) ای صاحب کرامت شکرانهٔ سلامت
(۴) مرغ مألوف که با خانه‌خدا انس گرفت

مشاوره در سؤالی که از «تقابل معنایی» می‌پرسد، لازم است اول مفهوم بیت مورد سؤال را به دست بیاوریم و بعد در گزینه‌ها دنبال مفهومی بگردیم که کاملاً با آن متضاد و مخالف است. مثلاً بیت یا عبارت مورد سؤال حالت و وضعیتی را توصیف می‌کند یا مخاطب را به چیزی دعوت می‌کند و گزینهٔ پاسخ، درست عکس آن را می‌گوید.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۸

مفهوم بیت سؤال: رمیدن عاشق از معشوق

مفهوم مقابل در گزینهٔ (۴): تمایل نداشتن عاشق به ترک معشوق

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): رمیدن عاشق از معشوق

گزینهٔ (۲): حال عاشق را تنها عاشق درک می‌کند.

گزینهٔ (۳): درخواست یاری و دستگیری از مخاطب

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه به ترتیب در مورد «جامعه‌پذیری»، «اقناع» و «کنترل اجتماعی» درست، نادرست و درست است؟

- (۱) فرایندی است که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند. - روشی است که به واسطه آن فرهنگ در افراد درونی می‌شود. - مجموعه فعالیت‌هایی است که برای پذیرش فرهنگ جامعه انجام می‌شود.
- (۲) مسیری است که برای انطباق افراد با انتظارات جامعه طی می‌شود. - فرهنگ‌هایی که عقلانی‌ترند، قدرت اقناع کم‌تری دارند. - فرایندی است که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود.
- (۳) می‌تواند به دو شکل رسمی و غیررسمی باشد. - از روش‌های کنترل اجتماعی است که برای افرادی استفاده می‌شود که دچار کژروی اجتماعی شده باشند. - مجموعه فعالیت‌هایی است که برای انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌گیرد.
- (۴) مسیری است که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود. - فرهنگ‌هایی که با فطرت انسان سازگارترند، قدرت اقناعی بیشتری دارند. - به کنش‌هایی گفته می‌شود که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹

درس‌Box

- هر چه قدرت اقناع یک فرهنگ بیشتر باشد، افراد کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند.
- فرهنگ‌هایی که ظرفیت منطقی و عقلانی بیشتری دارند و با فطرت آدمیان سازگارترند، از قدرت اقناعی بیشتری برخوردارند.
- به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند و مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود، جامعه‌پذیری می‌گویند.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): درست - درست - درست

اقناع روشی است که به واسطه آن، فرهنگ در افراد درونی می‌شود.

گزینه (۲): نادرست؛ مجموعه فعالیت جهت انطباق افراد با انتظارات جامعه مربوط به کنترل اجتماعی است. - نادرست؛ فرهنگ‌هایی که عقلانی‌تر هستند، قدرت اقناع بیشتری دارند. - نادرست؛ مربوط به جامعه‌پذیری است.

گزینه (۳): درست - نادرست؛ مربوط به تنبیه و مجازات است. - درست

گزینه (۴): درست - درست - نادرست؛ مربوط به کژروی اجتماعی است.

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- امر به معروف و نهی از منکر، در چه فرایندهایی نقش مهمی دارند؟
- عضویت در جهان اجتماعی همواره با چه چیزی همراه است؟
- در چه صورتی افراد کنش‌های متناسب با یک فرهنگ را به شکل بهتر انجام می‌دهند؟
- صدور شناسنامه برای نوزادان، نشان‌دهنده چیست؟

- ۱) جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - نظارت و کنترل اجتماعی - بیشتربودن قدرت اقناع آن فرهنگ - جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند.
- ۲) اقناع، تبلیغ و تشویق - جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - استفاده آن فرهنگ از روش‌های مناسب در کنترل اجتماعی - جهان اجتماعی قبل از تولد هر فرد، هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند.
- ۳) جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - بازتولید هویت اجتماعی - عقلانی و منطقی‌تر بودن آن فرهنگ - جهان اجتماعی فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد.
- ۴) اقناع، تشویق و تنبیه - فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی - استفاده بیشتر آن فرهنگ از جامعه‌پذیری - جهان اجتماعی برای هر فرد ویژگی‌های متناسب با موقعیت او در نظر می‌گیرد.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

● در جهان اسلام، امر به معروف و نهی از منکر در فرایندهای جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی نقش مهمی دارد و دارای آثار فردی و اجتماعی و نتایج معنوی و دنیوی بسیاری است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● امر به معروف و نهی از منکر روش‌های مختلفی دارد. برخی روش‌های آن تبلیغی و برخی تشویقی یا تنبیهی است.

● امر به معروف و نهی از منکر سطوح متفاوتی نیز دارد. در مواردی، همگانی و به عهده همه افراد جامعه است و در برخی موارد، وظیفه سازمان‌های رسمی و حکومتی است.

● عضویت در جهان اجتماعی، همواره با نظارت و کنترل اجتماعی همراه است.

● هر چه قدرت اقناع یک فرهنگ بیشتر باشد، افراد کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند.

● جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند؛ یعنی آن فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد و برای او ویژگی‌های متناسب با موقعیتی که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. در این زمینه می‌توان به صدور شناسنامه برای نوزادان اشاره کرد.

هر یک از موارد زیر، به ترتیب نشان‌دهنده چیست؟

- جایگاه فرد در جامعه یا در یک گروه اجتماعی
- وضعیت محرومان در جامعه سرمایه‌داری
- پذیرش معیار فایده‌مندی توسط عموم مردم در جامعه فئودالی
- پیدایش اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی

- (۱) جایگاه اجتماعی - تحرک اجتماعی صعودی - بی‌اعتبار شدن طبقه سوم - تعارض فرهنگی
- (۲) موقعیت اجتماعی - انسداد اجتماعی - معتبر شدن طبقه متوسط - بحران هویت
- (۳) تحرک اجتماعی - تحرک اجتماعی نزولی - بی‌اعتبار شدن اشراف - بحران هویت
- (۴) موقعیت اجتماعی - انسداد اجتماعی - پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی - تعارض فرهنگی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- جایگاه فرد در جامعه یا در یک گروه اجتماعی ← موقعیت اجتماعی
- وضعیت محرومان در جامعه سرمایه‌داری ← انسداد اجتماعی

● مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی را انسداد اجتماعی می‌گویند.

● در بسیاری از جوامع که مبتنی بر ویژگی‌های اکتسابی هستند، شرایط به گونه‌ای است که در عمل، راه تحرک اجتماعی بر محرومان جامعه بسته می‌شود، مثلاً در جوامعی که رده‌بندی موفقیت‌های اجتماعی براساس سرمایه اقتصادی است، محرومان با انسداد اجتماعی مواجه‌اند.

- پذیرش معیار فایده‌مندی توسط عموم مردم در جامعه فئودالی ← پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی

● فرهنگ فایده‌گرایی، همه انسان‌ها را صرفاً براساس همین ملاک ارزیابی می‌کرد.

- پیدایش اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی ← تعارض فرهنگی

● اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد به تعارض فرهنگی منجر می‌شود که اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوانی به همراه دارد.

کدام گزینه، دربارهٔ جامعهٔ سکولار درست و دربارهٔ تحرک اجتماعی سعودی درون‌نسلی نادرست است؟

- (۱) هویت دینی و معنوی افراد نمی‌تواند بروز و ظهور اجتماعی داشته باشد و راه تحرک اجتماعی سعودی بر محرومان جامعه بسته می‌شود. - کارگری که درس می‌خواند و پزشک می‌شود.
- (۲) امکان رأی‌دادن به قوانین الهی وجود ندارد و فعالیت‌هایی که هویت دینی افراد را آشکار کنند، منع می‌شود. - معلمی که به جای فیزیک، شیمی درس می‌دهد.
- (۳) جلوگیری از تحصیل دختران محجبه در برخی جوامع غربی و کودتای نظامی در الجزایر نمونه‌هایی از پیامدهای جامعهٔ سکولار است. - معلمی که استاد دانشگاه می‌شود.
- (۴) هویت‌هایی که ابعاد الهی و دینی انسان را نفی کنند به رسمیت شناخته نمی‌شود و تحرک اجتماعی سعودی را فقط برای صاحبان ثروت امکان‌پذیر می‌سازد. - فرزند کارمندی که رئیس‌جمهور می‌شود.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌Box

● تحرک اجتماعی گاه درون یک نسل و گاه در دو نسل اتفاق می‌افتد. زمانی که یک فرد در طول زندگی خودش دچار تحرک اجتماعی بشود تحرک درون نسلی است. مثلاً فردی که دانش‌آموز است، روزی دانشجو می‌شود بعد وکیل یا قاضی می‌شود دارای تحرک درون نسلی سعودی است.

بررسی گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): نادرست؛ (بسته‌شدن راه تحرک اجتماعی سعودی بر محرومان، مربوط به جامعهٔ سرمایه‌داری است). - درست

گزینهٔ (۲): درست - نادرست؛ (مربوط به تحرک اجتماعی افقی درون‌نسلی است).

گزینهٔ (۳): درست - درست

گزینهٔ (۴): نادرست؛ (توضیح قسمت اول و مربوط به جهان دینی و معنوی است، نه جهان سکولار. بازبودن راه تحرک اجتماعی سعودی فقط برای صاحبان ثروت، ویژگی جامعهٔ سرمایه‌داری است). - نادرست؛ (مربوط به تحرک اجتماعی سعودی میان‌نسلی است).

● در جوامع سکولار و دنیوی، امکان رأی‌دادن به قوانین الهی وجود ندارد. اکثریت مردم الجزایر در سال ۱۹۹۱ میلادی به حاکمیت اسلامی رأی دادند، اما کودتای نظامی مانع از اجرای نتایج انتخابات شد. رئیس‌جمهور وقت آمریکا در دفاع از این کودتا گفت که مردم الجزایر نیاز به دموکراسی کنترل‌شده دارند.

نکته

۳۰ در جدول زیر، موارد کدام گزینه به ترتیب در جایگاه «الف» تا «د» قرار می‌گیرد؟

معلول	علت
«ج»	رسیدن جهان اجتماعی به پوچ‌انگاری
کِهولت و مرگ جهان اجتماعی	«الف»
«ب»	شکل‌گیری بحران هویت در یک جهان اجتماعی
با چالش مواجه‌شدن دوام هویت فرهنگی	«د»

- (۱) مواجه‌شدن جهان اجتماعی با کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی - تحولات فرهنگی - از دست رفتن نشاط زندگی - از دست رفتن اهمیت و اعتبار عقاید و ارزش‌ها نزد اعضای جهان اجتماعی
- (۲) نوآوری‌های مثبت و منفی اعضای جهان اجتماعی - فراتر رفتن تغییرات از محدوده تغییرات درون جهان اجتماعی - روبه‌رو شدن با انواع آسیب‌ها مانند یأس و ناامیدی و خودکشی - عمل نکردن اعضا به عقاید و ارزش‌ها
- (۳) متراض شدن و راه‌به‌شدن - تبدیل جهان اجتماعی به جهان دیگر - بازاندیشی درباره بنیان‌های عقیدتی جهان اجتماعی - مورد پذیرش قرار نگرفتن عقاید و ارزش‌ها توسط اعضا
- (۴) عمل نکردن جهان اجتماعی متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد - تغییرات درون یک جهان اجتماعی واحد - پاسخ‌ندادن به پرسش اعضا درباره زندگی و مرگ - مقاومت اعضا در برابر هویت‌های اجتماعی ناسازگار

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- کِهولت و مرگ جهان اجتماعی (معلول) ← مواجه‌شدن جهان اجتماعی با کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی (علت)
- شکل‌گیری بحران هویت در یک جهان اجتماعی (علت) ← تحولات فرهنگی (معلول)

کاستی و خلأ معنوی دانشمندان و متفکران اجتماعی را به بازاندیشی درباره بنیان‌های عقیدتی و ارزش جهان اجتماعی فرامی‌خواند و آن‌ها را برای عبور از مرزهای هویت فرهنگی آن تشویق می‌کند.

- رسیدن جهان اجتماعی به پوچ‌انگاری (علت) ← از دست رفتن نشاط زندگی (معلول)

جهان اجتماعی که متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد عمل نکند، به پرسش‌های آن‌ها درباره معنای زندگی و مرگ پاسخ ندهد، از این پرسش‌ها غفلت کند یا به پوچ‌انگاری برسد. ← نشاط زندگی را از دست می‌دهد و با انواع مختلف آسیب‌ها مانند یأس، ناامیدی و خودکشی افراد روبه‌رو می‌شود.

- با چالش مواجه‌شدن دوام هویت فرهنگی (معلول) ← از دست رفتن اهمیت و اعتبار عقاید و ارزش‌ها نزد اعضای جهان اجتماعی (علت)

۳۱

- هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب به کدام مفهوم اشاره دارد؟
- بسیاری از متفکران، آن را تحول هویت جهان متجدد می‌دانند.
 - وضعیت نهاد خانواده در ایران امروز
 - ابداعات و نوآوری‌های مثبت و منفی اعضای جهان اجتماعی
 - هویت اجتماعی افراد در پرتو آن شکل می‌گیرد.

- (۱) انکار معنا برای زندگی انسان - تزلزل فرهنگی - علل بیرونی تحولات فرهنگی - تحولات فرهنگی جهان اجتماعی
 (۲) کاستی و خلأ معنوی - تعارض فرهنگی - علل بیرونی تعارض فرهنگی - تحولات هویتی جهان اجتماعی
 (۳) دوران مدرن - تزلزل فرهنگی - علل درونی تعارض فرهنگی - هویت اجتماعی جهان فرهنگی
 (۴) دوران پسامدرن - تعارض فرهنگی - علل درونی تحولات فرهنگی - هویت فرهنگی جهان اجتماعی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۱

- پاسخ خیلی تشریحی ✓
- بسیاری از متفکران، آن را تحول هویت جهان متجدد می‌دانند. ← دوران پسامدرن
 - وضعیت نهاد خانواده در ایران امروز ← تعارض فرهنگی
 - ابداعات و نوآوری‌های مثبت و منفی اعضای جهان اجتماعی ← علل درونی تحولات فرهنگی

علل تحولات فرهنگی:

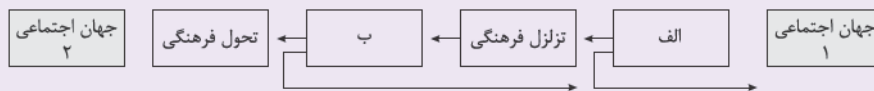
- (۱) علل درونی: یا به ابداعات و نوآوری‌های مثبت و منفی افراد و اعضای جهان اجتماعی مربوط می‌شود، یا به کاستی‌ها و بن‌بست‌های موجود در هویت فرهنگی جهان اجتماعی بازمی‌گردد.
 (۲) علل بیرونی: پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر است.
- هویت اجتماعی افراد در پرتو آن شکل می‌گیرد. ← هویت فرهنگی جهان اجتماعی

هویت فرهنگی جهان اجتماعی، پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد است. هرگاه عقاید و ارزش‌ها اهمیت و اعتبار خود را نزد اعضای جهان اجتماعی از دست بدهند، دوام هویت فرهنگی با چالش‌هایی مواجه می‌شود.

در شکل زیر مراحل تحول فرهنگی را کامل کنید.

(سؤال ۱۰ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

۳۲

هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب نتیجه چیست؟

- گرفتاری فطرت آدمی به اضطراب و تشویش
- بیگانه کردن انسان از حقیقت جهان و خود
- از خودبیگانگی تاریخی
- خودباختگی فرهنگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب

(۱) جهان‌هایی که دچار از خودبیگانگی فطری هستند. - از خودبیگانگی فطری - فراموشی فرهنگ حقیقی خود - غرب‌زدگی
 (۲) جهان‌هایی که براساس فطرت انسان شکل نگرفته‌اند. - جهان اجتماعی مشرکانه اساطیری - فراموشی فرهنگ تاریخی خود - مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی غرب شدن جوامع غیرغربی
 (۳) جهان‌هایی که از عقاید و ارزش‌های حق برخوردار نیستند. - جهان اجتماعی سکولار و دنیوی - از یاد بردن تاریخ خود - مرعوب قدرت اقتصادی و نظامی غرب شدن جوامع غیرغربی
 (۴) جهان‌هایی که انسان را با حقیقت خود و جهان هستی بیگانه می‌کنند. - از خودبیگانگی حقیقی - از یاد بردن هویت خود - غرب‌زدگی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ● گرفتاری فطرت آدمی به اضطراب و تشویش ← نتیجه جهان‌های اجتماعی که براساس فطرت انسان شکل نگرفته‌اند و از عقاید و ارزش‌های حق برخوردار نیستند.

● بیگانه کردن انسان از حقیقت جهان و خود ← نتیجه جهان اجتماعی مشرکانه اساطیری و جهان اجتماعی سکولار و دنیوی
 ● از خودبیگانگی تاریخی ← اگر جهان اجتماعی، فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند.

● جوامع خودباخته‌ای که در مواجهه با فرهنگ دیگر، هویت خود را از یاد می‌برند به معنای از خودبیگانگی تاریخی گرفتار می‌شوند.

● خودباختگی فرهنگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب ← نتیجه مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی برتر غرب گشتن

● غرب‌زدگی جوامع غیرغربی مهم‌ترین مانع تعامل آن‌ها با جهان غرب است.

● در صورتی که اعضای یک جهان اجتماعی، واقعیت‌ها و آرمان‌های آن را فراموش نکنند و به آن‌ها تعلق خاطر داشته باشند ← آن جهان اجتماعی دارای هویت تاریخی است.

● اگر واقعیت‌ها و آرمان‌های یک جهان اجتماعی مطابق حق باشند. ← آن جهان اجتماعی دارای هویت حقیقی است.

هرگاه تعامل جهان اجتماعی با جهان اجتماعی دیگر در امر تجارت، موجب شود با گذشت زمان تغییراتی در آن ایجاد شود به گونه‌ای که بر عقاید خود پافشاری نکند و به مرور زمان به عقاید و آرمان‌هایش پشت کند و اعضای آن مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند، طوری که هویت خود را از یاد ببرند، دچار چه وضعیت‌هایی شده است؟

(سؤال ۵۲ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت دوم)

- (۱) تزلزل فرهنگی - خودباختگی فرهنگی - تحول هویتی
- (۲) از خودبیگانگی فرهنگی - تحولات هویتی - تزلزل فرهنگی
- (۳) تحولات هویتی - تعارض فرهنگی - از خودبیگانگی حقیقی
- (۴) تحولات هویتی - خودباختگی فرهنگی - از خودبیگانگی تاریخی

کنکور

چند مورد از عبارتهای زیر درست هستند؟

- مسلمانان آثار فلسفی، پزشکی، ریاضی و نجوم یونان و روم را ترجمه کردند، ولی آثار تاریخی، ادبی، افسانه‌ها و اسطوره‌های آن‌ها را رها کردند.
 - امروزه رسانه‌ها و فضای مجازی، تعامل فرهنگی را از سطح عموم کاربران و مصرف‌کنندگان فرهنگی به محققان و مولدان فرهنگی منتقل کرده‌اند.
 - همهٔ حالت‌های گم‌شدگی، نه تنها برای افراد، بلکه برای گروه‌ها، ملت‌ها، امپراتورها و جهان‌های اجتماعی نیز ممکن است.
 - از نظر قرآن، انسان هنگامی به شناخت حقیقت خود و جهان می‌رسد که با نگاه توحیدی به خود و جهان بنگرد.
 - غرب‌زدگی جوامع غیرغربی مهم‌ترین عامل تعامل آن‌ها با جهان غرب است.
- (۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱۲

بررسی عبارتهای نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت دوم: امروزه رسانه‌ها و فضای مجازی، با عبور از مرزهای جغرافیایی، سیاسی و فرهنگی جوامع تعامل فرهنگی را از سطح محققان و مولدان فرهنگی به عموم کاربران و مصرف‌کنندگان فرهنگی منتقل کرده‌اند.

عبارت پنجم: غرب‌زدگی جوامع غیرغربی مهم‌ترین مانع تعامل آن‌ها با جهان غرب است.

قرآن کریم فراموش کردن خداوند را سبب فراموشی انسان از خود می‌داند. براساس این نگاه، تنها جهان اجتماعی توحیدی است که درهای آسمان و زمین را به روی انسان می‌گشاید و او را با حقیقت خود و جهان هستی آشنا می‌کند. انسانی که به خودآگاهی می‌رسد، خویش و جهان را آیات و نشانه‌های خداوند می‌یابد و همواره انیس و همنشین خداوند است.

نکته

کدام گزینه به ترتیب در مورد پروسه دگرگونی فرهنگ و تحول هویتی در جهان اسلام درست است؟

- (۱) ناتوانی جهانی اجتماعی در سامان‌دادن کنش‌های اجتماعی براساس فرهنگ خود ← تزلزل فرهنگی ← ناتوانی جامعه در حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← بحران هویت ← فراتر رفتن تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون یک فرهنگ ← در سده‌های نخستین رویارویی با جهان‌های اجتماعی دیگر، با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آن‌ها پرداخت.
- (۲) تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تعارض فرهنگی ← ناتوانی جامعه در دفاع از هنجارها و نمادهای اجتماعی ← بحران هویت ← تزلزل فرهنگی ← عناصر سازگار با هویت خود را از جهان‌های دیگر گرفت و در موارد مورد نیاز، به بازسازی آن عناصر پرداخت.
- (۳) ناتوانی جامعه در حفظ عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تعارض فرهنگی ← تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تزلزل فرهنگی ← بحران هویت ← به تناسب جهان‌شناسی توحیدی خود در دانش‌های مختلف یونان و روم دخل و تصرف کرد.
- (۴) عدم استقرار مبادی هویت‌ساز فرهنگ ← تزلزل فرهنگی ← تداوم شیوه ناسازگار با عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← بحران هویت ← تحول هویتی فرهنگ ← علاوه بر عناصر عقلی، عناصر اساطیری و مشرکانه یونان و روم را نیز پذیرفت.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۱۱ و ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- پروسه دگرگونی فرهنگ: تداوم تعارض فرهنگی یا همان شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی ← ناتوانی جهانی اجتماعی در سامان‌دادن کنش‌های اجتماعی براساس فرهنگ خود ← تزلزل فرهنگی ← ناتوانی جامعه در حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← بحران هویت ← فراتر رفتن تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون یک فرهنگ ← تحول فرهنگی
 - جهان اسلام: در سده‌های نخستین رویارویی با جهان‌های اجتماعی دیگر، با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آن‌ها پرداخت.
- همه گزینه‌ها در این قسمت درست هستند به جز گزینه (۴)

نکته

- به دلیل اهمیتی که اسلام برای عقل و عقلانیت قائل است، جهان اسلام در مواجهه با فرهنگ یونان و روم، تنها عناصر عقلی این دو فرهنگ را اخذ کرد و به تناسب جهان‌شناسی توحیدی خود در دانش‌های مختلف آن‌ها دخل و تصرف کرد و عناصر اساطیری و مشرکانه آن‌ها را نپذیرفت.
- جهان اسلام در رویارویی با فرهنگ‌های دیگر، زمینه تحولات هویتی آن‌ها را پدید آورد. بسیاری از فرهنگ‌ها همانند مصر و ایران در تعامل با جهان اسلام عقاید و ارزش‌های توحیدی آن را پذیرفتند و به آن ملحق شدند.

«با مشکل مواجه‌شدن بازتولید جهان اجتماعی»، «تأخیر در ازدواج»، «خودباختگی فرهنگی» و «سرایت دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق» به ترتیب ناشی از کدام است؟

- ۱) استفاده نامناسب از ابزارهای کنترل اجتماعی - تعارض فرهنگی - مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شدن - پشت کردن جهان اجتماعی به عقاید و ارزش‌های خود
- ۲) قرارگرفتن آن جهان اجتماعی در معرض آسیب - تزلزل فرهنگی - قطع ارتباط با فرهنگ و تاریخ خود - ملحق شدن یک جهان اجتماعی به جهان دیگر
- ۳) نداشتن روش مناسب برای کنترل اجتماعی - تعارض فرهنگی - از دست دادن حالت فعال و خلاق در گزینش عناصر فرهنگی دیگر - پافشاری نکردن جهان اجتماعی بر عقاید و ارزش‌های خود
- ۴) موفق عمل نکردن جامعه‌پذیری - خودباختگی فرهنگی - فراگرفتن عناصر فرهنگی دیگر به صورت تقلیدی - قبول کردن عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی دیگر

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس‌های ۹، ۱۱ و ۱۲

درس‌Box

انواع مواجهات فرهنگی:

- اگر جهان اجتماعی، عقاید و آرمان‌های خود را هنگام تعامل با جهان اجتماعی دیگر، حفظ کند و فقط در محدودهٔ هنجارها و شیوهٔ زندگی، عناصری از فرهنگ مقابل را بگیرد و یا حتی با ایجاد تغییر از آن‌ها، استفاده کند. ← می‌تواند زمینهٔ پیشرفت و گسترش خود را فراهم کند.
- اگر جهان اجتماعی در مواجهه با جهان دیگر بر عقاید و ارزش‌های خود پافشاری نکند. ← ارزش‌های جهان مقابل به لایه‌های عمیق فرهنگ آن سرایت می‌کند.
- در صورتی که جهان اجتماعی به مرور زمان، به عقاید و آرمان‌های خود پشت کند. ← دچار تحولات هویتی می‌شود.
- جهان اجتماعی‌ای که در مسیر تحولات هویتی، ارزش‌ها و عقاید جهان اجتماعی دیگری را قبول کند. ← به آن جهان اجتماعی ملحق می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- با مشکل مواجه‌شدن بازتولید جهان اجتماعی ← ناشی از نداشتن روش مناسب برای کنترل اجتماعی
- تأخیر در ازدواج ← ناشی از تعارض فرهنگی
- خودباختگی فرهنگی ← ناشی از، از دست دادن حالت فعال و خلاق در گزینش عناصر فرهنگی دیگر
- سرایت دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق ← ناشی از پافشاری نکردن جهان اجتماعی بر عقاید و ارزش‌های خود

• عَنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٣٦ - ٤٣):

﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ﴾:

۳۶

- ۱) و هنگامی که مؤمنان گروه‌ها را دیدند، گفتند: این است آن چه خدا وعده‌مان داده است!
- ۲) و موقعی که مؤمنان دسته‌ها را دیده بودند، گفتند: این چیزی است که خدا به ما وعده داد!
- ۳) و مؤمنان وقتی آن گروه‌ها را دیدند، گفتند: این همان وعده خدا به ماست!
- ۴) و مؤمنان احزاب را ندیدند و گفتند: این همان چیزی است که خدا وعده‌اش را به ما داده است!

مشاوره توی آزمون‌های تستی اولین سؤال آیه‌ست، پس باید ترجمه آیه‌های فصل یا فصل‌های مشخص‌شده از کتاب درسی رو بخونی؛ به طور کلی برای پاسخ به تست‌های ترجمه، به نوع فعل (ماضی، مضارع، آینده، امر، نهی و ...)، صیغه‌ش (غایب، مخاطب و متکلم) و لازم یا متعدی بودنش باید دقت بشه.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۲

ترجمه فعل‌های آیه رو بررسی کن!

Hint

درسی Box

فعل امر مخاطب به صورت امر حاضر ترجمه می‌شود.

مثال اِذْهَبْ: برو / اُكْتُبُوا: بنویسید

«أَيْنَ: کجا - كَيْفَ: چگونه - مَتَى: چه وقت ...» کلمات پرسشی هستند.

فعل متعدی: فعلی که علاوه بر فاعل به مفعول هم نیاز دارد و معادل فعل «گذرا»ی فارسی است:

كَتَبَ الطَّالِبُ التَّمْرِينَ: دانش‌آموز تمرین را نوشت. (كَتَبَ: فعل متعدی - الطَّالِبُ: فاعل - التَّمْرِينَ: مفعول)

لَمَّا [بر سر فعل ماضی]: هنگامی که، موقعی که، وقتی (رَدّ گزینه ۴) - رَأَى (فعل ماضی با فاعل جمع): دیدند (رَدّ گزینه‌های ۲) و (۴) - وَعَدَنَا اللَّهُ (فعل ماضی (مفرد مذکر غایب) + ضمیر متصل مفعولی + فاعل): خدا وعده‌مان داده است، خدا به ما وعده داد (رَدّ گزینه‌های ۳) و (۴)

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: «دیده بودند» برای «رَأَى» خطاست.

گزینه ۳: «آن» اضافه آمده است. - «وعده خدا به ماست» برای «وَعَدَنَا» خطاست.

گزینه ۴: کلمه «لَمَّا» ترجمه نشده. - «ندیدند» برای «رَأَى» و «وعده‌اش را به ما داده است» برای «وَعَدَنَا» خطا هستند. - «و» اضافه آمده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«تَبَعْتُ الْأَسْمَاكَ الْمُضِيئَةَ مِثَاتِ الْأَضْوَاءِ الْمُلَوَّنَةِ الَّتِي تُشَاهِدُهَا فِي أَعْمَاقِ الْبَحَارِ!»:

- ۱) از ماهیان درخشان صدها نور رنگارنگ فرستاده می‌شود که آن‌ها را در اعماق دریاها می‌بینیم!
- ۲) ماهی‌های نورانی صدها نور رنگارنگ می‌فرستند که در اعماق دریاها می‌بینیمشان!
- ۳) صدها ماهی درخشان نورهای رنگارنگ را می‌فرستند که در دریاها عمیق دیده می‌شوند!
- ۴) در اعماق دریاها صدها نور رنگارنگی که توسط ماهی‌های نورانی فرستاده می‌شوند مشاهده می‌کنیم!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۵

فعل‌ها رو بررسی کن. به اسم‌های جمع، ترکیب‌ها و جابه‌جایی کلمات هم توجه کن.

فعل‌ها در نیاز داشتن به مفعول به دو دسته لازم و متعدی تقسیم می‌شوند.

مثال

جاء الطالب: دانش آموز آمد. (جاء: فعل لازم + الطالب: فاعل)

كَتَبَ الطالبُ التمرينَ: دانش‌آموز تمرین را نوشت. (كَتَبَ: فعل متعدی + الطالب: فاعل + التمرينَ: مفعول)

تَبَعْتُ (مضارع، متعدی، با فاعل جمع) می‌فرستند (ردّ گزینه‌های ۱) و (۲) - الْأَسْمَاكُ الْمُضِيئَةُ: ماهی‌های نورانی، ماهیان درخشان (ردّ گزینه ۳) - مِثَاتِ الْأَضْوَاءِ الْمُلَوَّنَةِ (مفعول + ...): صدها نور رنگارنگ (ردّ گزینه ۳) - تُشَاهِدُهَا (مضارع، متکلم مع‌الغیر + ضمیر متصل مفعولی): می‌بینیمشان، آن‌ها را می‌بینیم (آن‌ها را) مشاهده می‌کنیم (ردّ گزینه‌های ۳) و (۴) - أَعْمَاقِ الْبَحَارِ: اعماق دریاها (ردّ گزینه ۳)

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «از» اضافه آمده - «فرستاده می‌شود» برای «تَبَعْتُ» خطاست.

گزینه ۳: «صدها ماهی درخشان» برای «الأسماك المضيئة ميات» - «دریاها عمیق» برای «أعماق البحار» و «دیده می‌شوند» برای «تُشَاهِدُهَا» خطا هستند.

گزینه ۴: «توسط» اضافه آمده. - «فرستاده می‌شود» برای «تَبَعْتُ» خطاست.

مشاوره توی تستای ترجمه به فعل و اسمای جمع و ضمیر توجه کنی، به گزینه درست می‌رسی. در صورت اومدن ترکیبای اضافی و وصفی، ترجمه‌شون رو حتماً بررسی کن.

Hint

کارتن‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«يَرَى بَعْضُ السَّائِحِينَ إِيرَانَ بَلَدًا مُّمْتَازًا لِقَضَاءِ عَطَّلَاتِهِمْ لِأَنَّهَا تَحْتَوِي عَلَى الْعَدِيدِ مِنَ الْمُدُنِ وَ الْمَنَاطِقِ الثَّقَافِيَّةِ وَ التَّارِيخِيَّةِ»:

- ۱) برخی گردشگران ایران را سرزمینی عالی برای گذراندن تعطیلات خود می‌بینند، زیرا بسیاری از شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی را در بر دارد!
- ۲) برخی از گردشگران ایران را به دلیل داشتن شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی زیاد، کشوری عالی برای گذراندن تعطیلاتشان می‌دانند!
- ۳) برخی گردشگران برای گذراندن تعطیلات ایران را سرزمینی برجسته می‌بینند چون دارای شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی بسیاری است!
- ۴) ایران از دید برخی گردشگران سرزمین ممتازی است تا تعطیلات خود را بگذرانند برای این‌که آن شامل بسیاری از شهرها و مناطق فرهنگی و تاریخی می‌باشد!

مشاوره توجه به نوع و صیغه فعل، اسم مفرد و جمع به‌ویژه جمع مکسر، ضمیر به‌ویژه ضمیرای متصل و ترکیب وصفی و اضافی توی انتخاب گزینه درست خیلی کمک می‌کند. ترجمه مصدر به صورت فعل و فعل به صورت مصدر [جز در یکی دو مورد] از موارد خطا در ترجمه محسوب می‌شود.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۶

فعل، مصدر و ترکیب اضافی رو بررسی کن.

فعل مضارع = مضارع اخباری (می + بن مضارع + شناسه)

مثال يَذْهَبُ: می‌رود / تَكْتُبُ: می‌نویسیم / يَجْلِسُونَ: می‌نشینند

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

یَرَى (مضارع): می‌بینند (رَدّ گزینه‌های (۲) و (۴)) - لِقَضَاءِ عَطَّلَاتِهِمْ: برای گذراندن تعطیلات خود، برای گذراندن تعطیلاتشان (رَدّ گزینه‌های (۳) و (۴)) - تَحْتَوِي عَلَی: در بر دارد، شامل ... می‌باشد، دارای ... است. (رَدّ گزینه (۲)) - الْعَدِيدِ مِنَ الْمُدُنِ: بسیاری از شهرها ... (رَدّ گزینه‌های (۲) و (۳))

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): «به دلیل داشتن شهرها و ... تاریخی زیاد» برای «تحتوی عَلَی الْعَدِيدِ مِنَ الْمُدُنِ و ... التَّارِيخِيَّةِ» و «می‌دانند» برای «یَرَى» خطا هستند.

گزینه (۳): «تعطیلات» برای «عَطَّلَاتِهِمْ» و «... تاریخی بسیاری» برای «الْعَدِيدِ مِنَ الْمُدُنِ و ... التَّارِيخِيَّةِ» خطا هستند.

گزینه (۴): «ایران از دید برخی گردشگران سرزمین ممتازی است» برای «يَرَى بَعْضُ السَّائِحِينَ إِيرَانَ بَلَدًا مُّمْتَازًا» و «تا تعطیلات خود را بگذرانند» برای «لِقَضَاءِ عَطَّلَاتِهِمْ» خطا هستند.

(سؤال ۵ قسمت ۲) - امتحان نوبتی فرورد ۱۴۰۳

ترجم الآیة و العبارات إلى الفارسیة:

(ز) يَرَى بَعْضُ الْمُسَافِرِينَ إِيرَانَ بَلَدًا مُّمْتَازًا لِقَضَاءِ الْعَطَّلَاتِ.

«يَلْعَنُ الْقِطُّ أَقْدَامَهُ الْمَجْرُوحَةَ بِلِسَانِهِ الْمُطَهَّرِ عِدَّةَ مَرَّاتٍ حَتَّى تَلْتَمِمْ!»:

- (۱) گریه با زبان پاک خود چند بار پاهای زخمی‌اش را لیس می‌زند تا التیام یابد!
- (۲) چند بار پاهای زخمی گریه را با زبان پاک‌کننده‌اش می‌لیسد تا بهبود یابد!
- (۳) گریه چند بار پاهای زخمی خود را با زبان پاک‌کننده‌اش لیس می‌زند تا بهبود یابد!
- (۴) چند بار گریه زخمی پاهایش را با زبان پاک‌کننده خود می‌لیسد تا بهبود یابد!

مشاوره تشخیص نوع و صیغه فعل، ترکیب اضافی - وصفی، بازی و جابه‌جایی کلمات در ساختار ترجمه، توی انتخاب گزینه درست بسیار کمک‌کننده‌ست.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۵

فعل‌ها رو بررسی کن! ترکیب‌های وصفی - اضافی و همین‌طور بازی کلمات رو هم ببین!

Hint

درس‌نویس Box

● حرف «حَتَّى» + فعل مضارع = تا + مضارع التزامی (ب + بن مضارع + شناسه)

● **مثال** يَذْهَبُ: می‌رود

حَتَّى يَذْهَبَ: تا برود

تَجْلِسُ: می‌نشینم

حَتَّى تَجْلِسَ: تا بنشینم

● در ترجمه ترکیب اضافی - وصفی، ابتدا صفت و بعد مضاف‌الیه می‌آید.

● **مثال**

عباد	اللَّهِ	الصَّالِحِينَ	بندگان	صالح	خدا
مضاف و موصوف / مضاف‌الیه	/	صفت	/	صفت	مضاف‌الیه
فَرِيقَ	نا	الفَائِزِ:	تیم	برنده	ما
مضاف و موصوف / مضاف‌الیه	/	صفت	/	صفت	مضاف‌الیه

پاسخ خیلی تشریحی ✓

أَقْدَامَهُ الْمَجْرُوحَةَ (ترکیب اضافی - وصفی): پاهای زخمی خود، پاهای زخمی‌اش (ردّ گزینه‌های (۲) و (۴)) - لِسَانِهِ الْمُطَهَّرِ (ترکیب اضافی - وصفی): زبان پاک‌کننده‌اش، زبان پاک‌کننده خود (ردّ گزینه (۱)) - حَتَّى تَلْتَمِمْ (ضمیر «هی» که در فعل پنهان است به «أقدام» برمی‌گردد): تا بهبود یابند، تا التیام یابند (ردّ گزینه‌های (۱) و (۴))

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «پاک» برای «المُطَهَّر» و «التیام یابد» برای «حَتَّى تَلْتَمِمْ» خطا هستند.

گزینه (۲): «پاهای زخمی گریه» برای «الْقِطُّ أَقْدَامَهُ الْمَجْرُوحَةَ» خطاست.

گزینه (۴): «گریه زخمی پاهایش» برای «الْقِطُّ أَقْدَامَهُ الْمَجْرُوحَةَ» و «بهبود یابد» برای «حَتَّى تَلْتَمِمْ» خطا هستند.

عین الخطأ: ۴۰

- (۱) ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾: و او کسی است که توبه را از بندگان قبول می‌کند!
 (۲) لَا يُصَدِّقُ الْعَاقِلُ قَوْلَ الَّذِي يَكْذِبُ كَثِيرًا: عاقل حرف کسی را که راست نمی‌گوید بسیار دروغ می‌پندارد!
 (۳) ﴿وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾: و از خدا آمرزش بخواهید زیرا خدا آمرزنده و مهربان است!
 (۴) سَيَسْتَخْرِجُ فَأَلْحونَ قَرِينَا المِیاءَ مِنَ الأَرْضِ بِحَفْرِ الأَبَارِ: کشاورزان روستایمان با کندن چاه‌ها آب‌ها را از زمین استخراج خواهند کرد!

مشاوره از تست‌های چهاربه‌چهار نترس! به‌خرده زمان‌بره ولی خوبی‌ش اینه برای هر عبارت، به ترجمه اومده که یا درسته یا غلط؛ حتی به وقتایی معنای واژه درست ترجمه نشده، پس اگه تمرین و تکرار کنی این تیپ سؤال می‌شه نقطه قوتت.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶

به معنی فعل‌های ثلاثی مجرد و مزید و همچنین جابه‌جایی معانی توجه کن!

Hint

درسی Box

● فعل مضارع = مضارع اخباری (می + بن مضارع + شناسه)

● مثال یَذْهَبُ: می‌رود / أَكْتُبُ: می‌نویسم / تَجْلِسُونَ: می‌نشینید

● فعل مضارع منفی = مضارع اخباری منفی (نمی + بن مضارع + شناسه)

● مثال لا یَذْهَبُ: نمی‌رود / لا أَكْتُبُ: نمی‌نویسم / لا تَجْلِسُونَ: نمی‌نشینید

● سَ / سَوَفَ + مضارع = مستقبل (خواهم، خواهی، خواهد ... + بن ماضی)

● مثال سَيَذْهَبُ: خواهد رفت

سَوَفَ أَكْتُبُ: خواهم نوشت

سَتَجْلِسُونَ: خواهید نشست

● وقتی فعل‌های ثلاثی مجرد به وزن‌های ثلاثی مزید برده می‌شوند معنایشان تغییر می‌کند:

عَلِمَ: (ثلاثی مجرد): دانست

عَلَّمَ (باب تفعیل): یاد داد

تَعَلَّمَ (باب تفعُّل): یاد گرفت

شکل درست ترجمه: «لَا يُصَدِّقُ (مضارع منفی از باب تفعیل): باور نمی‌کند» ترجمه عبارت: «عاقل حرف کسی را که زیاد دروغ می‌گوید باور نمی‌کند!»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) ﴿وَلَا تَظْلِمُ زَيْتًا أَحَدًا﴾ و هیچ کس به پروردگارت ستم نمی کند!
 (۲) ما عِنْدِي وَصَفَةٌ وَأُرِيدُ هَذِهِ الْأَدْوِيَّةَ الْمَكْتُوبَةَ عَلَى الْوَرَقَةِ: نسخه‌ای ندارم، و این داروی نوشته‌شده بر روی برگه را می‌خواهم!
 (۳) ﴿تَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَ تَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ﴾ آیا مردم را به نیکی دستور می‌دهید و خودتان را فراموش می‌کنید!
 (۴) أَشْتَرِي هَذِهِ الْأَطْعَمَةَ لِإِمْلَائِي فِي الْقَافِلَةِ: این غذاها را برای دوستانم در کاروان خریدم!

مشاوره شناخت و ترجمه فعل‌ها همیشه مورد توجه طراحان است. پس بهتره نوع و صیغه، مجرد یا مزید بودن و معادل فارسی فعل‌ها رو یاد بگیری.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبنا: درس‌های ۵ و ۶

به زمان و صیغه فعل‌ها توجه کن، جمع مکسر‌ها رو هم ببین!

● «ما»ی نفی + عِنْدَ + اسم / ضمیر = ندارم، نداری، ندارد

● **مثال** ما عِنْدِي قَلَمٌ: قلمی ندارم.

● علاوه بر نوع و زمان فعل‌ها، صیغه آن‌ها نیز تعیین‌کننده است.

مثال

ذَهَبَ (ماضی، جمع مذکر غایب): رفتند

أَكْتُبُ (مضارع، متکلم وحده): می‌نویسم

إِجْلِسُوا (امر، جمع مذکر مخاطب): بنشینید

شکل درست ترجمه در سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): پروردگارت به کسی ستم نمی‌کند.

گزینه (۲): الأدویة (جمع مکسر) ... : داروهای ...

گزینه (۴): أَشْتَرِي (مضارع، متکلم وحده): می‌خرم

Hint

کارت‌های

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«فرزندانم روی شن ساحل تصویر زیبایی می کشیدند!»:

- (۱) أولادي يرسمون صورة جميلة على رمل الساحل!
- (۲) أولادي كانوا يرسمون صورة جميلة على رمل الساحل!
- (۳) كان الأولاد يرسمون على الرمل الساحل صورة جميلة!
- (۴) على رمل الساحل كان أولادي يرسمون صور جميلة!

مشاوره توی تست‌های فارسی به عربی، زمان و شخص فعل فارسی و هم‌زمان نوع و صیغه فعل‌ها و تناسب اجزای جمله تعیین‌کننده‌ست؛ در ضمن ترکیب اضافی و ترکیب وصفی و قواعد نوشتاری‌شون در عربی مورد توجه طراحه.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶

زمان فعل رو بررسی کن، به ترکیب اضافی و وصفی هم توجه کن!

ماضی استمراری از ترکیب «کان» با فعل مضارع ساخته می‌شود.

دانش‌آموزان تمرین‌هایشان را می‌نوشتند.]
 کان الطلاب یکتبون تمارینهم. / الطلاب كانوا یکتبون تمارینهم.
 کانت الطلاب یکتبن تمارینهن. / الطالبات کُن یکتبن تمارینهن.

می‌کشیدند (ماضی استمراری): كانوا يرسمون، کان... يرسمون (کان + فعل مضارع؛ ردّ گزینه (۱) - فرزندانم: أولادي (اسم + ضمیر؛ ردّ گزینه (۳) - شن ساحل: رمل الساحل (ترکیب اضافی؛ ردّ گزینه (۳) - تصویر زیبایی: صورة جميلة (موصوف و صفت، مفرد مؤنث؛ ردّ گزینه (۴))

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «يرسمون» برای «می‌کشیدند» خطاست.

گزینه (۳): «الأولاد» برای «فرزندانم» و «الرمل الساحل» برای «شن ساحل» خطا هستند.

گزینه (۴): «صور الجميلة» برای «تصویر زیبایی» خطاست.

Hint

درس‌نویس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي الْمَفْهُومِ لِهَذَا الْحَدِيثِ: «جَمَالُ الْعِلْمِ تَشْرُهُ وَ ثَمَرُهُ الْعَمَلُ بِهِ!»:

۱) بیاموز اگر چند دشوارت آید	که دشوار از آموختن گردد آسان
۲) چنین داد پاسخ که دانش گزین	چو خواهی ز پروردگار آفرین
۳) ای که دانش به مردم آموزی	آنچه گویی به خلق خود بنیوش
۴) جز علم طلب مکن تو اندر عالم	چیزی که تو را ز غم رهاند، علم است

مشاوره سؤال مفهوم از آیات، احادیث و ضرب‌المثل‌های کتاب درسی طرح می‌شود، اما گزینه‌ها علاوه بر کتاب درسی از شعرها و حدیث‌های مرتبط که خارج از کتابه هم می‌آید، پس آگه به شعر و ضرب‌المثل و کتاب‌های ادبی علاقه داری، در انتخاب گزینه مورد نظر طراح تواناتری.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۲

مفهوم حدیث صورت سؤال در مورد «عملگرایی ناشر علم» است!

با توجه به حدیث «زیبایی دانش گسترش آن و نتیجه آن، عمل به آن است»، گزینه (۳) از نظر مفهوم درست است.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● اقرأ النص التالي ثم أجب عن الأسئلة بما يناسب النص (٤٤-٤٦):

إنَّ إيرانَ مشهورةً بالكثيرِ مِنَ المناطقِ الخَلابَةِ وَ المعالمِ التاريخيةِ الثقافية؛ وَ فيها صناعاتٌ يدويَّةٌ تجذبُ السَّائِحِينَ مِنْ كُلِّ العالَمِ. شهَّدتْ إيرانُ مِنْ بدايةِ عامِ ١٣٩٠ إلى نهايةِ ١٣٩٨ تُمُوًّا مَلحوظًا في السَّيَاحَةِ، تَمَلِّكُ إيرانُ المِرتبَةَ العاشرةَ في المَعالمِ الأثريَّةِ وَ التاريخيَّةِ وَ الخامِسةَ في المَعالمِ الطَّبيعيَّةِ في العالَمِ، فَهِيَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَحْصُلَ مِنَ السَّيَاحَةِ عَلى ثَروَةٍ عَظِيمَةٍ بَعْدَ التَّنْطِ. تَنوُّعُ مَعالمِ إيرانِ وَ الثَّقافةِ الغَنِيَّةُ لِشعبِها، وَ اسْتِقْرارُ الوَضعِ الأَمَنيِّ فيها يُشجِّعُ السَّائِحِينَ إلى السَّفَرِ إليها لِرُؤيَةِ جَمالِ آثارِها وَ طَبِيعَتِها الخَلابَةِ. ترجمه متن:

ایران به بسیاری از مناطق جذاب و آثار تاریخی و فرهنگی مشهور است؛ و در آن صنایع دستی وجود دارد که گردشگران را از همهٔ جهان جذب می‌کند. ایران از آغاز سال ۱۳۹۰ تا پایان ۱۳۹۸ شاهد رشد قابل ملاحظه‌ای در گردشگری بوده است، ایران در [زمینه] آثار باستانی و تاریخی رتبهٔ دهم و در آثار طبیعی رتبهٔ پنجم را در جهان دارد، پس آن می‌تواند بعد از نفت از گردشگری ثروت بزرگی به دست بیاورد. تنوع آثار ایران و فرهنگ غنی ملت آن، و استقرار وضعیت ایمن در آن، گردشگران را به سفر به آن برای دیدن زیبایی آثار و طبیعت جذابش تشویق می‌کند.

عَيِّنِ الصَّحِيحَ حَسَبَ النَّصِّ:

٤٤

- (١) شهَّدتْ إيرانُ تُمُوًّا جَيِّدًا في السَّيَاحَةِ لِمُدَّةِ ثَماني سَنَوَاتٍ مُنذُ عامِ ١٣٩٠!
- (٢) التَّنْطُ أَهمُّ ثَروَةٍ وَطَنِيَّةٍ لِإيران!
- (٣) عَدَدُ المَعالمِ التاريخيَّةِ وَ الثقافيَّةِ في إيرانِ قَليلٌ!
- (٤) إنَّ إيرانَ تَمَلِّكُ المِرتبَةَ الخامِسةَ في المَعالمِ التاريخيَّةِ!

مشاوره برای پاسخ به تست‌های درک مطلب، بهتره یک بار درک مطلب رو سریع بخونی تا هم مفهوم کلی متن رو درک کنی و هم زیر جزئیات خط بکشی. سوالات درک مطلب بیشتر جزء بین هستش؛ یعنی از مطالب جزئی متن میاد و کمی هم کل‌بینه؛ یعنی از مفهوم کلی متن میاد و حتی ممکنه عبارتی خارج از متن اما مرتبط با مفهوم متن نیز آورده شه.

پاسخ: گزینه ٢

زیرمبهدت: درک مطلب - درس ٩

تذکر: صورت تست رو با دقت بخون و بعد تمام گزینه‌ها رو بررسی کن و در صورت نیاز به متن مراجعه کن تا گزینهٔ درست یا خطا رو انتخاب کنی!

ترجمهٔ گزینه‌ها:

- گزینه (١): ایران از سال ١٣٩٠ به مدت هشت سال رشد خوبی را در گردشگری شاهد بوده است! (نادرست)
- گزینه (٢): نفت مهم‌ترین ثروت ملی ایران است! (درست)
- گزینه (٣): تعداد آثار تاریخی و فرهنگی در ایران اندک است! (نادرست)
- گزینه (٤): ایران در [زمینه] آثار باستانی و تاریخی رتبهٔ پنجم را دارد! (نادرست)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۴۵

«... سبب تشجيع السائحین إلى السفر إليها؟» عین الخطأ حسب النص:

- (۱) استقرار الوضع الأمني في إيران!
- (۲) تنوع معالم إيران!
- (۳) طبيعة إيران الخلابة!
- (۴) الثقافة الغنية لشعب إيران!

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبفت: متن درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمة گزینهها:

- گزینه (۱): استقرار وضعیت ایمن در ایران! (درست)
- گزینه (۲): تنوع آثار ایران! (درست)
- گزینه (۳): طبیعت جذاب ایران! (نادرست)
- گزینه (۴): فرهنگ غنی ملت ایران! (درست)

- ۱) يَتَسَجَّعُ: فعلٌ مضارعٌ من باب تَفْعِيلٍ (لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ وَاحِدٌ) - مفردٌ مذکرٌ غائبٌ - متعَدٌّ / خبرٌ من نوع الجملة
- ۲) شَهِدْتُ: فعلٌ ماضٍ من مجرد ثلاثي (لَيْسَ لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ) - مفردٌ مؤنثٌ غائبٌ - متعَدٌّ / فعلٌ و «إيران» فاعله
- ۳) مَلْحُوظًا: اسمٌ معرَبٌ على وزن «مفعول» - مفردٌ - مذکرٌ / صفةٌ للمفعول «نموا» و منصوب
- ۴) السَّائِحِينَ: اسمٌ على وزن «فَاعِلٍ» - جمعٌ سالمٌ للمذکر - معرَبٌ / مفعولٌ و منصوبٌ بالفتحة

مشاوره برای پاسخ به تیپ سؤالی که گزینه خطا رو برای چهار کلمه خط کشیده شده در متن می‌خواد، باید خصوصیات فردی اسم و فعل بررسی شه تا خطا پیدا بشه. برای «محل اعراب (نقش کلمات در جمله)» باید توی متن نقش کلمه در جمله اسمیه یا فعلیه مشخص شه.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: قواعد - درس‌های ۵ و ۶

محل اعرابی (نقش کلمه‌ها) رو بررسی کن.

درسی Box

● بعد از تشخیص نوع کلمه مواردی که تا الان خوانده شد مورد بررسی قرار می‌گیرد:

فعل: ماضی یا مضارع یا امر - صیغه چندمی (دو صیغه «مفرد مذکر غایب» و «مفرد مؤنث غایب» یا «لغائبه» بیشتر از صیغه‌های دیگر می‌آید) - ثلاثی مجرد یا ثلاثی مزید (حروف اصلی، حروف زائد، مصدر، باب و ...) - لازم یا متعدی ...

اسم: مفرد یا مثنی یا جمع (نوع جمع و مفرد آن) - مذکر یا مؤنث - معرَب یا مبنی - وزن اسم

المحلّ الإعرابی: نقش‌های اصلی کلمه در جمله اسمیه (مبتدا و خبر) و فعلیه (فعل، فاعل و مفعول) و نقش‌های فرعی (مضاف‌إلیه و صفت و ...)

حالات اعراب و علامت آن:

اعراب رفع و علامت آن «تَ»، واو (وَنَ) در جمع مذکر، الف (اِنَ) در مثنی = کلمات دارای اعراب رفع را «مرفوع» می‌نامند.

اعراب نصب و علامت آن «ئَ»، یاء (یَنَ) در جمع مذکر، یا (یِنَ) در مثنی = کلمات دارای اعراب نصب را «منصوب» می‌نامند.

اعراب جر و علامت آن «یَ»، یاء (یَنَ) در جمع مذکر یا (یِنَ) در مثنی = کلمات دارای اعراب جر را «مجرور» می‌نامند.

● اعراب «فاعل، نایب فاعل، مبتدا و خبر و صفاتشان» مرفوع است.

● اعراب «مفعول و صفتش» منصوب است.

● اعراب «مضاف‌إلیه» مجرور است.

● چند مثال از محل اعراب کلمات در جملات زیر:

عَلِيٌّ يَتَجَحَّجُّ: عَلِيٌّ موفق می‌شود.

مبتدا خبر از نوع جمله

هَذَا الْكِتَابُ نَافِعٌ: این کتاب سودمند است.

مبتدا خبر از نوع اسم و مرفوع به ضمه

و مبنی

كُتِبَ الطَّالِبُ الْمَجْدُ جَوَابُ التَّمْرِينِ: دانش‌آموز کوشا پاسخ تمرین را نوشت.

فعل فاعل صفت مفعول مضاف‌إلیه

و مرفوع به ضمه و مرفوع به ضمه و منصوب به فتحة و مجرور به کسره

شکل درست خطا: «منصوب بالفتحة» ← «منصوب بالياء»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● عَيْنِ الْمُنَابِبِ لِلجَوَابِ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ (٤٧-٥٠):

عَيْنِ الْخَطَأِ فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

٢٧

- ١) لِلغُرَابِ صَوْتٌ يُحَدَّرُ بِهِ بَقِيَّةَ الْخَيَوَانَاتِ حَتَّى تَبْتَعِدَ عَنِ مِنتَقَةِ الْخَطَرِ!
- ٢) يَكْذِبُ الْإِنْسَانُ الضَّعِيفُ وَ يَصْدُقُ الْإِنْسَانُ الْقَوِيُّ!
- ٣) قَدْ سَجَّلَتْهَا مُنْتَظِمَةُ الْيُونِسْكَو الدُّوَلِيَّةُ فِي قَائِمَةِ التُّرَاثِ الْعَالَمِيِّ!
- ٤) الشَّرْطِيُّ يَحْفَظُ الْأَمْنَ بِالْكَلَابِ!

مشاوره با این که از ضبط حرکات توی کتاب درسی سؤال مستقیم نیومده ولی در محتوای کتاب وجود داره؛ تا این جا که خوندمیم به طور کلی حرکات میانی و گاهی ابتدایی فعل های ثلاثی مزید و مصدرشون، و هم چنین تلفظ فارسی کلمات عربی از مواردیه که مورد توجه طراحه؛ پس بهتره وزن های ماضی و مضارع و امر و مصدر باب های ثلاثی مزید و هم چنین مبحث اختصاصی که همون اعراب و علامت اسمها با توجه به نقششون در جمله است رو یاد بگیری.

پاسخ: گزینة ٢

زیرمبدا: درس های ٥ و ٦

به وزن فعل های ثلاثی مزید و علامت اعراب اسمها توجه کن!

Hint

درس Box

● عین الفعل (دومین حرف اصلی) در ماضی باب های ثلاثی مزید (به جز دو باب) حرکت فتحه (ت) دارد و عین الفعل در مضارع و امرشان حرکت کسره (ب) دارد.

● **مثال** افْتَحَرَ (ماضی بر وزن «افْتَعَلَ»)

يَفْتَحِرُ (مضارع بر وزن «يَفْعَلُ»)

اِفْتَحِرْ (امر بر وزن «افْتَعِلْ»)

● عین الفعل (دومین حرف اصلی) در ماضی و مضارع و امر باب های «تَفَعَّلَ» و «تَفَاعَلَ» حرکت فتحه (ت) دارد.

● **مثال** تَفَدَّمَ (ماضی بر وزن «تَفَعَّلَ»)

يَتَفَدَّمُ (مضارع بر وزن «يَتَفَعَّلُ»)

تَفَدَّمْ (امر بر وزن «تَفَعَّلْ»)

● برخی از کلمات عربی از جمله برخی از مصدرهای ثلاثی مزید، در تلفظ فارسی، حرکت عین الفعلشان تغییر می کند.

● **مثال** مُشَاهَدَةٌ (مصدر باب «مُفَاعَلَةٌ»)

مُشَاهِدَةٌ (تلفظ فارسی)

● اعراب «فاعل، نایب فاعل، مبتدا و خبر و صفاتشان» مرفوع و علامتشان (ضمه َ، الف (اِ، وَاو (وَا)) است.

● اعراب «مفعول و صفتش» منصوب و علامتشان (فتحه ُ، ياء (يِنِ / يَنَّ)) است.

● اعراب «مضاف الیه و صفتش» مجرور و علامتشان (کسره ِ، ياء (يِنِ / يَنَّ)) است.

● «[قَدْ] سَجَّلَتْ» ← «قَدْ سَجَّلَتْ»: ماضی للغائبه از باب تفعیل بر وزن «فَعَّلَتْ» است و عین الفعل آن حرکت فتحه (ت) می گیرد.

● «الدُّوَلِيَّةُ» ← «الدُّوَلِيَّةُ» در ترکیب اضافی وصفی «مُنْتَظِمَةُ الْيُونِسْكَو الدُّوَلِيَّةُ»: سازمان بین المللی یونسکو» صفت به تبعیت از موصوف

خود «مُنْتَظِمَةُ»: فاعل و مرفوع» علامت ضمه (ت) می گیرد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عین ما فيه الفاعل مرفوعاً بالواو:

- ۱) يَحْتَرِّمُ الطُّلَّابُ الْمُؤَدِّبُونَ الْمُعَلِّمِينَ!
- ۲) تُسْتَخْدِمُ الطُّيُورُ بَعْرِيزَتَهَا الْأَعْشَابَ الطَّبِيبَةَ فِي عِلَاجِهَا!
- ۳) قَدْ مَضَتْ قُرُونٌ عَدِيدَةٌ لِيَكْتَشِفَ الْعُلَمَاءُ أَسْرَارَ الْبِحَارِ!
- ۴) يَسْتَطِيعُ الْعَوَاصُونَ التَّقَاطُ صَوْرَ فِي أَضْوَاءِ هَذِهِ الْأَسْمَاكِ!

مشاوره گاهی سؤال ترکیبی داده می‌شود. به این شکل که اعراب و علامت اسم با توجه به تعداد آن (مفرد، مثنی، جمع) مورد سؤال قرار می‌گیرد؛ پس بهتره محل اعراب رو با حالات و علامتاشون یاد بگیریم.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶

به نوع جمع فاعل توجه کن.

● شروع جمله با فعل باشد اجزای اصلی آن «فعل» و «فاعل» و اگر فعل متعدی باشد، «مفعول» است.

علاوه بر اجزای اصلی، برخی جمله‌ها نقش‌های دیگری مانند «صفت، مضاف‌الیه و ...» نیز دارند.

● فاعل جمع مذکر سالم باشد، با علامت «واو (ونَ)» بعد از فعل می‌آید و گاهی دارای صفت است که از نظر علامت آخر از آن پیروی می‌کند.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): «الطُّلَّابُ» جمع مکسر، و فاعل و مرفوع به ضمه - «الْمُؤَدِّبُونَ» جمع مذکر سالم، صفت آن و مرفوع به «واو» است.

گزینه (۲): «الطُّيُورُ» جمع مکسر، و فاعل و مرفوع به ضمه است.

گزینه (۳): «قُرُونٌ» جمع مکسر، و فاعل و مرفوع به ضمه است.

گزینه (۴): «الْعَوَاصُونَ» جمع مذکر سالم، و فاعل و مرفوع به «واو» است.

Hint

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عین المفعول یختلف فی الإعراب:

- (۱) قَرَأَ الطَّالِبُ المَجِدَّ قَصِيدَةَ رَائِعَةً!
- (۲) يُمَكِّنُ أَنْ يَسْتَخْدِمَ البَشَرَ يَوْمًا هَذِهِ المَعْجَزَةُ البَحْرِيَّةُ!
- (۳) «لَا يَكْلَفُ اللهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا»
- (۴) سَاعَدَتِ المُمَرِّضَاتُ المَرَأَةَ الَّتِي تُصَادِمُ بِالسِّيَارَةِ!

مشاوره نقش اسمها و به‌ویژه ضمایر متصل در قواعد «محل اعراب» می‌تونه چالشی بشه؛ پس یادگیری ضمایر به‌ویژه ضمیرای متصل و نقش و ترجمه‌شون هم توی فهم درس عربی و هم توی پاسخ به سؤالات ترجمه و قواعد بسیار مهمه.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبهد: درس‌های ۵ و ۶

سه‌تا از مفعول‌ها شبیه هم هستند!

- فعل متعدی علاوه بر فاعل برای خود مفعول دارد که اگر اسم معرب باشد، غالباً بعد از فاعل با علامت «تَ، يَنْ، ابَّ، ابَّ» دیده می‌شود و اگر ضمیر باشد، به آخر فعل متصل می‌شود.
- قَرَأَ الطَّالِبُ الدَّرْسَ. (قَرَأَ: فعل متعدی - الطَّالِبُ: فاعل و مرفوع به ضمه - الدَّرْسَ: مفعول و منصوب به فتحه)
- اسم‌های مبنی (ضمایر منفصل و متصل، اسم‌های اشاره ...) علامت آخرشان با توجه به نقش تغییر نمی‌کند.
- رَأَيْتَ هَؤُلَاءِ الطَّالِبَاتِ. (رَأَيْتَ: فعل متعدی - هَؤُلَاءِ: مفعول و مبنی)
- يُسَاعِدُكَ المَعْلَمُ. (يُسَاعِدُ: فعل متعدی - كَ: مفعول و مبنی - المَعْلَمُ: فاعل و مرفوع به ضمه)
- لِبِاسِكَ تَطْيِيفٌ. (لِبِاسِكَ: مبتدا و مرفوع - كَ: مضاف‌الیه و مبنی - تَطْيِيفٌ: خبر و مرفوع به ضمه)

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): «قَرَأَ» فعل متعدی و «قَصِيدَةَ» اسم معرب، مفعول و منصوب به فتحه است.
- گزینه (۲): «أَنْ يَسْتَخْدِمَ» فعل متعدی و «هَذِهِ» اسم اشاره، مفعول و مبنی است.
- گزینه (۳): «لَا يَكْلَفُ» فعل متعدی و «نَفْسًا» اسم معرب، مفعول و منصوب به فتحه است.
- گزینه (۴): «سَاعَدَتِ» فعل متعدی و «المَرَأَةَ» اسم معرب، مفعول و منصوب به فتحه است.

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۹۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

عین المفعول یختلف عن الباقي:

- (۱) دعانا المَعْلَمُ أَنْ نَسْتَمِعَ إِلَى الدَّرْسِ جَيِّدًا.
- (۲) يُعْرِفُنَا الوَالِدُ عَلَى حَقَائِقِ الحَيَاةِ المُرَّةِ و الحَلْوَةِ.
- (۳) يَدْخُلُنَا اللهُ بِرَحْمَتِهِ الكَثِيرَةِ فِي عِبَادَةِ الصَّالِحِينَ.
- (۴) شَاهَدْنَا الفِلمَ العِلْمِيَّ الَّذِي كَانَتْ مَشَاهِدُهُ رَائِعَةً.

عین الخبر جمله: ۵۰

- (۱) صَدِيقَايَ الذِّكْرَانِ وَقَفَا فِي بَدَايَةِ السَّاحَةِ الْأُولَى!
- (۲) لِسَانُ الْقَطِّ سِلَاحٌ طَبِئِي دَائِمًا
- (۳) الْأَعْشَابُ الطَّبِئَةُ تَبَاتَاتٌ مُفِيدَةٌ لِلْمُعَالَجَةِ تَسْتَفِيدُ مِنْهَا كَدَوَاءً!
- (۴) الْمُعَلِّمُونَ حَاضِرُونَ فِي مَهْرَجَانِ الْمَدْرَسَةِ!

مشاوره به وقتایی توی قواعد کتاب، موضوعی مستقیم نیومده، مثل «انواع خبر» که توی قواعد درس پنج نیومده ولی توی محتوای درس وجود داره؛ پس طراح می‌تونه ازش سؤال طرح کنه.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶

دنبال خبر به شکل فعل بگرد.

Hint

درس‌نویس Box

خبر در جمله اسمیه بر سه نوع است: اسم - جمله (فعل) - جار و مجرور یا ظرف (خبر از نوع جار و مجرور یا ظرف در صورت سؤال نمی‌آید ولی در محتوا وجود دارد).
 التلمیذُ ناجِحٌ. (التلمیذُ: مبتدا - ناجِحٌ: خبر از نوع اسم): دانش‌آموز موفق است.
 هوَ یتَجَحُّ. (هو: مبتدا - یتَجَحُّ: خبر از نوع جمله [فعلیه]): او موفق می‌شود.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): «صديقان» مبتدا و «وقفوا» خبر از نوع جمله (فعل) است.
 گزینه (۲): «لسان» مبتدا و «سلاح» خبر از نوع اسم است.
 گزینه (۳): «الأعشاب» مبتدا و «تباتات» خبر از نوع اسم است.
 گزینه (۴): «المعلمون» مبتدا و «حاضرون» خبر از نوع اسم است.

۵۱ کدام گزینه به علت اقدام لشکرکشی داریوش یکم به شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی اشاره می کند؟

- (۱) سرکوب گوماتنه مُغ و دیگر شورشیان و مدعیان قدرت
- (۲) دفع حملات قبایل صحراگرد سُکایی
- (۳) گسترش قلمرو حکومت هخامنشیان در آسیا
- (۴) گسترش جاده شاهای به مناطق مختلف دنیا

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: درس ۹

داریوش یکم (داریوش بزرگ) به منظور دفع حملات قبایل صحراگرد سُکایی، به مناطق دوردستی در شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی لشکرکشی کرد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پس از مرگ مشکوک کمبوجیه، داریوش یکم که از شاخه دیگر خاندان هخامنشی بود، با همراهی تعدادی از سران خاندانهای بزرگ پارسی، گوماتنه مُغ و دیگر شورشیان و مدعیان قدرت را سرکوب کرد و بر تخت شاهی نشست.

نکته

هر یک از عبارات زیر، به ترتیب، به توصیف کدام یک از فرمانروایان ایران باستان پرداخته است؟

(الف) حکومت ماد در زمان فرمانروایی او، به اوج قدرت رسید.

(ب) اسکندر مقدونی در دوره او به ایران حمله کرد.

(ج) در دوران فرمانروایی او، سلسله اشکانیان از یک حکومت محلی در شرق فلات ایران به پادشاهی قدرتمندی تبدیل شد.

(د) والریانوس، امپراتور روم در زمان فرمانروایی او به اسارت ساسانیان درآمد.

(۱) آستیاگ - اردشیر دوم - مهرداد دوم - شاپور دوم

(۲) آستیاگ - داریوش سوم - مهرداد دوم - شاپور دوم

(۳) هئوخشتر - داریوش سوم - مهرداد یکم - شاپور یکم

(۴) هئوخشتر - اردشیر دوم - مهرداد یکم - شاپور یکم

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس های ۹ و ۱۰

درس Box

در زیر به صورت خلاصه با پادشاهانی که گزینه صحیح نبودند، آشنا می شویم:

آستیاگ، پسر و جانشین هئوخشتر لیاقت و درایت پدر را نداشت و دوران طولانی سلطنت خود را صرف خوش گذرانی و گردآوری ثروت کرد. بزرگان طوایف ماد و توده مردم که از عملکرد آستیاگ ناخشنود بودند، بر ضد او با کورش هخامنشی همدست شدند. سرانجام با فتح هگمتانه به دست کورش، حکومت ماد برافتاد.	آستیاگ
خاندان هخامنشی از زمان پادشاهی اردشیر دوم که از ۳۵۸ تا ۴۰۴ ق.م. حکومت می کرد، دچار تفرقه درونی شد.	اردشیر دوم
فتوحات مهرداد دوم، وسعت قلمرو اشکانیان را به نهایت خود رساند و پایه های قدرت و سلطنت آنان استوار شد.	مهرداد دوم
قبایل بیابان گرد عرب نیز دائماً به شهرها و آبادی های ایران در حاشیه جنوبی خلیج فارس و دریای عمان دستبرد می زدند. به همین دلیل، شاپور دوم ساسانی در عملیاتی نظامی، اعراب متجاوز را به سختی گوش مالی داد.	شاپور دوم

بررسی عبارت ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) حکومت ماد در زمان فرمانروایی هئوخشتر، سومین پادشاه مادی به اوج قدرت رسید.

(ب) داریوش سوم، آخرین فرمانروای هخامنشی که مدتی پس از قتل اردشیر سوم بر تخت شاهی نشست، دلیر و جوانمرد بود، اما تدبیر و درایت شاهان نخست هخامنشی را نداشت. در زمان او، اسکندر با سپاهی بسیار قوی، آموزش دیده و تشنه قتل و غارت به ایران تاخت.

(ج) مهرداد یکم با تسلط بر مناطق وسیعی در سرتاسر ایران، قدرت و قلمرو حکومت اشکانی را به طور چشمگیری افزایش داد. در دوران فرمانروایی او، سلسله اشکانیان از یک حکومت محلی در شرق فلات ایران به پادشاهی قدرتمندی تبدیل شد.

(د) در دو جنگی که در زمان شاپور یکم میان ساسانیان و رومیان اتفاق افتاد، در یکی از آن ها گردیانوس، امپراتور روم، کشته شد و در دیگری والریانوس، امپراتور روم به اسارت درآمد.

(سؤال ۱۰۸ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

هر یک از عبارات زیر، به ترتیب، توصیف کدام فرمانروای ایران است؟

- الف) از نقاشان و هنرمندان چیره‌دست زمان خود بود.
 ب) برای پیشرفت فعالیت‌های بخش کشاورزی، قوانین مالیاتی را اصلاح کرد.
 ج) دوره ۴۲ ساله حکومت او را عصر اقتدار و شکوفایی ایران توصیف کرده‌اند.
 د) در اواخر حکومت وی، سپاه ایران، بصره را تصرف کرد.
- ۱) ناصرالدین‌شاه قاجار - غازان‌خان - شاهرخ تیموری - شاهرخ افشار
 ۲) تهماسب اول صفوی - غازان‌خان - عباس اول صفوی - کریم‌خان زند
 ۳) تهماسب اول صفوی - شاهرخ تیموری - کریم‌خان زند - نادرشاه افشار
 ۴) ناصرالدین‌شاه قاجار - شاهرخ تیموری - عباس اول صفوی - شاهرخ افشار

یک پژوهشگر که تحقیقاتش بر دوره اشکانیان متمرکز است، دریافته است که میراث اشکانیان، بازگرداندن استقلال و حیثیت به ایران پس از یک دوره از تسخیر شدن کشور بود. کدام سیاست این سلسله، نقش اصلی را در احیای ایران و استقلالش داشته است؟

- (۱) سعی در از بین بردن میراث یونانی با ترویج دوباره ارزش‌های دینی و میهنی ایرانیان
- (۲) حفظ اقوام و فرقه‌های دینی گوناگون و حتی یونانی‌تباران ایران در کنار یکدیگر با آسان‌گیری و مداراجویی فرهنگی و دینی
- (۳) یکسان‌سازی فرهنگی و دینی اقوام مختلف ایرانی و یونانیان ساکن ایران با ترویج دین زرتشتی
- (۴) تلاش برای گسترش قلمرو ایران و از بین بردن فرهنگ یونانی با تلاش‌های نظامی و سیاسی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

اشکانیان با آسان‌گیری و مداراجویی فرهنگی و دینی، اقوام و فرقه‌های دینی گوناگون و حتی یونانی‌تباران ایران را که در سراسر قلمرو آن‌ها پراکنده بودند، در کنار یکدیگر حفظ کردند. سلسله اشکانی با اجرای چنین سیاست‌هایی بود که در دوران پس از اسکندر، توانست به ایران، استقلال و حیثیت دوباره ببخشد. اشکانیان به تدریج با پیوند دادن اجزای مختلف فرهنگ ایرانی و ترویج ایران‌گرایی، ایران را احیا کردند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در صورت وقوع کدام یک از رویدادها، موارد (الف) و (ب) در تاریخ ایران رخ می داد؟

الف) مردم در زندگی از امکانات یکسان برخوردار می شدند.

ب) زمین و دارایی طبقات بالا، میان تهیدستان تقسیم می شد.

۱) پیروزی جنبش مزدک در دوره پادشاهی قباد یکم

۲) کاهش قدرت اشراف، نجبا و موبدان در دوره پادشاهی خسرو انوشیروان

۳) عدم حمایت امپراتوری روم از جانشین هرمز چهارم در برابر بهرام چوبین

۴) قدرت گیری موبدان در دوره پادشاهی قباد یکم

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۰

در زمان پادشاهی قباد یکم (۵۳۱ - ۴۸۷ م)، حکومت ساسانی با جنبشی اجتماعی و اقتصادی به رهبری مزدک مواجه شد. مزدک، طرفدار برابری مردم در بهره مندی از منافع اقتصادی و اجتماعی بود. او اعتقاد داشت مردم باید در زندگی از امکانات یکسان برخوردار باشند و خواهان آن بود که زمین و دارایی طبقات بالا، میان تهیدستان تقسیم شود. در واقع جنبش مزدک بر تقسیم دارایی ها و امکانات طبقات بالا میان مردم تمرکز داشت.

در پایان دوران قباد، با هدایت خسرو، پسر و جانشین او، مزدک به مناظره ای ساختگی دعوت شد که در پایان آن، به همراه تعدادی از هوادارانش به قتل رسید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

با توجه به عقاید و باورهای مزدک، در صورت پیروزی جنبش وی، وقوع کدام یک از حالات زیر ممکن بود؟

(سؤال ۱۰۳ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

الف) قدرت سیاسی و اداره امور کشور از شاه و دربار، سلب و به طبقات پایین جامعه داده می شد.

ب) نظام غالب زمین داری تغییر می کرد و اراضی متعلق به طبقات بالا بین مردم تقسیم می شد.

ج) مردم طبقات پایین، مؤسسات و مراکز فرهنگی و آموزشی را در اختیار گرفته و از آن ها بهره مند می شدند.

د) مردم با تصاحب دارایی طبقات بالا و تقسیم آن، در زندگی از امکانات یکسان برخوردار می شدند.

۲) «الف» - «ج»

۱) «ج» - «د»

۴) «الف» - «ب»

۳) «ب» - «د»

کنکور

کدام گزینه به درستی اوضاع ایران پس از سقوط سلسلهٔ هخامنشی را بیان کرده است؟

- ۱) در نتیجهٔ مقاومت‌هایی که به شکل نافرمانی و شورش در مناطق مختلف صورت گرفت، بخش‌هایی از ایران از سلطهٔ بیگانگان خارج شد.
- ۲) مردم ایران به دلیل نبود حکومت مرکزی واحد و همچنین عدم امکانات لازم، نتوانستند علیه سلطهٔ بیگانگان اقدامی بکنند.
- ۳) مقاومت‌های سازمان‌یافته‌ای در مناطق مختلف ایران به دلیل نارضایتی مردم از سلطهٔ بیگانگان شکل گرفت.
- ۴) نافرمانی‌ها و شورش‌های پراکنده‌ای در مناطق مختلف ایران به دلیل نارضایتی مردم از سلطهٔ بیگانگان شکل گرفت.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۱۰

پس از سقوط هخامنشیان و تسلط اسکندر مقدونی بر ایران، مردم ایران به او و سربازانش به چشم بیگانه نگاه می‌کردند و از سلطهٔ بیگانگان بر سرزمینشان ناخرسند بودند. از این‌رو، مقاومت‌هایی به شکل نافرمانی و شورش در مناطق مختلف صورت گرفت. این نافرمانی‌ها و شورش‌ها به دلیل پراکنده‌بودن و نبود ارتباط و هماهنگی میانشان، به نتیجهٔ مطلوب نرسید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام مورد «وجه مشترک» شورش‌های ایرانی پس از سقوط دو سلسلهٔ هخامنشی و ساسانی، درست بیان شده است؟

(سؤال ۱۰۳ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

- ۱) بیشتر در مناطق شرقی فلات ایران به‌ویژه خراسان و سیستان شکل گرفتند.
- ۲) علی‌رغم شکست، زمینهٔ ایجاد تغییرات سیاسی را فراهم کردند.
- ۳) میان آن‌ها نوعی وحدت و هماهنگی وجود داشت.
- ۴) میان آن‌ها ارتباط و هماهنگی وجود نداشت.

کدام گزینه به ترتیب به مطالب سنگ‌نوشته‌های شاهان هخامنشی و اشارات نویسندگان یونانی دربارهٔ قانون، اخلاق و دادرسی در عصر هخامنشی اشاره دارد؟

- ۱) نکته‌ها و مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بیداد - وجود قوانینی که قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرد.
- ۲) وجود قوانینی که قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرد. - نکته‌ها و مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بیداد
- ۳) وجود قوانینی که قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرد. - وجود کتابی به نام مادیان هزاردادستان که تمامی مطالب حقوقی در آن ذکر شده است.
- ۴) نکته‌ها و مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بیداد - وجود کتابی به نام مادیان هزاردادستان که تمامی مطالب حقوقی در آن ذکر شده است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۱

- از اشارات نویسندگان یونانی معلوم می‌شود که در دوران هخامنشی، قوانینی وجود داشته که قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرده است. مثلاً هرودت به قانونی ایرانی اشاره می‌کند که براساس آن، شاه نباید کسی را به سبب یک بار ارتکاب جرم، به مرگ محکوم کند.
- در سنگ‌نوشته‌هایی که از شاهان هخامنشی به‌ویژه داریوش یکم بر جای مانده، نکته‌ها و مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت، راستی و اجتناب از دروغ و بیداد به چشم می‌خورد.

مجموعه‌ای از قوانین و محاکمات عصر ساسانی در کتاب «مادیان هزاردادستان» به زبان پهلوی گردآوری شده و منبع ارزشمندی برای آشنایی با نظام حقوقی و دادرسی آن دوره محسوب می‌شود.

مشاوره برای پاسخ‌دهی درست به سوالات کنکورهای سراسری در سال‌های اخیر، گاهی نیاز است بدانیم که گزاره از چه منبعی گرفته شده است. با مطالعهٔ دقیق کتاب درسی سعی کنید تا این مطلب را فراگیرید: «هر گزاره، خبر یا روایت تاریخی از چه منبعی گرفته شده است.»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

کدام موارد دربارهٔ نظام سیاسی و اداری ساسانیان مطلب درستی را بیان می‌کنند؟

الف) گردآوری و تألیف سفرنامه‌ها از جمله کارها و وظایف اصلی دبیران بود.

ب) زمانی که پادشاه در جنگ یا سفر بود، وزیر به عنوان جانشین او کشور را اداره می‌کرد.

ج) دبیران در بخش‌های مختلف تشکیلات اداری، مالیاتی، قضایی و نظامی کار می‌کردند و برخی از آنان با چند زبان و خط آشنا بودند.

د) تشکیلات اداری ساسانیان از اداره‌ها یا دیوان‌های مختلفی تشکیل شده بود که در رأس آن‌ها، پادشاه قرار داشت.

۲) «الف» - «د»

۱) «الف» - «ج»

۴) «ب» - «د»

۳) «ب» - «ج»

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۱

بررسی موارد نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) کار اصلی دبیران دورهٔ ساسانی، نگارش فرمان‌ها، نامه‌ها، اسناد و ثبت و ضبط آن‌ها بود، ولی کارهای دیگری مانند گردآوری و تألیف خدای‌نامه‌ها هم از وظایف ایشان بود.

د) تشکیلات اداری ساسانیان از اداره‌ها یا دیوان‌های مختلفی تشکیل شده بود که در رأس آن‌ها، وزیر بزرگ قرار داشت که به او «بزرگ فرمادار» می‌گفتند. وزیر، تحت نظارت مستقیم پادشاه کار می‌کرد و مجری فرامین او بود.

کدام گزینه دربارهٔ زنان و موقعیت و حقوق آنان در ایران باستان مطلب درستی را بیان می‌کند؟

- (۱) دربارهٔ زنان در دورهٔ ایران باستان اطلاعات نسبتاً کاملی از گروه‌ها و طبقات اجتماعی مختلف وجود دارد.
- (۲) در سراسر کتاب اوستا، آموزه‌ها به تناسب زن یا مرد بودن تفاوت دارند.
- (۳) شواهد و مدارکی که حضور زنان در فعالیتهای اقتصادی در بیرون از منزل را تأیید کنند، وجود ندارد.
- (۴) لوح‌های گلی هخامنشی به فعالیت زنان در کارگاه‌های شاهی اشاره کرده است.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبدا: درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

لوح‌های گلی کشف‌شده از تخت جمشید، بیانگر آن است که در زمان هخامنشیان، زن و مرد در کنار هم و با حقوقی برابر کار می‌کردند. تعدادی از کارکنان کارگاه‌های شاهی را زنان تشکیل می‌دادند و حتی مدیریت برخی از این کارگاه‌ها را بر عهده داشته‌اند و مردان، زیر دست آنان کار می‌کردند.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینهٔ (۱): دربارهٔ زنان و موقعیت و حقوق آنان در ایران باستان، مدارک و اطلاعات پراکنده‌ای وجود دارد که بیشتر مربوط به زنان طبقهٔ اشراف و مقام‌های حکومتی است.

گزینهٔ (۲): در قسمت‌هایی از کتاب اوستا که منسوب به زرتشت است، تفاوت چندانی میان مرد و زن وجود ندارد و شعار اصلی زرتشت، یعنی گفتار نیک، کردار نیک و پندار نیک، به یکسان برای زنان و مردان توصیه شده است.

گزینهٔ (۳): شواهد و مدارک متعددی وجود دارد که بر حضور زنان در فعالیتهای اقتصادی در بیرون از منزل دلالت دارد.

کدام گزینه به موضع موبدان درباره نابرابری‌های اجتماعی و امتیازات طبقه حاکم اشاره می‌کند؟

- ۱) اعتقاد داشتند این تفاوت‌ها و تمایزها برای حفظ نظم و ثبات کشور لازم است.
- ۲) تحرک اجتماعی و رفتن از یک طبقه به طبقه دیگر را برای رشد جامعه مفید می‌دانستند.
- ۳) معتقد بودند که نابرابری‌ها و امتیازات باعث به وجود آمدن فساد در جامعه می‌شود.
- ۴) تنها به برتر بودن روحانیون و رهبران دینی اعتقاد داشتند و امتیازات سایر گروه‌ها را نادرست می‌دانستند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبدا: درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در دوران ساسانیان، موبدان زرتشتی، مدافع نابرابری‌های اجتماعی و امتیازات طبقه حاکم بودند و چنین وانمود می‌کردند که این تفاوت‌ها و تمایزها برای حفظ نظم و ثبات کشور لازم است و رفتن از طبقه‌ای به طبقه دیگر، موجب فاسد شدن جامعه می‌شود.

نظام طبقاتی جامعه ایران در عصر ساسانیان تحت تأثیر کدام عوامل گسترش یافت و تثبیت شد؟

- ۱) تأسیس حکومت مرکزی قدرتمند و تقسیم‌بندی افراد جامعه به سه گروه
- ۲) تأسیس حکومت مرکزی قدرتمند و رسمیت یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان
- ۳) رسمیت یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان و تقسیم‌بندی افراد جامعه به سه گروه
- ۴) رسمیت یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان و شکل‌گیری حکومت ملوک‌طوایفی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۲

نظام طبقاتی جامعه ایران در عصر ساسانی تحت تأثیر دو عامل گسترش یافت و تثبیت شد: عامل نخست، تأسیس حکومت مرکزی قدرتمندی بود که خاندان ساسانی با توسعه تشکیلات اداری و دیوانی به وجود آوردند. عامل دوم، رسمیت یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان بود.

در دوره ساسانی و در پی توسعه تشکیلات اداری و دیوانی، گروه جدیدی به نام دبیران در این دوره به طبقه حاکم افزوده شد.

نظام طبقاتی جامعه ایران در عصر ساسانیان تحت تأثیر چه عواملی گسترش یافت و تثبیت شد؟

(سؤال ۱۸ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

با توجه به عبارات زیر کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

(۱) در فصول پر بارش وسعت می‌یابند.

(۲) اغلب این نوع دریاچه‌ها در نیمه غربی ایران هستند.

الف) زریوار

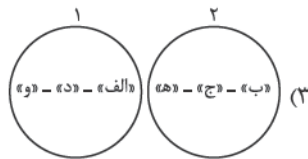
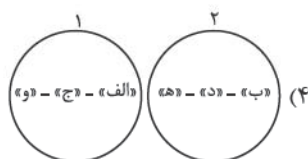
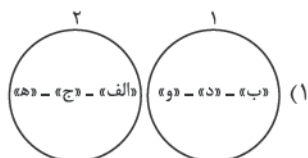
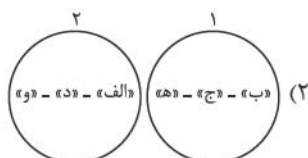
ب) جازموریان

ج) نیریز

د) مهارلو

ه) مسیله

و) پریشان

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶

کرتی Box

دریاچه‌های دائمی ایران

اغلب دریاچه‌های دائمی ایران در نیمه غربی کشور قرار دارند. (عبارت ۲) (به این دلیل که آن منطقه مرطوب و نیمه مرطوب است).

آب بعضی از این دریاچه‌ها شور و برخی دیگر شیرین است.

دریاچه ارومیه	مهم‌ترین دریاچه‌های دائمی ایران
زریوار (زریوار) غرب مریوان در استان کردستان	
پریشان (فامور)	
مهارلو (استان فارس)	
به دلیل سرمای ناشی از ارتفاع، این دریاچه‌ها در اغلب مواقع کوچکی وجود دارند که آب آن‌ها از ذوب برف‌ها تأمین می‌شود.	در قلّه بعضی از کوه‌های آتشفشانی (مانند سیلان) دریاچه‌های کوچکی وجود دارند که آب آن‌ها از ذوب برف‌ها تأمین می‌شود.

دریاچه‌های فصلی ایران

این دریاچه‌های در فصول پر بارش وسعت بیشتری پیدا می‌کنند. (عبارت ۱)

ولی در ماه‌های گرم سال‌های کم بارش به دلیل تبخیر آب آن‌ها خشک شده یا به شکل باتلاق و شوره‌زار در می‌آیند.

مسیله (در استان قم)	مهم‌ترین دریاچه‌های فصلی ایران
نیریز (در استان فارس)	
هامون (در استان سیستان و بلوچستان)	
جازموریان (بین استان کرمان و سیستان و بلوچستان)	

جغرافیا

در قلّه بعضی از کوه‌های آتشفشانی (مانند سیلان) هم وجود دارند که آب آن‌ها از ذوب برف‌ها تأمین می‌شود، اما به دلیل سرمای ناشی از ارتفاع، اغلب مواقع سال یخ بسته است.

دریاچه‌های دائمی ایران: زریوار (در کردستان)، پریشان و مهارلو (در فارس)

دریاچه‌های فصلی ایران: مسیله (در قم)، نیریز (در فارس) و جازموریان (میان کرمان و سیستان و بلوچستان)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به نقشه زیر که موقعیت دریای خزر را نمایش می‌دهد، هر فلش نشان‌دهنده محل ورود یکی از رودهایی است که به این دریا می‌ریزد. با توجه به مسیر فلش‌ها، کدام گزینه به درستی نام این رودها را به ترتیب از «الف» تا «د» بیان می‌کند؟

- (۱) اورال - هراز - اترک - کورا
- (۲) ولگا - گرگان - سفیدرود - ارس
- (۳) هراز - ولگا - اترک - گرگان
- (۴) کورا - سفیدرود - ارس - اورال

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۴

درس Box

دریای خزر چیست؟

- پهنه آبی بزرگی که در امتداد شمال به جنوب کشیده شده است.
- بقایای دریای عظیم تتیس است که زمانی بخش اعظم نیمکره شمالی را پوشانده بود.
- از حدود ۶۰ میلیون سال پیش این دریا از بقیه آب‌های قدیمی جدا ماند و به بزرگ‌ترین دریاچه جهان تبدیل شد.

نام‌های مختلف دریای خزر

- در حال حاضر نام آن، دریای خزر و در نقشه‌های خارجی کاسپین نامیده می‌شود.
- (۱) مازندران (۲) کاسپین (۳) قزوین (۴) گرگان (۵) طبرستان (۶) هیرکانی (۷) دیلم

طول و عرض

- طول دریا حدود ۱۲۰۰ کیلومتر
- عرض متوسط ۳۰۰ کیلومتر

رودهایی که به این دریا خزر می‌ریزند

- شمال: (۱) ولگا (۲) اورال
- جنوب: (۱) سفیدرود (۲) هراز
- جنوب شرق: (۱) اترک (۲) گرگان
- جنوب غرب: (۱) کورا (۲) ارس

اهمیت دریای خزر

- گردشگری
- تجارت دریایی
- صید انواع ماهی
- بهره‌برداری از منابع نفت و گاز

ویژگی‌های خاص زیست‌محیطی

- تالاب‌ها
- پرندگان مهاجر در آن‌ها اقامت می‌کنند.
- وجود گونه‌های جانوری منحصر به فرد
- ماهیان خاویاری

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی

- رودهایی که از سمت شمال به دریای خزر می‌ریزند: ولگا - اورال «الف» (رد گزینه‌های (۳) و (۴))
- رودهایی که از سمت جنوب به دریای خزر می‌ریزند: سفیدرود - هراز «ب» (رد گزینه (۴))
- رودهایی که از سمت جنوب شرق به دریای خزر می‌ریزند: اترک - گرگان «ج» (رد گزینه (۲))
- رودهایی که از سمت جنوب غرب به دریای خزر می‌ریزند: کورا - ارس «د» (رد گزینه‌های (۳) و (۴))

با توجه به اهمیت‌های هر یک از دریا‌های طبرستان (۱)، مکران (۲) و پارس (۳)، کدام گزینه به درستی تنظیم شده است؟

الف) تجارت دریایی

ب) صید و پرورش مروارید

ج) دسترسی به آب‌های آزاد

د) منابع نفت و گاز

ه) ایستگاه پرندگان مهاجر

- ۱) «الف» و «د» جزء اهمیت‌های مشترک دریا‌های (۱) و (۳) هستند و «ج» مخصوص دریای شماره (۱) است.
 ۲) «د» و «ج» جزء اهمیت‌های مشترک دریا‌های (۱) و (۲) هستند و «ب» تنها به دریای شماره (۳) مربوط می‌شود.
 ۳) «الف» و «د» جزء اهمیت‌های مشترک دریا‌های (۱) و (۳) هستند و «ه» مختص دریای شماره (۱) است.
 ۴) «ج» و «ه» جزء اهمیت‌های مشترک دریا‌های (۱) و (۳) هستند و «د» تنها به دریای شماره (۲) اختصاص دارد.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۶

در شمال و جنوب کشور دریاها و منابع رطوبتی مهمی قرار دارد که جزء حوضه‌های آبریز خارجی کشور محسوب می‌شوند: در شمال، دریای خزر و در جنوب، خلیج فارس و دریای عمان.

درس‌نویس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● دریای خزر را به نام‌های مختلفی می‌نامند؛ از جمله دریای مازندران، کاسپین، قزوین، گرگان، طبرستان، هیرکانی و دریای دیلم. در حال حاضر نام آن، دریای خزر است و در نقشه‌های خارجی «کاسپین» نامیده می‌شود.
اهمیت:

تجارت دریایی - بهره‌برداری از منابع نفت و گاز - ویژگی‌های خاص محیط زیست - گردشگری - صید ماهی - وجود انواع ماهیان خاویاری - توقف پرندگان مهاجر در برخی از تالاب‌های این دریا.

● پیشروی آب اقیانوس هند از طریق دریای عمان و تنگه هرمز به دره‌های زاگرس، خلیجی هلالی‌شکل در جهت شرقی - غربی به وجود آورده که صدها سال است به آن خلیج فارس یا دریای پارس می‌گویند.
اهمیت:

تجارت دریایی (ویژگی مشترک با دریای خزر) - وجود منابع عظیم نفت و گاز در بستر آن (مشترک با دریای خزر) - انواع ماهی و میگو - از مهم‌ترین مراکز صید و پرورش مروارید. (رد گزینه‌های (۲) و (۴))

● آن‌چه امروز دریای عمان نامیده می‌شود در گذشته دریای مکران نام داشت.

اهمیت:

دسترسی به همه آب‌های آزاد جهان (رد گزینه (۱)) - حمل‌ونقل کالا و مسافر - مشاغل گوناگونی از جمله صیادی و پرورش ماهی و میگو

با توجه به معیارهای «نوع و حجم محموله»، «سرعت و زمان» و «تقاضا» و موارد زیر، کدام گزینه به درستی تنظیم شده است؟

(سؤال ۱۲۳ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

الف) کالاهایی مانند دارو و مواد غذایی

ب) کالاهایی مانند زغال‌سنگ و آهن

ج) استفاده از حمل‌ونقل دریایی

د) استفاده از حمل‌ونقل هوایی

ه) ناحیه‌ای با آستانه جمعیتی نفوذ بالا

و) ناحیه‌ای با آستانه جمعیتی نفوذ پایین

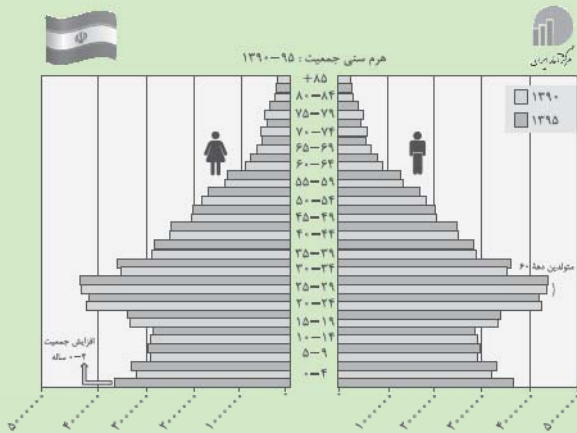
۱) در مدیریت و برنامه‌ریزی حمل‌ونقل لازم است مورد «الف» با «د» و «ه» و مورد «ب» با «ج» همراه باشند.

۲) در مدیریت و برنامه‌ریزی حمل‌ونقل لازم است مورد «الف» با «و» و «د» و مورد «ج» با «ه» همراه باشند.

۳) در صورتی که «الف» و «ب» به ترتیب به «ه» و «و» ارسال شود، میزان تقاضا به درستی مدیریت شده است.

۴) در صورتی که «الف» و «ب» به ترتیب از طریق «ج» و «د» انجام شود، هزینه و سرعت حمل کالا، افزایش می‌یابد.

با توجه به هرم سنی ایران در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۰ که در زیر آمده است، بیشترین و کم‌ترین جمعیت به ترتیب در کدام گروه سنی مشاهده می‌شود و گروهی که کم‌ترین جمعیت را به خود اختصاص داده است، چه مشکلاتی را برای کشور به همراه دارد؟

- ۱) بزرگسالان - جوانان - نیاز به ایجاد اشتغال
- ۲) بزرگسالان - سالمندان - ایجاد مانع بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه
- ۳) جوانان - سالمندان - ایجاد مانع بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه
- ۴) کودکان و نوجوانان - جوانان - نیاز به ایجاد اشتغال

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۷

کرتس Box

- اهمیت و کاربرد هرم سنی چیست؟
- ← تحقق برنامه‌های تأمین اجتماعی
 - ← بهبود وضعیت سالمندان
 - ← ارتقای سطح جامعه
 - ← تأمین شغل برای حال و آینده
 - ← ایجاد فرصت‌های تحصیلی، تفریحی و رفاهی برای جوانان
 - ← امنیت ملی
 - ← جلوگیری از پیری جمعیتی

- مرکز آمار ایران (در سال ۱۳۹۵) چند گروه عمده سنی را مشخص کرده است؟
- ← کودکان و نوجوانان (تولد تا ۱۴ سالگی)
 - ← جوانان (۱۵ تا ۲۹ سالگی)
 - ← بزرگسالان (۳۰ تا ۵۹ سالگی)
 - ← سالمندان (۶۰ به بالا)

هر چه قدر قاعده هرم جمعیت (کودکان، نوجوانان و جوانان) یک کشور بیشتر باشد ← نیروی کار و آینده‌ساز آن کشور بیشتر است. نباید سیاست کنترل جمعیت به گونه‌ای باشد که ← هرم سنی کشور به سمت سالمندی و کهنسالی برود. سالمندی و کهنسالی جمعیت مانع اصلی بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه خواهد بود.

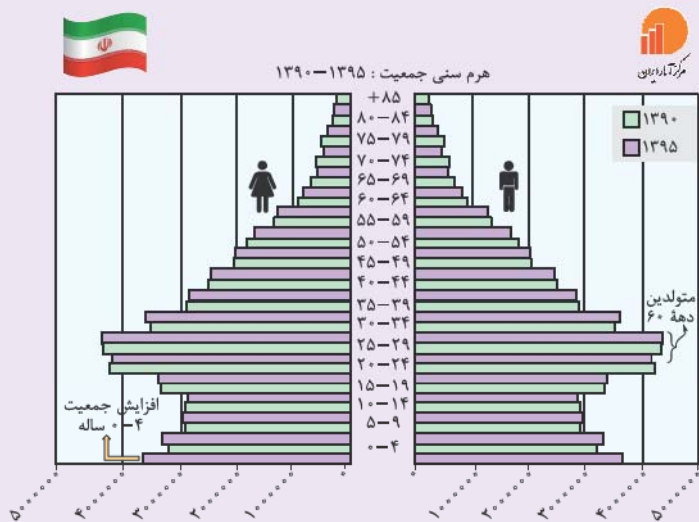
پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به هرم سنی جمعیت در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵، گروه‌های سنی و درصد آن‌ها به ترتیب زیر است: کودکان و نوجوانان: ۲۴ درصد، جوانان: ۲۵/۱ درصد، بزرگسالان: ۴۴/۸ درصد و سالمندان: ۶/۱ درصد همان‌طور که ملاحظه می‌کنید بیشتر جمعیت ایران را بزرگسالان و کم‌ترین آن را سالمندان تشکیل می‌دهد. اگر هرم سنی کشور به سمت سالمندی و کهنسالی حرکت کند، مانعی بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه ایجاد می‌گردد.

(جغرافیا (۱) - فعالیت ۲ صفحه ۷۱ کتاب درسی)

به هرم سنی ایران در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۰ توجه کنید.

مقایسه‌ای بین هرم سنی ایران در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۰ انجام دهید و تغییرات آن را بررسی کنید.

گروه‌های سنی ایران در سال ۱۳۹۵ مورد بررسی قرار دهید.

بیشترین جمعیت در کدام گروه سنی مشاهده می‌شود؟ این گروه سنی چه ویژگی‌هایی دارد؟

هر یک از ویژگی‌های زیر مربوط به کدام یک از کانون‌های آبگیر است؟

الف) حداقل در هشت ماه از سال، بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارد.

ب) در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم حفظ می‌کند.

ج) در کوهستان‌های نزدیک به نواحی گرم و خشک که بارش‌های کوتاه رخ می‌دهد، شکل می‌گیرد.

(۱) دائمی - دائمی - فصلی

(۲) فصلی - اتفاقی - دائمی

(۳) اتفاقی - دائمی - فصلی

(۴) دائمی - فصلی - اتفاقی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۶

درس Box

کانون‌های آبگیر

انواع کانون‌های آبگیر	
کانون‌های آبگیری که بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش داشته باشند و حداقل در ۸ ماه از سال این بارش‌ها اتفاق بیفتند.	دائمی
کانون‌های آبگیری که در فصول سرد سال و بدون توجه به میزان بارش و زمان آن، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم سال حفظ کنند.	فصلی
کانون‌های آبگیر موقتی در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک، گاهی بر اثر بارش‌های کوتاه و اتفاقی، شکل می‌گیرند.	اتفاقی

تشریح عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) در کانون‌های آبگیر دائمی حداقل در ۸ ماه از سال بارش وجود دارد و در این کانون‌های آبگیر بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش اتفاق می‌افتد.

ب) درباره کانون‌های آبگیر فصلی درست است.

ج) مربوط به کانون‌های فصلی اتفاقی است.

(سؤال ۱۴ - امتحان نوبتی فرداد ۱۴۰۳)

هر یک از ویژگی‌های زیر مربوط به کدام یک از کانون‌های آبگیر می‌باشد؟

الف) حداقل در هشت ماه از سال، بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارد.

ب) در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک که بارش‌های کوتاه رخ می‌دهد، این نوع کانون‌ها شکل می‌گیرد.

ج) کانون آبگیری که در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم حفظ می‌کند.

اگر جمعیت کل یک کشور ۵۰ میلیون نفر و میزان مولید آن یک میلیون و سیصد هزار (۱,۳۰۰,۰۰۰) نفر و میزان مرگومیر ۴۰۰ هزار نفر باشد و در ضمن در همین سال ۳۰۰ هزار نفر از کشور مهاجرت کرده و ۲۰۰ هزار نفر نیز به کشور وارد شده باشند، رشد مطلق کشور چند درصد بوده است؟

۲) ۱/۸ درصد

۱) ۱/۶ درصد

۴) ۰/۸ درصد

۳) ۰/۶ درصد

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\text{رشد طبیعی جمعیت} = \frac{\text{میزان مرگومیر} - \text{میزان مولید}}{\text{کل جمعیت}} \times 100 = \frac{1,300,000 - 400,000}{50,000,000} \times 100$$

$$\Rightarrow \frac{900,000 \times 100}{50,000,000} = 1/8 \text{ درصد رشد طبیعی}$$

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{\text{مهاجرت} \pm \text{میزان مرگومیر} - \text{میزان مولید}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

$$= \frac{1,300,000 - 400,000 - (300,000 - 200,000)}{50,000,000} \times 100 = \frac{800,000}{50,000,000} \times 100 = 1/6 \text{ درصد رشد مطلق}$$

ابتدا عدد خالص مهاجرت را به دست می‌آوریم:

$$300,000 - 200,000 = 100,000$$

بعد براساس فرمول پیش می‌رویم:

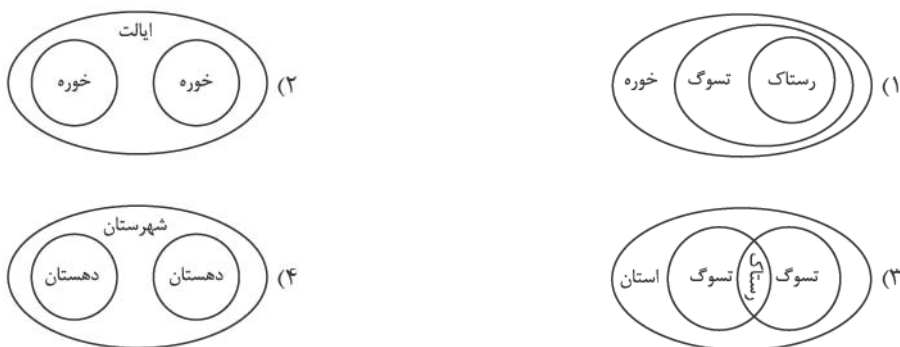
$$\frac{1,300,000 - 400,000 - 100,000}{50,000,000} \times 100 = 1/6 \text{ درصد مطلق}$$

چون در مجموع، صد هزار نفر از طریق مهاجرت از کشور خارج شده‌اند، این عدد را از حاصل میزان مرگومیر از مولید کم می‌کنیم.

نکته

۶۷ با توجه به آنچه از تقسیمات سرزمین ایران پیش از اسلام می‌دانید، کدام یک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

جغرافیا

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در دوره ساسانیان تقسیمات کشوری به ترتیب از بزرگ‌ترین تا کوچک‌ترین عبارت بود از:

کشور ← سرزمین (ایالت) ← خوره (استان) ← تسوگ (تسوج یا شهرستان) ← رستاک (دهستان)

طبق این تقسیم‌بندی، از مجموع چند رستاک یا دهستان در کنار هم یک شهرستان یا تسوگ تشکیل می‌شد. با توجه به این موضوع بدیهی است که یک رستاک نمی‌توانسته هم‌زمان به دو تسوگ متعلق باشد و به همین دلیل گزینه (۳) نادرست است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): از مجموع چند رستاک در کنار هم یک تسوگ و از مجموع تسوگ‌ها یک خوره تشکیل می‌شد.

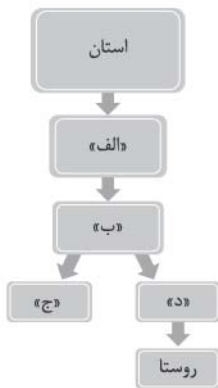
گزینه (۲): هر ایالت (سرزمین) در دوره ساسانیان شامل چند خوره (استان) مستقل بود که در نزدیکی هم قرار داشتند.

گزینه (۴): در دوره ساسانیان هر شهرستان شامل چند دهستان بود.

حواست باشد این سؤال فقط تقسیمات ایران پیش از اسلام رو خواسته، پس تقسیمات جدید کشوری گولت نزنه.

گول نخوری

با توجه به نمودار زیر و موارد مشخص شده روی آن، که مربوط به تقسیمات کشوری امروزی ایران است، کدام یک از گزاره‌های زیر به درستی مطرح شده‌اند؟

- ۱) بخش «الف» توسط فرماندار اداره می‌شود و در سال ۱۳۱۶ به تعداد ۴۹ عدد در ایران وجود داشت.
- ۲) بخش «ب» مجموعه‌ای از چند منطقه همجوار است که هر کدام توسط یک شهردار اداره شده و شبکه‌ای واحد را می‌سازند.
- ۳) نام مورد «د» برخلاف مورد «ج» در تقسیم‌بندی کشوری دوران پیش از اسلام نیز به چشم می‌خورد.
- ۴) بخش «د» کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری امروزی بوده و لازم است تا حداقل ۲۰ خانوار یا ۱۰۰ نفر در آن جا سکونت داشته باشند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

درک Box

واحدی از تقسیمات کشوری با محدوده معین است.
 از به هم پیوستن چند بخش همجوار تشکیل شده است.
 شهرستان از به هم پیوستن چند شهرستان همجوار، استان به وجود می‌آید.
 از نظر عوامل طبیعی و اوضاع اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی، واحد متناسب و همگنی را به وجود آورده است.
 شهرستان توسط فرماندار اداره می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی

ابتدا به بررسی عبارت‌ها می‌پردازیم:

الف) شهرستان

ب) بخش

ج) شهر

د) دهستان

همان‌طور که می‌دانید هر شهرستان از مجموع چند بخش همجوار تشکیل شده است. هر بخشی توسط یک بخشدار اداره می‌شود و با توجه به این موضوع، هر شهرستان به طور غیرمستقیم توسط چند بخشدار و به طور مستقیم توسط یک فرماندار اداره می‌شود. همچنین لازم به ذکر است که در سال ۱۳۱۶، با تصویب قانون تقسیمات کشوری، ایران به ۱۰ استان و ۴۹ شهرستان تقسیم شد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): بخش «ب» به واحد بخش در تقسیمات کشوری اشاره دارد. هر بخش، مجموعه‌ای از چند شهر و چند دهستان است. شهر توسط شهردار اداره می‌شود، این در حالی است که شهردار در اداره دهستان نقشی ندارد.

گزینه (۳): مورد «د» به دهستان و مورد «ج» به شهر اشاره دارند. در تقسیم‌بندی‌های پیش از اسلام، عنوان دهستان به چشم نمی‌خورد. (شاید بتوانیم شهری رو معادل شهر در نظر بگیریم، اما فبری از دهستان توی این تقسیم‌بندی‌ها نبوده.)

گزینه (۴): برای شکل‌گیری یک روستا لازم است تا حداقل ۲۰ خانوار یا ۱۰۰ نفر در آن جا سکونت داشته باشند، این در حالی است که هر دهستان (مورد «د») از به هم پیوستن چند روستا تشکیل می‌شود و در نتیجه جمعیتی بیش از ۲۰ خانوار (یا ۱۰۰ نفر) دارد.

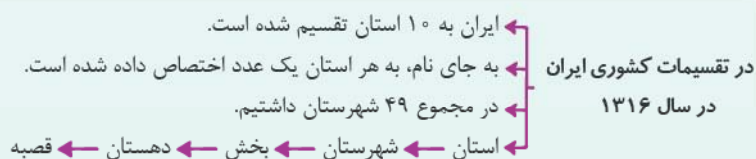
با توجه به قانون تقسیمات کشوری مصوب سال ۱۳۱۶، چه تعداد از موارد زیر درست است؟

- (الف) قصبه معادل روستای امروزی بوده و هر دهستان شامل چند قصبه بوده است.
 (ب) هر استان در سال ۱۳۱۶ در مقایسه با زمان حال، به طور قطع شامل تعداد شهرستان بیشتری بوده است.
 (ج) در این دوره استان‌های شرقی وسعت بیشتر و تعداد کم‌تری در مقایسه با استان‌های غربی کشور داشتند.
 (د) بزرگ‌ترین استان در این زمان، شهرهایی را تحت پوشش داشته که به آب‌های آزاد راه داشتند.
- ۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

درس‌نویس Box

تنها مورد «ب» نادرست است.

بررسی موارد:

(الف) در تقسیمات کشوری سال ۱۳۱۶، هر دهستان به چند قصبه تقسیم می‌شد. در تقسیمات کشوری امروزی، هر دهستان از کنار هم قرارگرفتن چند روستا تشکیل می‌شود؛ بنابراین می‌توانیم روستای امروزی را معادل قصبه آن دوران بدانیم. (درست)

(ب) در سال ۱۳۱۶ در مجموع ۱۰ استان و ۴۹ شهرستان داشتیم، این در حالی است که در دوره فعلی (تا پایان سال ۱۴۰۰) ۳۱ استان و ۴۶۹ شهرستان داریم؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که تعداد شهرستان‌های هر استان به طور میانگین در دوره فعلی بیشتر از آن زمان بوده است (به طور میانگین در هر استان ۱۵ شهرستان داریم). (نادرست)

(ج) با توجه به شکل (۲) صفحه ۷۸ کتاب درسی، تعداد استان‌های شرقی در این دوره کم‌تر و وسعت آن‌ها بیشتر بوده است. (درست)

(د) با توجه به شکل (۲) صفحه ۷۸ کتاب درسی، بزرگ‌ترین استان در این دوره، استان شماره (۸) و شامل شهرهایی بوده که در مجاورت دریای عمان قرار دارند. (درست)

کشور ایران از طریق دریای عمان با آب‌های آزاد ارتباط دارد.

موارد مطرح شده در کدام گزینه، جاهای خالی عبارت زیر را به درستی تکمیل می کنند؟

«هر شهرستان همانند هر دهستان دارای بوده و برخلاف آن دارد.»

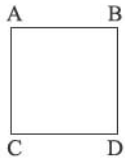
- (۱) چند بخش همجوار - فرماندار
- (۲) محدوده جغرافیایی معین - محیط اجتماعی همگن
- (۳) چند بخش همجوار - محیط اجتماعی همگن
- (۴) محدوده جغرافیایی معین - فرماندار

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- شهرستان واحدی از تقسیمات کشوری با محدوده جغرافیایی معین است که از به هم پیوستن چند بخش همجوار تشکیل شده است که از نظر عوامل طبیعی و اوضاع اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی، واحد متناسب و همگنی را به وجود آورده است و توسط فرماندار اداره می شود.
- دهستان کوچکترین واحد تقسیمات کشوری با محدوده معین است که از به هم پیوستن چند روستا، مکان و مزرعه همجوار تشکیل می شود و از لحاظ محیط طبیعی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی همگن است و امکان خدمات رسانی و برنامه ریزی در سامانه و شبکه های واحد را فراهم می آورد.
- در بین موارد مطرح شده در گزینه ها، داشتن محدوده جغرافیایی معین و محیط اجتماعی همگن از جمله ویژگی های مشترک هر شهرستان و هر دهستان است. این در حالی است که داشتن فرماندار و چند بخش همجوار، تنها مربوط شهرستان است و نه دهستان.

با توجه به این شکل مربع تقابل، کدام یک از عبارتهای زیر نادرست است؟

۷۱

- (۱) قضایای A و B هم در سور و هم در نسبت اختلاف دارند.
- (۲) موضوع و محمول تمامی قضایای A، B، C و D مشترک هستند.
- (۳) قضایای B و D دو قضیهٔ موجبه هستند که در سور متفاوت اند.
- (۴) بین قضایای C و D نسبت تداخل تحت تضاد دیده می‌شود.

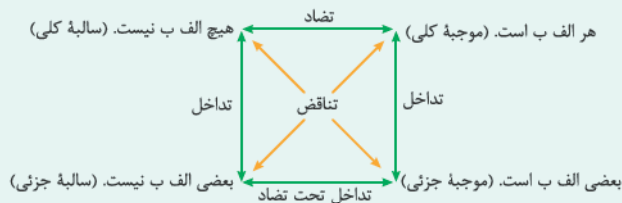
پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

- تعریف تقابل: به قضایایی که موضوع و محمول آنها یکسان اما در کمیت یا کیفیت یا هر دو متفاوت هستند؛ قضایای متقابل می‌گویند.
- منطق‌دانان برای آن که بهتر بتوانند رابطهٔ دوبه‌دوی میان این قضایا را مشخص کنند ← آنها را در مربع زیر قرار می‌دهند که «مربع تقابل» نامیده می‌شود.
- مربع تقابل نشان می‌دهد که میان قضایای محصوره حداقل چهار رابطهٔ زیر وجود دارند.

پس این روابط تنها روابطی نیستند که بین قضایای محصوره برقرار هستند، ولی روابط تقابل فقط این چهار مورد هستند و سایر روابط اسمشان تقابل نیست.

قضیهٔ A «موجبه کلی» و قضیهٔ B «سالبه کلی» است. این دو قضیه دارای سور کلی هستند و از جهت سور تفاوتی با یکدیگر ندارند؛ بلکه صرفاً نسبت آنها متفاوت است که یکی موجبه و دیگری سالبه است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

این شکل را حتماً به ذهن بسپارید؛ زیرا همواره می‌تواند در یادآوری انواع تقابل به شما کمک کند. در تست‌های کنکور حتی خود این شکل مورد سؤال واقع شده است؛ بنابراین هم جایگاه روابط و هم انواع قضایای محصوره را حتماً به ذهن بسپارید. برای مثال توجه کنید که قضایای کلی در ضلع بالای شکل و قضایای جزئی در ضلع پایین شکل قرار دارند. همچنین قضایای موجبه در ضلع سمت راست شکل و قضایای سالبه در ضلع سمت چپ شکل واقع شده‌اند.

تیزبازی

متضاد یا متداخل کدام قضیه را نمی‌توان در عبارت زیر یافت؟

«سنگ یاقوت کبود یا سفایر به طور معمول به رنگ آبی است. یاقوت‌های کبود اکثراً به صورت صیقلی برش داده شده و در صنعت زیورسازی به کار می‌روند. مناطقی از سریلانکا سنگ‌هایی به رنگ آبی روشن دارند. یاقوت کبود ساخته‌شده از اکسید آلومینیم است و پس از الماس و یاقوت سخت‌ترین سنگ به شمار می‌رود.»

- (۱) همه سنگ‌های یاقوت کبود به رنگ آبی هستند.
- (۲) هر یاقوت کبودی در صنعت زیورسازی به کار می‌رود.
- (۳) هیچ‌یک از مناطق سریلانکا یاقوت کبود روشن ندارند.
- (۴) هیچ یاقوت کبودی ساخته‌شده از اکسید آلومینیم نیست.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

درک Box

نام تقابل	اجزای مشترک	اجزای متفاوت	قضایای مشمول رابطه
تناقض	موضوع و محمول	سور و نسبت	همه قضایای محصوره تناقض دارند: ● هر الف ب است ⇔ بعضی الف ب نیست ● هیچ الف ب نیست ⇔ بعضی الف ب است.
تضاد	موضوع و محمول و سور	نسبت	فقط بین قضایای کلی برقرار است: ● هر الف ب است ⇔ هیچ الف ب نیست
تداخل	موضوع و محمول و نسبت	سور	همه قضایای محصوره تداخل دارند: ● هر الف ب است ⇔ بعضی الف ب است ● هیچ الف ب نیست ⇔ بعضی الف ب نیست
تداخل تحت تضاد	موضوع و محمول و سور	نسبت	فقط بین قضایای جزئی برقرار است: ● بعضی الف ب است ⇔ بعضی الف ب نیست

عبارت «مناطق از سریلانکا سنگ‌هایی به رنگ آبی روشن دارند» در پاراگراف صورت سؤال به شکل استاندارد می‌شود: «بعضی مناطق سریلانکا سنگ‌هایی به رنگ آبی روشن دارند» که متناقض آن در گزینه (۳) دیده می‌شود.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): این عبارت متداخل عبارت «برخی (معادل معمولاً) سنگ‌های یاقوت کبود به رنگ آبی هستند» در صورت سؤال است.
گزینه (۲): این عبارت متداخل عبارت «برخی (معادل اکثر) سنگ‌های یاقوت کبود در صنعت زیورسازی به کار می‌روند» در صورت سؤال است.
گزینه (۴): این عبارت متضاد عبارت «[هر] یاقوت کبود ساخته‌شده از اکسید آلومینیم است» در صورت سؤال است.

سورهای غیراستاندارد:

سورهای استاندارد قضیه محصوره به صورت «هر»، «هیچ» و «بعضی» هستند؛ بدین جهت لازم است سورهای نامتعارف در زبان روزمره را به یکی از دو سور کلی یا جزئی تبدیل کنیم.

- اغلب نمایندگان با لایحه مطرح‌شده موافق نبودند ← بعضی از نمایندگان با لایحه مطرح‌شده موافق نبودند.
- قریب به اتفاق مدارس تعطیل بودند ← بعضی از مدارس تعطیل بودند.
- اکثر میوه‌ها در اثر سرما خراب شدند ← بعضی از میوه‌ها در اثر سرما خراب شدند.
- حتی یک نفر هم نیامد ← هیچ کس نیامد.

تیزبازی

در صورت صدق قضیه «بعضی الف ب است» و کذب قضیه «هیچ ج د نیست»، ارزش کدام قضا یا به ترتیب «نامعلوم» و «صادق» است؟

- (۱) بعضی الف ب نیست - بعضی ج د نیست.
- (۲) هیچ الف ب نیست - بعضی ج د است.
- (۳) هر الف ب است - بعضی ج د است.
- (۴) بعضی الف ب نیست - هر ج د است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

نام تقابل	قاعده صدق و کذب	جدول ارزش	حالت‌های مختلف	اجتماع و ارتفاع طرفین
تناقض	از صدق یک طرف به کذب دیگری می‌رسیم و برعکس (از کذب یک طرف به صدق دیگری می‌رسیم).	$\begin{array}{c} + \leftarrow - \\ - \leftarrow + \end{array}$	همیشه یک طرف آن صادق و طرف دیگر کاذب است. (هر دو صادق یا هر دو کاذب نیستند!)	هم اجتماع و هم ارتفاع طرفین محال است.
تضاد	از صدق یک طرف به کذب دیگری می‌رسیم ولی نه برعکس! (از کذب یک طرف نمی‌توانیم صدق یا کذب دیگری را نتیجه بگیریم).	$\begin{array}{c} + \leftarrow - \\ - \leftarrow ? \end{array}$	(۱) یا یکی صادق و دیگری کاذب است. (۲) یا هر دو طرف کاذب هستند. (هر دو نمی‌توانند صادق باشند!)	اجتماع طرفین محال است، ولی ارتفاع طرفین جایز است.
تداخل	از صدق کلی به صدق جزئی و از کذب جزئی به کذب کلی می‌رسیم ولی نه برعکس! (نمی‌توان از کذب کلی به کذب جزئی یا از صدق جزئی به صدق کلی رسید).	$\begin{array}{c} + \leftarrow (ک) + (ج) \\ - \leftarrow (ک) ? (ج) \\ + \leftarrow (ج) ? (ک) \\ - \leftarrow (ج) - (ک) \end{array}$	(۱) یا قضیه کلی کاذب و قضیه جزئی صادق است. (۲) یا هر دو صادق هستند. (۳) یا هر دو کاذب هستند.	هم اجتماع و هم ارتفاع طرفین جایز است.
تداخل تحت تضاد	از کذب یک طرف به صدق دیگری می‌رسیم ولی نه برعکس! (از صدق یک طرف نمی‌توانیم صدق یا کذب دیگری را نتیجه بگیریم).	$\begin{array}{c} + \leftarrow ? \\ - \leftarrow + \end{array}$	(۱) یا یکی صادق و دیگری کاذب است. (۲) یا هر دو صادق‌اند. (هر دو نمی‌توانند کاذب باشند!)	اجتماع طرفین جایز است، ولی ارتفاع طرفین محال است.

از صدق قضیه (بعضی الف ب است) به کذب متناقض آن (هیچ الف ب نیست) پی می‌بریم، اما نمی‌توانیم درباره صدق یا کذب متداخل کلی آن (هر الف ب است) و متداخل تحت تضاد آن (بعضی الف ب نیست) اظهار نظر کنیم؛ بنابراین بخش اول گزینه (۲) رد می‌شود ولی بخش اول سایر گزینه‌ها قابل قبول است.

از کذب قضیه (هیچ ج د نیست) به صدق متناقض آن (بعضی ج د است) پی می‌بریم، اما نمی‌توانیم درباره صدق یا کذب متداخل جزئی آن (بعضی ج د نیست) و متضاد آن (هر ج د است) اظهار نظر کنیم؛ بنابراین بخش دوم گزینه‌های (۱) و (۴) رد می‌شود و بخش دوم گزینه‌های (۲) و (۳) قابل قبول است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به قواعد استنتاج، در کدام یک از گزینه‌های زیر به وضوح «مغالطه ایهام انعکاس» دیده می‌شود؟

- ۱) از آن‌جا که هیچ یک از فلزات شناخته شده، در دمای اتاق عایق الکتریکی نیستند، می‌توان با اطمینان نتیجه گرفت که هیچ ماده‌ای که در دمای اتاق عایق الکتریکی است، در گروه فلزات شناخته شده قرار نمی‌گیرد.
- ۲) برخی از سیاستمداران برجسته، افرادی نیستند که به تمام وعده‌های انتخاباتی خود عمل کرده باشند؛ بنابراین، بدیهی است که برخی از افرادی که به تمام وعده‌های انتخاباتی خود عمل نکرده‌اند، سیاستمداران برجسته‌ای نیستند.
- ۳) با توجه به این که تمام نظریه‌های اثبات شده علمی از طریق روش تجربی تأیید شده‌اند، منطقی است که بگوییم هیچ نظریه اثبات شده علمی وجود ندارد که از طریق روشی غیر تجربی تأیید شده باشد.
- ۴) می‌دانیم که بعضی از آثار هنری که در موزه‌های بزرگ نگهداری می‌شوند، شاهکارهای دوران رنسانس هستند. پس این نتیجه حاصل می‌شود که بعضی از شاهکارهای دوران رنسانس، آثاری هنری هستند که در موزه‌های بزرگ نگهداری می‌شوند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

- هر موقع که قواعد عکس مستوی رعایت نشود ← با مغالطه «ایهام انعکاس» روبه‌رو هستیم.
- این مغالطه می‌تواند در اثر رعایت نکردن هر یک از موارد و قواعدی که توضیح دادیم رخ دهد، اما پرتکرارترین نمونه‌هایی که در تست‌ها معمولاً با آن‌ها مواجه می‌شوید موارد زیر هستند:

۱	عکس مستوی موجب کلی را موجب کلی بیاورد.	مثال از این که «همه کارمندان مالیات می‌پردازند» نتیجه بگیریم «هر کسی مالیات می‌پردازد، کارمند است».
۲	برای سالبه جزئی عکس مستوی بیاورد.	مثال از این که «بعضی انسان‌ها شاعر نیستند» نتیجه بگیریم «بعضی شاعرها انسان نیستند».
۳	از کذب قضیه اصل به کذب قضیه عکس برسد.	مثال از آنجایی که «هر انسانی شاعر است» کاذب است، پس «بعضی شاعرها انسان‌اند» کاذب است.
۴	از صدق قضیه عکس به صدق قضیه اصل برسد.	مثال از آنجایی که «بعضی شاعرها انسان‌اند» صادق است، پس «هر انسانی شاعر است» صادق است.
۵	نسبت را تغییر دهد یا موضوع و محمول را جابه‌جا نکند.	مثال از صدق «هر حیوانی جاندار است» برسیم به این که «بعضی جانداران حیوان نیستند».

- مغالطه ایهام انعکاس در تبلیغات زیاد استفاده می‌شود، نمونه‌ها:
- از آنجایی که «بعضی افراد خوشبخت دارای این لوازم خانگی هستند»، پس «هر کس با داشتن این لوازم خانگی خوشبخت خواهد بود.» ← عکس مستوی موجب جزئی را موجب کلیه آورده، در حالی عکس آن موجب جزئی باید باشد.
- از آنجایی که «بعضی از رتبه‌های برتر کنکور از پکیج آموزشی ما استفاده کرده‌اند»، پس «هر کسی که از پکیج آموزشی ما استفاده کند رتبه برتر کنکور خواهد بود.» ← عکس مستوی موجب جزئی را موجب کلیه آورده، در حالی عکس آن موجب جزئی باید باشد.
- از آنجایی که «همه طرفداران حزب ما به این کاندید رأی داده‌اند»، پس «همه کسانی که به این کاندید رأی داده‌اند طرفدار حزب ما هستند.» ← عکس مستوی موجب کلیه را موجب کلیه آورده، در حالی عکس آن موجب جزئی باید باشد.
- از آنجایی که «هر فردی که به موفقیت دست یافته ثروتمند است»، پس «همه ثروتمندان آدم‌های موفق خواهند بود.» ← عکس مستوی موجب کلیه را موجب کلیه آورده، در حالی عکس آن موجب جزئی باید باشد.
- از آنجایی که «بعضی افرادی که افسردگی دارند فلسفه خوانده‌اند»، پس «هر کسی که فلسفه بخواند افسردگی دارد.» ← عکس مستوی موجب کلیه را موجب کلیه آورده، در حالی عکس آن موجب جزئی باید باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ در گزینه (۲) برای «سالبه جزئیه» عکس مستوی ذکر شده است، اما می‌دانیم که سالبه جزئیه عکس مستوی لازم‌الصدق ندارد.

کدام قیاس معتبر است؟

(سؤال ۱۳۰ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت دوم)

- (۱) بعضی انسان‌ها شاعر نیستند. هر شاعری خلاق است؛ پس بعضی انسان‌ها خلاق نیستند.
- (۲) برخی از عناصر رادیواکتیو هستند. نقره رادیواکتیو نیست؛ بنابراین برخی از عناصر نقره نیستند.
- (۳) هر انسانی دارای قوه تفکر است. هر انسانی نیازهای بشری دارد؛ هر صاحب تفکری نیازهای بشری دارد.
- (۴) برخی از موجودات روی زمین جاندار هستند. هر گیاهی جاندار است؛ پس برخی از موجودات روی زمین گیاه‌اند.

کنکور

کدام گزینه درباره شکل‌های چهارگانه قیاس اقترانی حملی صحیح است؟

- (۱) جایگاه حد وسط در مقدمات شکل سوم قیاس اقترانی حملی، قرین موضوع قضیه حملی است.
 (۲) برای نتیجه‌گیری از شکل دوم قیاس اقترانی حملی، اشتراک محمول نتیجه با مقدمات قیاس شرطی ضروری است.
 (۳) در شکل اول قیاس اقترانی، موضوع مقدمه اول و محمول مقدمه دوم قیاس، در نتیجه آن کنار هم اقتران می‌یابند.
 (۴) در شکل چهارم قیاس اقترانی، موضوع نتیجه همان موضوع مقدمه اول، و محمول نتیجه همان محمول مقدمه دوم است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

با بررسی قضا یا مشاهده می‌کنیم که به طور کلی چهار حالت زیر قابل تصور است که در اصطلاح آن‌ها را چهار شکل قیاس اقترانی می‌نامند.

- تقسیم‌بندی قیاس اقترانی به چهار شکل برحسب «جایگاه حد وسط» در مقدمه اول و دوم انجام می‌شود، که یکی از چهار حالت زیر است:

شکل	صورت	جایگاه حد وسط	جایگاه موضوع و محمول نتیجه	مثال
شکل اول	(مقدمه اول) - الف ب - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) .: - الف ج -	در مقدمه اول ← محمول در مقدمه دوم ← موضوع (محمول - موضوع)	موضوع نتیجه ← موضوع مقدمه اول محمول نتیجه ← محمول مقدمه دوم	هر انسانی حیوان است. هر حیوانی نیازمند اکسیژن است. .: هر انسانی نیازمند اکسیژن است.
شکل دوم	(مقدمه اول) - الف ب - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) .: - الف ج -	در مقدمه اول ← محمول در مقدمه دوم ← محمول (محمول - محمول)	موضوع نتیجه ← موضوع مقدمه اول محمول نتیجه ← موضوع مقدمه دوم	هر انسانی حیوان است. هیچ سنگی حیوان نیست. .: هیچ انسانی سنگ نیست.
شکل سوم	(مقدمه اول) - ب الف - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) .: - الف ج -	در مقدمه اول ← موضوع در مقدمه دوم ← موضوع (موضوع - موضوع)	موضوع نتیجه ← محمول مقدمه اول محمول نتیجه ← محمول مقدمه دوم	هر حیوانی جاندار است. بعضی حیوان‌ها آبی هستند. .: بعضی جانداران آبی هستند.
شکل چهارم	(مقدمه اول) - ب الف - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) .: - الف ج -	در مقدمه اول ← موضوع در مقدمه دوم ← محمول (موضوع - محمول)	موضوع نتیجه ← محمول مقدمه اول محمول نتیجه ← موضوع مقدمه دوم	هر حیوانی جاندار است. بعضی مهره‌داران حیوان هستند. .: بعضی جانداران مهره‌دار هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در شکل اول قیاس، حد وسط در مقدمه اول محمول و در مقدمه دوم موضوع قضیه است؛ بنابراین پس از حذف حد وسط موضوع مقدمه اول و محمول مقدمه دوم باقی می‌مانند که در نتیجه قیاس کنار هم می‌آیند. (اقتران و نزدیکی پیدا می‌کنند). بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): آن چه «قرین» (همراه) موضوع یک قضیه است، محمول آن قضیه است. در شکل سوم حد وسط موضوع مقدمات است، نه محمول آن‌ها.

گزینه (۲): در شکل دوم محمول «دو مقدمه» با هم مشترک است (حد وسط)، نه محمول نتیجه با مقدمات!

گزینه (۴): در شکل چهارم قیاس، موضوع مقدمه اول و محمول مقدمه دوم حد وسط هستند و در نتیجه قیاس ذکر نمی‌شوند.

مشخص کنید در کدام یک از استدلال‌های زیر، قانون کمیت و کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی به درستی رعایت نشده است؟

- (۱) هر الف ب است؛ بعضی ب ج نیست؛ پس بعضی الف ج نیست.
- (۲) هیچ ب الف نیست؛ هر ب ج است؛ پس هیچ ج الف نیست.
- (۳) هر الف ب است؛ هر ب ج است؛ پس بعضی ج الف است.
- (۴) بعضی الف ب نیست؛ هر ب ج است؛ پس هیچ الف ج نیست.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

● مراحل ساختن نتیجه قیاس از دو مقدمه آن:

حالا برویم سراغ قانون به دست آوردن «نسبت» و «سور» نتیجه قیاس:

قانون نسبت نتیجه قیاس:

اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد ← نتیجه نیز سالبه خواهد بود.
(اگر هم هر دو مقدمه موجب بودند ← نتیجه موجب است).

قانون سور نتیجه قیاس:

اگر یکی از مقدمات استدلال جزئیه باشد ← نتیجه نیز جزئیه خواهد بود.
(اما اگر هر دو مقدمه کلیه بودند ← نتیجه هم به صورت کلیه و هم به صورت جزئیه درست است).

با یک استثنا که شکل سوم قیاس است. در شکل سوم نتیجه همیشه جزئیه است، حتی اگر هر دو مقدمه کلیه باشند.

در قانون نتیجه می‌دانیم:

- اگر یکی از مقدمات جزئی باشد، نتیجه حتماً باید جزئی باشد.
- اگر یکی از مقدمات سالبه باشد، نتیجه باید سالبه باشد.

بنابراین در قیاس گزینه (۴) مقدمه اول جزئی است، ولی نتیجه با سور کلی آمده؛ پس از نظر کمیت اشتباه است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مشخص کنید در کدام یک از استدلال‌های زیر قانون نتیجه قیاس رعایت نشده است.

(منطق - تمرین صفحه ۷۵ کتاب درسی)

بعضی الف ب است	هر ب الف است	هیچ الف ب نیست	بعضی ب الف نیست
هر ج ب است	هر ج ب است	هر ب ج است	هیچ ب ج نیست
∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج است	∴ هر الف ج است	∴ بعضی الف ج است

در قضایای زیر، از جهت دامنهٔ مصادیق موضوع و محمول، به ترتیب چند مورد موضوع با علامت مثبت و چند مورد محمول با علامت منفی دارند؟

«ایران کشوری سربلند است. - بعضی کتاب‌ها خواندنی هستند. - هر دانش‌آموزی تلاشگر است. - فلزات عایق الکتریسته نیستند. - شهرهایی ویران شدند. - اکثر فیلسوفان شکاک نیستند.»

- (۱) سه مورد - چهار مورد
(۲) سه مورد - پنج مورد
(۳) چهار مورد - سه مورد
(۴) چهار مورد - چهار مورد

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۸

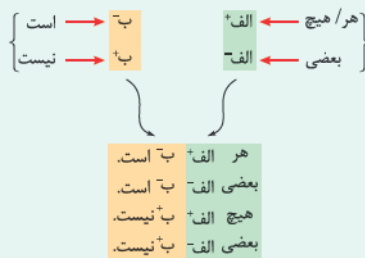
درس Box

در هر قضیه ما یک موضوع داریم و یک محمول، می‌خواهیم بدانیم در قضا یا مقصود چه محدوده‌ای از مصادیق موضوع و محمول است. آیا داریم دربارهٔ همهٔ مصادیق موضوع صحبت می‌کنیم یا بعضی از آن‌ها؟ داریم دربارهٔ همهٔ مصادیق محمول صحبت می‌کنیم یا بعضی از آن‌ها؟

- اگر منظور همهٔ مصادیق موضوع یا محمول باشد ← به آن‌ها علامت مثبت (+) می‌دهیم.
- اگر منظور برخی از مصادیق موضوع یا محمول باشد ← به آن‌ها علامت منفی (-) می‌دهیم.
- دامنهٔ مصادیق موضوع را ← به وسیلهٔ «سور» قضیه تشخیص می‌دهیم.
- دامنهٔ مصادیق محمول را ← به وسیلهٔ «نسبت» قضیه تشخیص می‌دهیم.

اگر سور قضیه ← کلی («هر» و «هیچ») باشد ← همهٔ مصادیق موضوع مدنظر است ← علامت موضوع مثبت (+) است.
جزئی (بعضی) باشد ← برخی مصادیق موضوع مدنظر است ← علامت موضوع منفی (-) است.

اگر نسبت قضیه ← سالبه (نیست) باشد ← همهٔ مصادیق محمول مدنظر است ← علامت محمول مثبت (+) است.
موجبه (است) باشد ← برخی مصادیق محمول مدنظر است ← علامت محمول منفی (-) است.

بررسی قضا یا: ایران کشوری سربلند است. (شخصیهٔ موجبه ← + -) / بعضی کتاب‌ها خواندنی هستند. (موجبهٔ جزئی ← - -) / هر دانش‌آموزی تلاشگر است. (موجبهٔ کلی ← + -) / فلزات عایق الکتریسته نیستند. (سالبهٔ کلی ← + +) / شهرهایی ویران شدند. (موجبهٔ جزئی ← - -) / اکثر فیلسوفان شکاک نیستند. (سالبهٔ جزئی ← + -)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به قواعد قیاس اقترانی حملی، کدام یک از استدلال‌های زیر معتبر است؟

- (۱) هر کتاب خوبی آموزنده است و می‌دانیم که این جزوه آموزنده است؛ بنابراین، این جزوه یک کتاب خوب است.
- (۲) هر ورزشکاری به سلامتی خود اهمیت می‌دهد، اما هیچ شاعری ورزشکار نیست؛ از این رو می‌توان گفت هیچ شاعری به سلامتی خود اهمیت نمی‌دهد.
- (۳) هیچ دانشمندی خرافاتی نیست و هر منطق‌دانی یک دانشمند است؛ پس بدون شک هیچ منطق‌دانی خرافاتی نیست.
- (۴) می‌دانیم که هیچ فیلسوفی سیاستمدار نیست و همچنین بعضی از دانشمندان فیلسوف نیستند؛ پس نتیجه می‌گیریم که بعضی از دانشمندان سیاستمدار نیستند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

درس‌نویس Box

● به طور کلی برای این که مطمئن شویم قیاسی حتماً معتبر است باید سه مورد را بررسی کنیم:

- (۱) تکرار درست حد وسط
- (۲) رعایت قانون نتیجه قیاس
- (۳) داشتن شرایط سه‌گانه اعتبار قیاس ← اکنون با این شرایط سه‌گانه اعتبار قیاس آشنا می‌شویم.

شرایط سه‌گانه اعتبار قیاس	
۱	حداقل یکی از مقدمات موجب باشد. (به بیان دیگر: هر دو مقدمه سالبه نباشند.)
۲	حد وسط حداقل در یکی از مقدمات دارای علامت مثبت باشد. (به بیان دیگر: علامت حد وسط در هر دو مقدمه منفی نباشد.)
۳	هر کدام از موضوع و محمول که در نتیجه علامت مثبت دارند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند. (اگر موضوع یا محمول در نتیجه علامت منفی داشته باشند، آن‌ها را بررسی نمی‌کنیم.)

گزینه (۳) تنها قیاسی است که هر سه شرط اعتبار قیاس در آن رعایت شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): شرط دوم اعتبار قیاس رعایت نشده است و علامت حد وسط (آموزنده) در هر دو مقدمه منفی است.

گزینه (۲): شرط سوم اعتبار قیاس رعایت نشده است؛ زیرا محمول نتیجه (اهمیت‌دهنده به سلامتی خود) که علامت مثبت دارد، در مقدمه دوم علامت منفی دارد.

گزینه (۴): شرط اول اعتبار قیاس رعایت نشده است و هر دو مقدمه این قیاس، قضیه سالبه هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در یک قیاس اقترانی معتبر، نقیض یکی از مقدمات «هیچ روشنفکری آرمان‌گرا نیست» و نتیجه قیاس «بعضی روشنفکران، واقع‌گرا نیستند» است. با این فرض، مقدمه دیگر این قیاس کدام است؟

- (۱) هیچ آرمان‌گرایی واقع‌گرا نیست.
- (۲) همه آرمان‌گراها واقع‌گرا هستند.
- (۳) بعضی آرمان‌گراها واقع‌گرا نیستند.
- (۴) بعضی واقع‌گراها آرمان‌گرا نیستند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در صورت سؤال ذکر شده که نقیض یکی از مقدمات قیاس قضیه «هیچ روشنفکری آرمان‌گرا نیست» است؛ بنابراین پی‌می‌بریم که این مقدمه قیاس قضیه «بعضی روشنفکران آرمان‌گرا هستند» می‌باشد. از آنجایی که موضوع نتیجه در این مقدمه دیده می‌شود، پس پی‌می‌بریم که این قضیه مقدمه «اول» قیاس ما است و صورت سؤال از ما می‌خواهد مقدمه دوم را به دست بیاوریم. از آنجایی که این مقدمه قیاس یک قضیه جزئی است، پی‌می‌بریم که مقدمه دیگر نمی‌تواند جزئی باشد؛ زیرا هیچ قیاس معتبری با دو مقدمه جزئی نداریم؛ بنابراین دلیل گزینه‌های (۳) و (۴) رد می‌شوند. هم‌چنین از آنجایی که این مقدمه قیاس یک قضیه موجه است ولی نتیجه قیاس سالبه شده است، پی‌می‌بریم که مقدمه دوم قیاس نمی‌تواند یک قضیه موجه باشد و باید این مقدمه دیگر سالبه بوده باشد، پس از بین گزینه‌های باقی‌مانده گزینه (۲) هم رد می‌شود و پاسخ صحیح گزینه (۱) است.

پس قیاس ما به این صورت بوده است (شکل اول معتبر قیاس اقترانی):

بعضی روشنفکران آرمان‌گرا هستند + هیچ آرمان‌گرایی واقع‌گرا نیست \Leftarrow پس بعضی روشنفکران واقع‌گرا نیستند.

نتیجه

مقدمه دوم

مقدمه اول

یکی از مقدمات و نتیجه قیاس معتبری به ترتیب، «بعضی ب الف است» و «بعضی الف ج است» می‌باشد. مقدمه دیگر این قیاس کدام است؟

(سؤال ۱۳۰ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

(۱) بعضی ج ب است.	(۲) هر ج ب است.
(۳) هر ب ج است.	(۴) بعضی ب ج است.

کدام یک از گزاره‌های زیر دربارهٔ شرایط اعتبار یک قیاس اقترانی نادرست است؟

- ۱) در هر قیاس معتبر، مصادیق اراده شده از حد وسط باید دست کم در یکی از دو مقدمه به صورت تمام افراد باشد.
- ۲) اگر هر دو مقدمه قیاس سالبه باشند، یا هر دو مقدمه جزئی باشند، قیاس نتیجه معتبری در پی نخواهد داشت.
- ۳) در شکل‌های گوناگون قیاس اقترانی حملی، همواره می‌توان از دو مقدمه کلی، یک نتیجه کلی استخراج کرد.
- ۴) موضوع و محمول نتیجه قیاس همواره از نظر دامنهٔ مصادیق همانند وضعیت قبلی خود در مقدمه‌ای که از آن گرفته شده‌اند نیستند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کلمهٔ کلیدی در عبارت گزینهٔ (۳) «همواره» است. اگرچه در بسیاری از موارد از دو مقدمه کلی، نتیجهٔ کلی به دست می‌آید (مانند شکل اول قیاس)، اما مواردی وجود دارد که نتیجه جزئی خواهد بود.

مثال نقض: در شکل سوم قیاس، از دو مقدمه کلی، نتیجه همیشه جزئی است.

مقدمهٔ ۱) هر انسانی حیوان است. (موجب کلیه)

مقدمهٔ ۲) هر انسانی ناطق است. (موجب کلیه)

نتیجه: بعضی حیوان‌ها ناطق هستند. (موجب جزئیه)

بنابراین، این گزاره که «همواره» از دو مقدمه کلی نتیجه‌ای کلی به دست می‌آید، نادرست است و پاسخ این تست می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ ۱): این گزاره درست است. علامت دامنهٔ مصادیق حد وسط باید حداقل در یکی از مقدمات مثبت باشد؛ یعنی همهٔ مصادیق آن مقصود قرار گرفته باشد.

گزینهٔ ۲): این گزاره درست است. از دو مقدمه منفی (سالبه) یا دو مقدمه جزئی هیچ نتیجه معتبری به دست نمی‌آید. زیرا دو مقدمه منفی نمی‌توانند ارتباطی ضروری بین دو جزء نتیجه برقرار کنند.

گزینهٔ ۴): این گزاره درست است. فقط در مواردی که جزئی از نتیجه علامت مثبت دارد لازم است که در مقدمه هم علامت دامنهٔ مصادیق آن مثبت باشد، ولی در صورتی که علامت منفی داشته باشد نیازی به مطابقت آن با حالتی که در مقدمه دارد، نیست.

کدام گزینه در مورد نقدینگی صحیح نیست؟

- ۱) چگونگی افزایش نقدینگی در کشور سازوکار نسبتاً پیچیده‌ای دارد.
- ۲) در اغلب موارد حجم نقدینگی در کشورها با افزایش روبه‌رو است.
- ۳) ایجاد نقدینگی در کشور، سازوکار نسبتاً پیچیده‌ای دارد.
- ۴) افزایش نقدینگی همواره ناشی از عملکرد بانک‌هاست.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۹

درس Box

می‌توانیم کل پولی را که به شکل اسکناس در دست مردم و یا به شکل سپرده در حساب‌های بانکی نگهداری می‌شود، به حجم آب یک استخر تشبیه کنیم.

کل حجم پول موجود در کشور، نقدینگی آن کشور به شمار می‌رود. همان‌طور که آب استخر قابل زیاد یا کم شدن است، حجم نقدینگی نیز کم یا زیاد می‌شود. البته در بیشتر موارد حجم نقدینگی در کشورها با افزایش روبه‌رو است. سازوکار ایجاد نقدینگی یا در واقع چگونگی افزایش نقدینگی در کشور، سازوکار نسبتاً پیچیده‌ای است، بد نیست بدانید که افزایش نقدینگی معمولاً ناشی از عملکرد بانک‌هاست.

افزایش نقدینگی معمولاً (نه همواره) ناشی از عملکرد بانک‌هاست. (رد گزینه ۴)

دانش‌آموز عزیز به کلماتی مانند اغلب، همواره، معمولاً و همیشه در جملات دقت لازم را داشته باشید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بعد از شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی، آنچه مورد نظر امام خمینی، رهبر ایران و خواسته ملت بود، در
تجلی یافت و تصویری از خطوط کلی نیز در آن درج شد.

(۱) بیانات مقام معظم رهبری - اقتصاد مطلوب اسلامی

(۲) چشم‌انداز انقلاب اسلامی - اقتصاد مطلوب

(۳) قانون اساسی - اقتصاد مطلوب

(۴) قانون اساسی - اصول مقاوم‌سازی اقتصاد

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۰

درس Box

در بخش اقتصادی قانون اساسی، بر آموزه‌هایی همچون اقتصاد مردمی، نفی سلطه بیگانگان، استقلال اقتصادی، حقوق اقتصادی شهروندان و عدالت اقتصادی تأکید شده است. دستیابی به اهداف اقتصادی و سیاسی ملت ایران که در قانون اساسی بازتاب دارد، مستلزم غلبه بر ضعفها و بیماری‌های ساختاری اقتصاد ایران است.

بعد از شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی، آنچه مورد نظر امام خمینی، رهبر ایران و خواسته ملت بود، در قانون اساسی کشور تجلی یافت و تصویری از خطوط کلی اقتصاد مطلوب نیز در آن درج شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چرا اقتصاددانان برای به دست آوردن اختلاف درآمدي، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند؟

- ۱) گاهی درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک‌ها قابل ثبت نیست.
- ۲) مقایسهٔ اختلاف هزینه‌ای نسبت به اختلاف درآمدي در محاسبهٔ شاخص دهک‌ها، نشان‌دهندهٔ مقایسهٔ دقیق‌تری برای اقتصاددانان است.
- ۳) محاسبهٔ اختلاف هزینه‌ای، راهکار مناسب‌تری است که می‌توان به وسیلهٔ آن شاخص دهک‌ها را بدون نیاز به سایر شاخص‌ها محاسبه و بررسی کرد.
- ۴) امروزه به دلیل افزایش تورم، هزینه‌ها و مخارج افزایش یافته است؛ بنابراین بهتر است برای بررسی اختلاف سطح طبقاتی و عدم توزیع مناسب درآمدها، از اختلاف هزینه‌ای استفاده کرد.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱۱

با محاسبهٔ نسبت دهک دهم به دهک اول در کشورهای مختلف، شاخصی به دست می‌آید که برای مقایسهٔ وضعیت توزیع درآمد به کار می‌رود. هر چه این نسبت بیشتر باشد، توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب‌تر است. گاهی درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک‌ها قابل ثبت نیست. به همین دلیل اقتصاددانان برای به دست آوردن اختلاف درآمدي، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند. در این حالت هزینهٔ خانوار، نمایندهٔ درآمد آن است.

اقتصاددانان برای دستیابی به اختلاف درآمدي، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند، چراکه گاهی درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک‌ها قابل ثبت نیست.

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث شاخص دهک‌ها دقت لازم را داشته باشند که در کنکور تیر ۱۴۰۳ تست ۱۵۳ به عنوان سؤال مطرح شده است.

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی

در اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی ایران، کدام گزینه مورد محاسبه قرار می‌گیرد؟

- ۱) خرید و فروش لوازم خانگی دست‌دوم
- ۲) تولید خارجی‌ان که در ایران فعالیت تولیدی دارند.
- ۳) میزان تدریسی که دبیران ایرانی برای فرزندان خود در منزل انجام داده‌اند.
- ۴) فعالیت‌هایی که دارای ارزش بالایی هستند، مانند کمک داوطلبانه در هلال احمر.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۱

درس Box

به دلیل دشواری‌های محاسباتی، برخی از اقلام تولیدی در اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی‌شوند:

اول: کار بدون دستمزد؛ مانند کارهایی که در خانه انجام می‌گیرد یا خدماتی که در خیریه‌ها به صورت داوطلبانه ارائه می‌شود و پولی برای آن‌ها رد و بدل نمی‌گردد؛ اگرچه دارای ارزش بالایی هستند، اما در محاسبات تولید ناخالص داخلی غایب‌اند.
دوم: ارزش حاصل از خرید و فروش کالاهای دست‌دوم از جمله خودرو، مبلمان یا خانه در محاسبات لحاظ نمی‌شود. این قبیل کالاها زمانی که برای اولین بار تولید و فروخته شده‌اند، به حساب آمده‌اند.
سوم: تولیدات اقتصاد زیرزمینی، غیرقانونی و قاچاق که اطلاعات دقیقی از آن‌ها در دست نیست و عملاً محاسبه آن‌ها مشروعیت‌بخشی به این‌گونه فعالیت‌ها تلقی می‌شود.

تولید ناخالص داخلی ایران، جمع تمام تولیداتی است که شرکت‌ها و افرادی که در ایران فعالیت می‌کنند، آن‌ها را تولید کرده‌اند، حتی اگر بخشی از این تولید متعلق به خارجی‌ها باشد، یعنی خارجی‌هایی که در محدوده مرزهای جغرافیایی ایران مشغول فعالیت تولیدی هستند، فعالیت تولیدی آنان مورد محاسبه قرار می‌گیرد.

تدریس یک معلم به فرزند خود، فعالیت تولیدی محسوب نمی‌شود، زیرا از فرزند خود پول نمی‌گیرد، هم‌چنین کارهای داوطلبانه مانند کار در هلال احمر به دلیل آن‌که هیچ مزد (حقوقی) به آن‌ها تعلق نمی‌گیرد، در محاسبات تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی‌شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

- الف) مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق هستند.
 ب) در گذشته که پول طلا و نقره رایج بود، پشتوانه پول همان طلا و نقره موجود در خود پول بود.
 ج) وام‌دادن به تولیدکنندگان از جمله فعالیت‌هایی است که دولت جهت اعمال سیاست پولی انبساطی انجام می‌دهد.
 د) نبودن برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری اقتصادی از مشکلات اقتصادی دوره پهلوی بود.

- ۱) الف) درست / ب) نادرست / ج) نادرست / د) درست
 ۲) الف) نادرست / ب) درست / ج) نادرست / د) نادرست
 ۳) الف) نادرست / ب) نادرست / ج) نادرست / د) درست
 ۴) الف) نادرست / ب) درست / ج) درست / د) نادرست

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث فقر مطلق دقت لازم داشته باشند که در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۶ مطرح شده است. همچنین به مبحث سیاست‌های پولی دقت لازم را داشته باشند که در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۱ مطرح شده است. همچنین در کنکور تیر ۱۴۰۲ تست ۱۵۷ و دی ۱۴۰۱ تست ۱۵۲ به عنوان سؤال مطرح شده است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: درس‌های ۸، ۹ و ۱۰

درس‌Box

الف) فقر مطلق معیاری برای سنجش میزان فقر می‌باشد. مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق‌اند و از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند. بر همین اساس می‌توان تولید ناخالص داخلی یا درآمد سرانه کشورها را معیاری برای رتبه‌بندی آن‌ها از نظر فقر در نظر گرفت.

ب) زمانی که پول طلا و نقره رایج بود، پشتوانه پول همان طلا و نقره موجود در خود پول بود. پشتوانه پول کاغذی هم پول‌های فلزی، شمش‌های طلا و جواهراتی بود که نزد صراف یا بانک بود. امروزه پول‌های فلزی، کاغذی، تحریری و الکترونیکی که در دست افراد یا در حساب آن‌هاست، پشتوانه‌ای جز قدرت اقتصادی کشور ندارد.

ج) سیاست‌های پولی معمولاً به دو شکل انجام می‌شود: ۱) کاهش نقدینگی در گردش که این سیاست به سیاست پولی انقباضی مشهور است. زمانی که اقتصاد گرفتار تورم می‌شود، برای پیشگیری از افزایش قیمت‌ها یا کاهش سرعت آن، بانک مرکزی سیاست کاهش نقدینگی یا همان کاهش حجم پول در گردش را به کار می‌گیرد و یکی از روش‌هایی که بانک مرکزی کشورها برای کنترل تورم و تنظیم نقدینگی در گردش به کار می‌گیرد، سیاست بازار باز (فروش اوراق مشارکت) است. در این روش بانک مرکزی می‌تواند با فروش اوراق مشارکت به طور مستقیم از مقدار نقدینگی در دست مردم بکاهد.

۲) افزایش نقدینگی در گردش که این سیاست به سیاست پولی انبساطی مشهور است. در حالت رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می‌یابد، معمولاً سیاست پولی انبساطی اعمال می‌شود و با خرید اوراق مشارکت، نقدینگی بیشتری در جامعه تزریق می‌شود.

د) عواملی که در دوره قاجار آسیب‌هایی را بر اقتصاد ایران وارد کرد:

- ۱) از دست دادن بخش‌های مهمی از سرزمین و منابع ایران (۲) هزینه‌های شکست در جنگ (۳) عهدنامه‌های ننگین و مبالغ جرمه‌های گراف آن‌ها (۴) بی‌توجهی به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی (۵) سیاست‌های رکودی و انقباضی (۶) نبودن برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری اقتصادی (۷) اعطای امتیاز به شرکت‌ها و کشورهای استعماری (۸) تأسیس بانک‌های روسی و انگلیسی (۹) سیل ورود کالاها خارجی

الف) نادرست؛ مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق هستند.

ب) درست؛ در گذشته که پول طلا و نقره رایج بود، پشتوانه پول همان طلا و نقره موجود در خود پول بود.

ج) درست؛ وام‌دادن به تولیدکنندگان به دلیل آن‌که باعث می‌شود پول به جامعه تزریق شود و حجم پول در جامعه افزایش پیدا کند، مربوط به سیاست‌های پولی انبساطی می‌باشد.

د) نادرست؛ نبودن برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری اقتصادی از مشکلات دوره قاجار بود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چه تعداد از عبارتهای زیر درست است؟

(الف) پیشرفت اقتصادی مفهومی کیفی است.

(ب) رشد اقتصادی می تواند تصویر بهتری را از پیشرفت کشور ارائه دهد.

(ج) الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، آغاز حرکتی مستمر و بلندمدت است برای دستیابی به یک الگوی پیشرفت بومی که با فرهنگ ما سازگاری داشته باشد.

(د) یک کشور می تواند با صرفه جویی، منحنی PPF را به سمت بالا منتقل کند.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس های ۸، ۱۰ و ۱۱

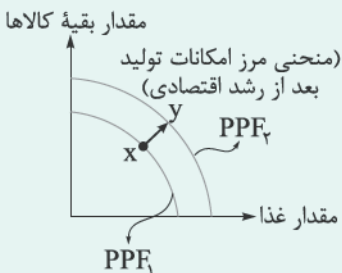
درس Box

(الف) به دلیل آن که پیشرفت اقتصادی در درون خود رشد اقتصادی را دارد، پس می تواند یک مفهوم کمی باشد و همچنین مؤلفه هایی نظیر میزان امید به زندگی در بدو تولد، میانگین سال های تحصیل و ... که به مفاهیم کیفی اشاره می کنند در درون پیشرفت اقتصادی قرار دارند، در نتیجه پیشرفت اقتصادی مفهومی کتی و کیفی است.

(ب) اگر معیارهای اندازه گیری رشد اقتصادی، یعنی رشد تولید ناخالص داخلی را با معیارهای اندازه گیری نابرابری درآمدی و نیز سایر شاخص ها نظیر شاخص امید به زندگی، میزان سواد و یا شاخص های مربوط به بهداشت ترکیب کنیم، تصویر کامل تری از پیشرفت اقتصادی یک کشور به دست می آوریم. شاخص توسعه انسانی (HDI) ترکیبی از این شاخص هاست و از این رو تصویر بهتری از پیشرفت کشور ارائه می دهد.

(ج) در کشور ما هرچند تلاش هایی در جهت استقرار نظام اقتصادی اسلامی صورت گرفته است، اما متأسفانه همچنان نهادهای سرمایه داری، در جهت انباشت ثروت در دست عده ای محدود و توزیع ناعادلانه آن فعالیت دارند. این نگرانی ها باعث شده است تا اندیشمندان کشورمان به فکر دستیابی به یک الگوی بومی برای پیشرفت باشند. الگویی که با شرایط فرهنگی، اقلیمی و تاریخی کشور سازگار باشد و بتواند راه روشنی را پیش پای مردم ما قرار دهد. الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی آغاز حرکتی مستمر و بلندمدت است، برای دستیابی به یک الگوی پیشرفت بومی که با فرهنگ ما سازگاری داشته باشد.

(د) اگر کشورها با صرفه جویی، سرمایه گذاری بیشتری انجام دهند، با گذشت زمان ظرفیت تولیدی آن ها افزایش می یابد و مرز امکانات تولید به سمت بالا منتقل می شود و یک منحنی مرز امکانات تولید جدید را خواهیم داشت (منحنی PPF). رشد اقتصادی به کشور امکان می دهد تا غذا و باقی کالاها را به میزان بیشتری تولید و مصرف کند.

بررسی عبارت ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) نادرست؛ پیشرفت اقتصادی مفهومی کتی - کیفی است.

(ب) نادرست؛ شاخص توسعه انسانی (HDI) می تواند تصویر بهتری را از پیشرفت کشور ارائه دهد.

(ج) درست؛ الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، آغاز حرکتی مستمر و بلندمدت است برای دستیابی به یک الگوی پیشرفت بومی که با فرهنگ ما سازگاری داشته باشد.

(د) درست؛ یک کشور می تواند با صرفه جویی، منحنی مرز امکانات تولید (PPF) را به سمت بالا منتقل کند.

اگر هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۲ برابر دو میلیارد و صد میلیون تومان باشد و هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۳، ۱/۱ برابر هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۲ در نظر گرفته شود و هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۴ برابر دو میلیارد و هشتصد میلیون تومان باشد، نرخ تورم در سال ۱۴۰۴ چند درصد است؟

- (۱) ۲۱ درصد
(۲) ۲۰ درصد
(۳) ۱۸/۵ درصد
(۴) ۱۹/۵ درصد

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبtest: درس ۹

درس Box

هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل - هزینه سبد بازار در ماه (سال) معین $\times 100 = \text{CPI}$ برای یک ماه (یا یک سال) معین
هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل

هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۲ برابر ۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان و در سال ۱۴۰۳، ۱/۱ برابر شده است؛ یعنی:

$$1403 \text{ هزینه سبد بازار در سال } 1402 = 2,100,000,000 \times 1/1 = 2,310,000,000$$

با توجه به هزینه سبد بازار در سال ۱۴۰۴ (۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰)، نرخ تورم را در سال ۱۴۰۴ محاسبه می‌کنیم:

$$1404 \text{ نرخ تورم در سال } = \frac{2,800,000,000 - 2,310,000,000}{2,310,000,000} \times 100 = \frac{490,000,000}{2,310,000,000} \times 100 \approx 21 \text{ درصد}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اگر شاخص قیمت مصرف‌کننده در سال ۱۳۸۴ برابر با ۱۵۰ واحد و شاخص قیمت مصرف‌کننده در سال ۱۳۸۵ برابر با ۱۸۰ واحد باشد، نرخ تورم را در سال ۱۳۸۵ محاسبه نمایید. (نوشتن فرمول الزامی است) (سؤال ۱۰ - امتحان نوبتی فروردین ۱۴۰۳)

با توجه به اطلاعات وضعیت توزیع درآمد برای کشورهای A، B و C در جدول زیر، پاسخ صحیح پرسش‌های زیر کدام است؟

الف) توزیع درآمد در کدام کشور مناسب‌تر است؟

ب) کدام گروه کم‌ترین درصد درآمد ملی را دارد؟

ج) توزیع درآمد در کدام جامعه نامناسب‌تر است؟

کشور	سهام دهک اول	سهام دهک هشتم	سهام دهک دهم
A	۸	۱۸	۵۶
B	۱۰	۱۶	۴ برابر دهک هشتم
C	۱۰ درصد دهک دهم	۱۸	۵۰

۱) الف / B / ب) دهک اول کشور C / ج) A

۲) الف / B / ب) دهک اول کشور C / ج) C

۳) الف / A / ب) دهک اول کشور A / ج) B

۴) الف / A / ب) دهک اول کشور B / ج) A

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۱

کرتس Box

با محاسبه نسبت دهک دهم به دهک اول در کشورهای مختلف، شاخصی به دست می‌آید که برای مقایسه وضعیت توزیع درآمد به کار می‌رود. هر چه این نسبت بیشتر باشد، توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب‌تر است و هر چه این نسبت کم‌تر باشد، توزیع درآمد در آن جامعه عادلانه‌تر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\frac{\text{سهام دهک دهم}}{\text{سهام دهک اول}} = \text{شاخص دهک‌ها}$$

$$A \text{ شاخص دهک کشور } = \frac{۵۶}{۸} = ۷ \quad B \text{ شاخص دهک کشور } = \frac{۴ \times ۱۶}{۱۰} = \frac{۶۴}{۱۰} = ۶/۴$$

$$C \text{ شاخص دهک اول کشور } = \frac{۵۰}{۱۰} = ۵ \Rightarrow \text{سهام دهک اول کشور } = ۵۰ \times \frac{۱۰}{۱۰۰} = ۵۰$$

الف) توزیع درآمد در کشوری که شاخص دهک کم‌تری دارد، عادلانه‌تر است؛ بنابراین توزیع درآمد کشور B عادلانه‌تر از سایر کشورها می‌باشد.

ب) کم‌ترین درصد در جدول متعلق به دهک اول کشور C است.

ج) توزیع درآمد در کشوری که شاخص دهک بیشتری دارد، نامناسب‌تر است، بنابراین توزیع درآمد کشور C نامناسب‌تر از سایر کشورها است.

(سؤال ۱۵۴ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

کدام عبارت بیان مناسبی در رابطه با جدول زیر است؟

	کشور «الف»		کشور «ب»	
	دهک اول	دهک دهم	دهک اول	دهک دهم
۱۴۰۰	۲	۲۲	۴	۲۰
۱۴۰۱	۳	۲۱	۵	۱۹
۱۴۰۲	۴	۲۰	۶	۱۸

۱) توزیع درآمد هر دو کشور بهبود یافته است.

۲) در کشور «ب» توزیع درآمد ناعادلانه‌تر از کشور «الف» است.

۳) در کشور «الف» در سال ۱۴۰۱ توزیع درآمد عادلانه‌تر از کشور «ب» است.

۴) در کشور «ب» در سال ۱۴۰۲ توزیع درآمد ناعادلانه‌تر از کشور «الف» است.

با توجه به جدول زیر به ترتیب تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۹۸ کدام است و نرخ رشد تولید واقعی سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ چقدر است؟

سال	کالای A		کالای B	
	قیمت (p) تومان	مقدار (q)	قیمت (p) تومان	مقدار (q)
سال پایه ۱۳۹۷	۱۰۰۰	۲۰۰	۲۰۰۰	۱۰۰۰
۱۳۹۸	۱۲۰۰۰	۵۰۰	۴۰۰۰	۱۲۰۰

$$۳۱/۱۸ - ۸,۱۰۰,۰۰۰ (۲)$$

$$۳۳ - ۱۰,۸۰۰,۰۰۰ (۱)$$

$$۳۳ - ۸,۱۰۰,۰۰۰ (۴)$$

$$۳۱/۸۱ - ۱۰,۸۰۰,۰۰۰ (۳)$$

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$۹۸ \text{ سال واقعی GDP} = \underbrace{P_{۹۸} \times Q_{۹۸}}_{\text{کالای A}} + \underbrace{P_{۹۸} \times Q_{۹۸}}_{\text{کالای B}}$$

$$۹۸ \text{ سال واقعی GDP} = (۱۲۰۰۰ \times ۵۰۰) + (۴۰۰۰ \times ۱۲۰۰) = ۱۰,۸۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

$$۹۸ \text{ سال واقعی GDP} = \frac{۹۸ \text{ سال واقعی GDP} - ۹۷ \text{ سال واقعی GDP}}{۹۷ \text{ سال واقعی GDP}} \times ۱۰۰$$

$$۹۷ \text{ سال واقعی GDP} = \underbrace{P_{۹۷} \times Q_{۹۷}}_{\text{کالای A}} + \underbrace{P_{۹۷} \times Q_{۹۷}}_{\text{کالای B}}$$

$$۹۷ \text{ سال واقعی GDP} = (۱۰۰۰ \times ۲۰۰) + (۲۰۰۰ \times ۱۰۰۰) = ۲,۲۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

GDP واقعی سال پایه = GDP اسمی سال پایه

$$۹۸ \text{ سال واقعی GDP} = \underbrace{P_{۹۷} \times Q_{۹۸}}_{\text{کالای A}} + \underbrace{P_{۹۷} \times Q_{۹۸}}_{\text{کالای B}}$$

برای به دست آوردن GDP واقعی باید قیمت‌ها را از سال پایه انتخاب کنیم:

$$۹۸ \text{ سال واقعی GDP} = (۱۰۰۰ \times ۵۰۰) + (۲۰۰۰ \times ۱۲۰۰) = ۲,۹۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

$$۹۸ \text{ سال واقعی رشد} = \frac{۲,۹۰۰,۰۰۰ - ۲,۲۰۰,۰۰۰}{۲,۲۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۳۱/۸۱ \text{ درصد}$$

۹۰ با توجه به اطلاعات زیر در خصوص تولیدات یک کشور، ارزش تولید افراد کشور که در خارج اقامت دارند، چه قدر است؟

- تولید ناخالص ملی = ۲۵۰ میلیارد تومان
- تولید ناخالص داخلی = ۵۰ درصد GNP
- تولید خارجیان مقیم کشور = ۲۵ میلیارد تومان

- (۱) ۱۰۰ میلیارد تومان
 (۲) ۱۲۵ میلیارد تومان
 (۳) ۱۵۰ میلیارد تومان
 (۴) ۱۷۵ میلیارد تومان

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به رابطه زیر، ارزش تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند را به دست می آوریم:

تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند + تولید خارجیان مقیم ایران - تولید ناخالص داخلی = تولید ناخالص ملی

$$250 = \left(\frac{50}{100} \times 250\right) - 25 + x$$

$$250 = 125 - 25 + x \Rightarrow 250 = 100 + x \Rightarrow x = 250 - 100 = 150$$

ارزش تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند. $x = 250 - 100 = 150$

در تولید ناخالص ملی، ارزش تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند، لحاظ می شود و در تولید ناخالص داخلی، ارزش تولید خارجیان مقیم کشور محاسبه می شود.